

Nr 208.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående det administrativa handhavandet av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, m. m.; given Stockholms slott den 2 april 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Lagen om allmän sjukförsäkring kommer att träda i kraft den 1 januari 1955, vid vilken tidpunkt enligt förslag i propositionen nr 60 jämväl en ny lag om yrkesskadeförsäkring skall träda i tillämpning. Den nya lagstiftningen innebär bl. a. att sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna skall bli föremål för en samordning genom att sjukförsäkringen i princip skall svara även för yrkesskadorna under de första nittio dagarna.

Den nya lagstiftningen aktualiserar vissa administrativa problem. Till en början föreslås, att yrkesskadeförsäkringen tills vidare skall bedrivas i oförändrade former, dvs. både av riksförsäkringsanstalten och av enskilda socialförsäkringsbolag. Sedan en tids erfarenhet av samordningens verkningar erhållits, bör frågan om en centralisering av denna försäkringsgren till ett enda statligt organ bli föremål för en förnyad utredning. Frågan om en ombildning av den statliga yrkesskadeförsäkringsinrättningen från ämbetsverk till annan företagsform bör bli beroende i första hand av vad 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna därutinnan kan komma att föreslå.

Tillsynen över den allmänna sjukförsäkringen är enligt gällande bestämmelser provisoriskt förlagd till riksförsäkringsanstalten, medan tillsynen

över yrkesskadeförsäkringen utövas av försäkringsrådet. Någon ändring härutinnan bör, i avvaktan på ytterligare utredning, icke f. n. vidtagas. Tills vidare bör jämväl tillsynen över vissa understödsföreningar och stiftelser ligga kvar hos riksförsäkringsanstalten. I avvaktan på fortsatt utredning förutsättes vidare, att någon ändring ej heller skall göras i den enligt sjukförsäkringslagen gällande ordningen för besvärsprovningen.

Samordningen medför en avsevärd minskning av arbetsbördan för den del av riksförsäkringsanstalten, som sysslar med yrkesskadeförsäkringen. Å andra sidan kräver sjukförsäkringsreformen en utbyggnad av anstaltens organisation för därmed sammanhängande tillsynsuppgifter. Även tillsynen över understödsföreningar och stiftelser bör omorganiseras och förstärkas. I propositionen framlägges förslag till en omorganisation av riksförsäkringsanstalten i enlighet härmed. Totalt beräknas anstaltens personal kunna minskas med 161 personer. Antalet byråer nedgår från 8 till 7. Det förutsättes, att anstaltens nya organisation endast skall betraktas som ett provisorium dels i avvaktan på att vissa ännu öppna frågor erhåller sin slutliga lösning och dels med hänsyn till att anstaltens verksamhet bör bli föremål för fortsatta organisationsundersökningar.

Vissa riktlinjer uppdrages i syfte att garantera övertalig personal en varsam avveckling, i första hand genom omplaceringar på arbetsmarknaden.

Slutligen lämnas en överblick över den nya lagstiftningens inverkan på försäkringsrådets arbete. Någon omorganisation av rådet blir icke aktuell under de närmaste åren.

Det torde icke medföra någon olägenhet om propositionens behandling uppskjutes till en eventuell höstsession 1954.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 april 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, frågor rörande det *administrativa handhavandet av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, m. m.* samt anför följande.

INLEDNING.

Vid behandlingen av sjukförsäkringsfrågan fattade 1953 års riksdag (prop. nr 178; rd. skr. nr 376) principbeslut om samordning fr. o. m. den 1 januari 1955 av den allmänna sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen. Avsikten var att samordningsbestämmelserna skulle närmare utformas i den nya yrkesskadeförsäkringslag, vilken skulle föreläggas 1954 års riksdag. I proposition den 15 januari 1954, nr 60, har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till lag om yrkesskadeförsäkring m. m., innefattande bl. a. slutligt förslag i samordningsfrågan.

Samordningen aktualiserar frågor *dels* rörande yrkesskadeförsäkringens administration, *dels* rörande den statliga tillsynen över sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna *och dels* rörande rätten att anföra besvär i sjuk- och yrkesskadeförsäkringsfrågor och sättet för besvärsärendenas prövning. I samband härmed uppkommer spørsmålet vart den av riksförsäkringsanstalten nu utövade tillsynen över vissa understödsföreningar och stiftelser skall förläggas. Dessa spørsmål har utretts av förre landshövdingen Karl Levinson, som den 9 november 1953 avgivit betänkande i ämnet (stencilerat).

Med hänsyn till vad som genom utredningen framkommit utgick jag vid behandlingen i årets statsverksproposition av frågan om anslag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten (V ht p. 74) ifrån, att något förslag icke skulle föreläggas 1954 års riksdag rörande omorganisation av

desså båda organ redan under budgetåret 1954/55. Jag uttalade däremot, att det var min avsikt att senare föreslå, att principerna för riksförsäkringsanstaltens nya organisation förelägges 1954 års riksdag i en särskild proposition. Jag torde nu få återupptaga hithörande frågor till behandling.

Över utredningsmannens betänkande har yttranden avgivits av socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens lönenämnd, statistiska centralbyrån, statens organisationsnämnd, försäkringsinspektionen, medicinalstyrelsen, 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna, socialförsäkringsbolagens förening, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), svenska sjuk-kasseförbundet, de fria sjuk-kassornas förbund, Folksam, svenska livförsäkringsföreningars riksförbund och kompetensutredningen. I ärendet har jämväl inkommit en skrivelse från civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund (CST).

Över riksförsäkringsanstaltens utlåtande, som jämväl innefattar ett kompletterande detaljförslag rörande anstaltens organisation, har yttranden avgivits av statskontoret, statens organisationsnämnd, statens lönenämnd och CST.

Slutligen bör i förevarande sammanhang ställning tagas till ett av generaldirektören Åke Natt och Dag med skrivelse den 21 december 1953 avgivet förslag rörande utformning av läkemedelsreformen, i vad förslaget avser för reformens genomförande erforderlig personal inom sjukförsäkringens tillsynsorgan.

I det följande kommer jag att i skilda avsnitt behandla *dels* vissa allmänna spörsmål rörande administrationen av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna och *dels* frågan om riksförsäkringsanstaltens interna organisation. Vidare torde jag få lämna en redogörelse för utredningsmannens synpunkter på försäkringsrådets framtida organisation.

I. SJUK- OCH YRKESKADEFÖRSÄKRINGARNA.

Sjukförsäkringen.

Nu gällande sjukförsäkring.

Den nu gällande statsunderstödda sjukförsäkringen meddelas av erkända sjuk-kassor, vilkas verksamhet regleras av lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar och av förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjuk-kassor. Försäkringen grundas på frivillig anslutning till kassorna, som är lokal- eller centralsjuk-kassor. I mitten av september 1953 var an-

talet lokalsjukkassor 970 och antalet centralsjukkassor 37. Tillsynsmyndighet är sedan den 1 juli 1953 provisoriskt riksförsäkringsanstalten.

Den allmänna sjukförsäkringen.

Den allmänna sjukförsäkringen grundar sig på lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring. Denna har i betydelsefulla avseenden ändrats genom beslut av 1953 års riksdag och skall träda i kraft den 1 januari 1955.

Den allmänna sjukförsäkringen är dels obligatorisk och dels frivillig. Försäkringen handhaves av allmänna central- och lokalsjukkassor. Försäkringspliktig är varje svensk medborgare, som är bosatt i riket och har fyllt 16 år. Detsamma gäller utlänning som är bosatt och mantalsskriven i riket. Barn under 16 år är försäkrade i denna sin egen skap. Från försäkringsplikten är dock undantagna vissa smärre grupper, i främsta rummet vissa anstaltsvårdade.

Den obligatoriska försäkringen utgöres av sjukvårdsförsäkring och sjukpenningförsäkring.

Sjukvårdsförsäkringen omfattar alla försäkrade och utgöres av ersättning för läkarvård och sjukhusvård ävensom, i viss utsträckning, resor.

Sjukkasmedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kronor, samt de gifta hemmakvinnorna skall vara sjukpenningförsäkrade för en grundsjukpenning av 3 kronor om dagen. Sjukförsäkrad arbetstagare, vars årsinkomst av tjänst uppgår till minst 1 800 kronor, är dessutom försäkrad för tilläggsjukpenning. Antalet sjukpenningklasser är 13. Till försörjare med hemmavarande barn utgår barntillägg.

Den obligatoriska sjukförsäkringen finansieras genom försäkringsavgifter, arbetsgivarbidrag och statsbidrag. Försäkringsavgifterna fastställs av tillsynsmyndigheten samt debiteras och upptages tillsammans med de allmänna skatterna och staten skall svara för att de debiterade beloppen kommer vederbörande kassa tillhanda. Arbetsgivarbidraget utgör 1,1 % av den lön, som arbetsgivare under året utgivit till arbetstagare anställda hos honom, dock skall arbetstagarens lön i vad den överstiger 15 000 kronor inte medräknas. Arbetsgivarbidrag torde komma att uppbäras tillsammans med arbetsgivarens avgift till yrkesskadeförsäkringen. Inflytande bidrag skall efter vissa grunder av tillsynsmyndigheten fördelas mellan centralsjukkassorna. Viss del av bidragen skall dock om statsmakterna så bestämmer kunna fonderas. — Statsbidraget till den obligatoriska försäkringen utgår i form av sjukhjälpbidrag, medlemsbidrag, avgiftslindringsbidrag och avgiftsersättningsbidrag.

Den frivilliga försäkringen ger i första hand vissa sjukpenningförsäkrade möjlighet att erhålla tillägg till sjukpenningen. Denna försäkring finansieras dels genom försäkringsavgifter och dels genom ett statsbidrag om 20 % av sjukassornas utgifter för försäkringen.

Enligt principbeslut av 1953 års riksdag skall fria eller rabatterade läkemedel fr. o. m. år 1955 tillhandahållas å apoteken. De härigenom uppkommande kostnaderna skall finansieras över den allmänna sjukförsäkringen. Förslag i läkemedelsfrågan har avlämnats till riksdagen genom proposition den 12 mars 1954, nr 163. Vidare bör erinras, att förslag om en till den allmänna sjukförsäkringen anknuten moderskapshjälp förelagts riksdagen i proposition den 12 mars 1954, nr 144.

I fråga om handhavandet av den allmänna sjukförsäkringen gäller följande. De allmänna sjukkassorna skall vara självständiga juridiska personer och deras verksamhet skall regleras av lagen om allmän sjukförsäkring och vissa för varje kassa antagna stadgar. De allmänna kassorna är sålunda i motsats till de nuvarande erkända sjukkassorna inte underkastade understödsföreningslagens bestämmelser. Kassorna skall liksom de erkända sjukkassorna stå under tillsyn av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. Riksförsäkringsanstalten är provisoriskt tillsynsmyndighet för sjukförsäkringen jämväl i dess nya form.

Tillsynen över de allmänna sjukkassorna är avsedd att bli mera ingående än den som avser de erkända sjukkassornas verksamhet. Tillsynsmyndighetens befogenheter har därför ökats genom den nya lagstiftningen. Sålunda skall tillsynsmyndigheten äga utfärda särskilda föreskrifter om förändret av kassornas räkenskaper. Tillsynsmyndigheten äger vidare fastställa för kassornas verksamhet erforderliga formulär. Verkställande tjänsteman i centralsjukkasassa skall tillsättas och entledigas av tillsynsmyndigheten. Samtliga verkställande tjänstemäns avlönings- och pensionsförmåner skall bestämmas av tillsynsmyndigheten. Denna myndighet äger utfärda föreskrifter om sjukkontrollens anordnande inom kassorna.

Över allmän sjukkassas beslut angående försäkring kan besvär anföras hos tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndighetens beslut får överklagas endast om tillsynsmyndigheten lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd *skall* lämnas där någon av dem som inom tillsynsmyndigheten deltagit i behandlingen av ärendet uttalat avvikande mening, så ock där tillsynsmyndigheten finner utgången av ärendet vara av synnerlig betydelse för part. Klagan föres hos Konungen genom besvär hos socialdepartementet och besvären prövas i statsrådet.

Yrkesskadeförsäkringen.

Nu gällande yrkesskadeförsäkring.

Yrkesskadeförsäkringen regleras f. n. i främsta rummet av 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten. Om för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare är arbetsgivare och för vars förbindelser del-

ägarna svarar med obegränsad personlig ansvarighet, får emellertid försäkringen av delägarnas arbetare under vissa villkor äga rum i det bolaget. F. n. är nio sådana bolag i verksamhet.

Arbetare som användes till arbete för statens räkning är försäkrade i riksförsäkringsanstalten, ehuru särskilda bestämmelser gäller i fråga om lagstiftningens tillämpning på dem.

Vid sidan av den obligatoriska försäkringen, för vilken här icke torde behöva närmare redogöras, finns enligt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen möjligheter att teckna frivillig försäkring. Arbetsgivare har rätt att i riksförsäkringsanstalten försäkra annan arbetare än den som avses i olycksfallsförsäkringslagen — t. ex. hemarbetare och familjemedlemmar till arbetsgivaren — för olycksfall i arbete. Arbetsgivaren kan vidare försäkra en i anstalten obligatoriskt eller frivilligt försäkrad arbetare för olycksfall *utom* arbete. Jämväl bolagen kan meddela motsvarande frivilliga försäkringar.

Slutligen må antecknas att yrkesfiskare kan teckna en särskild olycksfallsförsäkring hos riksförsäkringsanstalten enligt en förordning av år 1918.

Över försäkringsinrättningarnas beslut i yrkesskadeförsäkringsfrågor kan besvär anföras hos försäkringsrådet, som jämväl har att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling. Rådets beslut kan ej överklagas.

Den nya yrkesskadeförsäkringen.

I propositionen 1954: 60 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till ny yrkesskadeförsäkringslag, som är avsedd att ersätta 1916 års olycksfallsförsäkringslag, lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar samt den särskilda fiskarförsäkringsförordningen. Förutom att lagförslaget innefattar en författningsmässig reglering av samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna syftar detsamma huvudsakligen till ändringar i försäkringens materiella uppbyggnad. Försäkringsförmånerna ökas bl. a. dels genom att maximigränsen vid beräkning av den skadades årliga arbetsförtjänst höjes från 7 200 till 15 000 kronor och dels genom att sjukpenningsskalan anknytes till sjukförsäkringens sjukpenningsskala och därigenom når ett maximum av 20 kronor för dag.

Vidare ändras ramen för tillhörigheten till försäkringen. Arbetstagarbegreppets innebörd ändras på så sätt att det civilrättsliga arbetstagarbegreppet, som kommit till uttryck bl. a. i semesterlagen, i fortsättningen skall gälla inom yrkesskadeförsäkringen. Den obligatoriskt försäkrade personkretsen föreslås utvidgad, framför allt genom att arbetsgivarens familjemedlemmar i viss utsträckning inrymmas i försäkringssskyddet samt genom att detta skall gälla även för hemarbete. Yrkessjukdomarna skall i väsentligt ökad grad vara ersättningsberättigande. Kretsen av personer,

som skall vara berättigade till efterlevandelivränta, vidgas. Den frivilliga försäkringen skall fortfarande kunna meddelas för arbetare i form av såväl inom- som utomarbetsförsäkring. Dessutom skall den frivilliga försäkringen såsom allmän försäkring i fortsättningen stå öppen för enskild eller kollektiv anslutning såsom ett komplement till sjukförsäkringen vid olycksfallsskador och därmed i den obligatoriska försäkringen jämställda sjukdomar. För ackvisitionsarbetet för den frivilliga försäkringen skall sjukförsäkringskassorna kunna anlitas.

Däremot föreslås ingen ändring i fråga om yrkesskadeförsäkringens administration. Förslaget är emellertid i denna del att betrakta som ett provisorium i avbidan på att frågan om den samordnade sjuk- och yrkesskadeförsäkringens organisation definitivt löses.

II. SAMORDNINGEN MELLAN SJUK- OCH YRKES- SKADEFÖRSÄKRINGARNA.

Samordningens innebörd.

Samordningen mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen innebär, att personer, som är både sjukförsäkrade och obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade, i händelse av yrkesskada skall äga uppbära ersättning från yrkesskadeförsäkringen först sedan en viss tid, den s. k. samordningstiden, gått till ända. Under denna tid skall sjukhjälp utgå från allmän sjukförsäkring enligt sjukförsäkringslagens regler på samma sätt som vid sjukdom i allmänhet. Samordningstiden skall omfatta tiden t. o. m. nittionde dagen efter olycksfallsdagen, då yrkesskadan orsakats av olycksfall, och eljest efter den dag, då skadan yppades. Yrkesskadeförsäkringen skall dock, i den mån ersättning icke utgår enligt sjukförsäkringslagen, i vissa särskilda fall utge förmåner även under de 90 dagarna. Detta är förhållandet om under denna tid 1) skadan kräver protes, stödjebandage, annat »särskilt hjälpmedel» o. d. eller tandvård, 2) särskild vård påkallas av försäkringsinrättningen eller 3) skadan medför behov av sjukvård utom riket.

Slutligen är att märka *dels* att samordningstiden skall upphöra senast den dag rätt till invalidlivränta inträder, *och dels* att yrkesskadeförsäkringen svarar för ersättningar i anledning av dödsfall samt ersättningar för skador som drabbat icke sjukförsäkrade personer, huvudsakligen utläningar som ej är mantalsskrivna i Sverige.

Samordningens inverkan på yrkesskadeförsäkringsinrättningarnas arbetsbörda.

Utredningsmannen.

Utredningsmannen har sökt göra en bedömning av antalet yrkesskadefall, som efter samordningens genomförande fortfarande kommer att medföra arbete för försäkringsinrättningarna.

I vad avser den *obligatoriska försäkringen* torde beräkningarna här få redovisas i tabellform med anmärkningar. För närmare kannedom om beräkningsgrunderna torde få hänvisas till betänkandet s. 18—26.

Utöver vad som framgår av tabellen och anmärkningarna bör framhållas följande. Av betydelse för den blivande omfattningen av administrationsuppgifterna är bl. a. i vad mån de nuvarande bestämmelserna om tillhörigheten till försäkringen kommer att ändras. Övergår man till det civilrättsliga arbetstagarbegreppet, torde en del nu försäkrade komma att bortfalla. Hur många dessa blir är omöjligt att säga. Å andra sidan räknas med att försäkringen utsträcker sig att omfatta även vissa hemmavarande närskylda. Även om dessas antal svävar man i ovisshet. I brist på närmare hållpunkter räknar utredningsmannen med att de nu angivna förändringarna i tillhörigheten i stort sett tager ut varandra.

Enligt utredningsmannens beräkningar skulle antalet på den obligatoriska försäkringen ankommande skadeärenden bli ungefär följande.

Slag av skadeärenden	Riksförsäkringsanstalten		Bolagen
	Statsanställda	Övriga	
1. Olycksfall med en sjuktid om mer än 90 dagar...	1 500	7 200	7 200
2. Olycksfall med en sjuktid om 60—90 dagar	900	4 300	4 300
3. Olycksfall berörande ej mantalsskrivna utlänningar och med en sjuktid om högst 60 dagar	100	3 000	3 000
4. Invaliditetsfall med en sjuktid om högst 60 dagar ..	35	315	170
5. »Ej 10 %-fall» med en sjuktid om högst 60 dagar..	200	750	875
6. Dödsfall (praktiskt taget alla torde äga rum inom 60 dagar)	75	275	200
7. Fall avseende protes, stödjebandage, »särskilt hjälpmedel» o. d. vid en sjuktid om högst 60 dagar	75	400	1
8. Tandvårdsfall (dessa torde nära nog helt ligga inom de första 60 dagarna)	400	1 800	1
9. Yrkessjukdom med en sjuktid om mer än 60 dagar	90	560	500
Summa	3 375	18 600	2 16 245

¹ Erforderliga uppgifter har inte kunnat erhållas.
² Jfr not 1.

Anmärkningar till tabellen.

1. Antalet olycksfallsanmälningar rörande *andra än statsanställda* har företett följande utveckling.

År	Riksförsäkringsanstalten	Bolagen
1950	148 404	137 922
1951	145 042	141 778
1952	134 160	136 847
1953 (1 januari—31 juli)	72 597	73 205

Siffrorna inbegriper den frivilliga försäkringen; det årliga antalet fall tillhörande denna beräknas till 4 000 för anstalten och 4 500 för bolagen. Utredningsmannen har utgått från att antalet anmälningar avseende den obligatoriska försäkringen utgör ca 130 000 för riksförsäkringsanstalten och lika mycket för bolagen. Stickprovsundersökningar utvisar, att antalet efter 90 dagar kvarstående sjuka utgör endast ca 5,5 % av det antal som anmälts, således här (5,5 % av 130 000) ca 7 200.

Antalet anmälningar rörande *statsanställda* utgör ca 26 000 per år. Här räknas med att antalet reduceras i samma omfattning som antalet anmälningar från andra arbetsgivare än staten. Härvid erhålles (5,5 % av 26 000) ca 1 500.

2. Utredningsmannen har utgått ifrån att sjukförsäkringen, i huvudsaklig överensstämmelse med vad socialförsäkringsutredningen tänkt sig (SOU 1952: 39), kommer att åläggas att till försäkringsinrättningarna vidarebefordra skadeanmälningar redan före samordningstidens utgång. Enligt socialförsäkringsutredningens förslag skall sådan anmälan översändas bl.a. i alla de fall, då sjukpenning utgått i 60 dagar från sjukkassan. Antalet olycksfall med en sjuktid av 60—90 dagar kan uppskattas till 3,3 %. Förevarande grupp av anmälningar betecknas i det följande »beredskapsanmälningar».

3.—8. Under punkterna 1 och 2 har bortsetts från att yrkesskadeförsäkringen *dels* skall ensam svara för ersättningar vid dödsfall och invaliditet samt ersättningar till icke sjukförsäkrade *och dels* i vissa fall skall utgå förmåner även under samordningstiden. Här redovisas en uppskattning av antalet ärenden tillhörande dessa på yrkesskadeförsäkringen fallande grupper, dock endast i den mån de avser sjukdomsfall med en sjuktid av högst 60 dagar. I den mån sjukdomstiden ligger över denna tidrymd inkluderas nämligen fallen under punkterna 1 och 2.

5. Samtliga ärenden avseende fall, där den skadade är återställd med invaliditet, skall vidarebefordras till försäkringsinrättningarna för prövning av frågan om rätt till invaliditetsersättning. Detta innebär, att försäkringsinrättningarna kommer att få handlägga inte blott ersättningsberättigande invaliditetsfall utan även invaliditetsfall för vilka livränta ej skall utgå, enär invaliditeten understiger 10 % av arbetsförmågan.

9. Antalet anmälningar om yrkessjukdom framgår av följande uppställning.

Å r	Riksförsäkringsanstalten		Bolagen
	Statsarbetare	Övriga	
1950	258	2 063	1 511
1951	296	1 770	1 586
1952	325	1 877	1 692
1953 (1 januari—31 juli)	230	970	807

Utredningsmannen utgår från att antalet yrkessjukdomsanmälningar vid nuvarande lagstiftning uppgår till för riksförsäkringsanstalten ca 2 200, varav ca 300 avseende statsanställda, och för bolagen ca 1 700. Efter 60 dagar har åtminstone 85 % av de på riksförsäkringsanstaltens försäkringsstock belöpande fallen avvecklats. För bolagens vidkommande ligger siffran något högre; här räknas emellertid med samma siffra. Vad den föreslagna utvidgningen av yrkessjukdomsbegreppet kan komma att betyda i fråga om antalet ärenden är omöjligt att nu säga. Här räknas gissningsvis med att antalet yrkessjukdomsfall kommer att fördubblas.

Vad därefter beträffar den *frivilliga försäkringen* torde den framtida anslutningen till utomarbetsförsäkringen knappast kunna beräknas bli större än f. n. Antalet till denna hörande skadefall kan efter samordningen uppskattas till ca 375 för riksförsäkringsanstaltens del och ca 400 hos bolagen. Vad angår anslutningen till den allmänna försäkringen synes det inte möjligt att f. n. framlägga några som helst beräkningar.

En *sammanfattning* av de redovisade beräkningarna, vilka såtillvida är ofullständiga som den planerade allmänna frivilliga försäkringen måst lämnas åsido och vilka även i övrigt enligt sakens natur kännetecknas av viss osäkerhet, ger följande resultat.

Antalet årligen inkommande skadeärenden beräknas nedgå på följande sätt.

	från ca	till ca
1. Obligatorisk försäkring:		
Statsanställda	26 000	3 500
Andra arbetare	265 000	35 000
2. Frivillig utomarbetsförsäkring	7 400	775
	<hr/> 298 400	<hr/> 39 275

Av antalet sålunda kvarstående fall torde något över 22 000 belöpa på riksförsäkringsanstalten.

I beräkningarna ingår emellertid inte blott sådana skadefall som det under alla omständigheter ankommer på försäkringsinrättningarna att reglera utan även skadefall med en sjuktid av 60—90 dagar, oavsett om de föranleder någon reglering från sådan inrättnings sida eller ej. Bortses från sistberörda fall beräknas antalet på försäkringsinrättningarna ankommande skadeärenden komma att uppgå till ca 29 000 för år, varav för riksförsäkringsanstaltens vidkommande ca 17 000.

Slutligen bör observeras, att visst arbete kommer att åsamkas försäkringsinrättningarna genom *debitering m. m. av arbetsgivarbidragen* till sjukförsäkringen. Hos riksförsäkringsanstalten var år 1950 ca 36 600 s. k. större arbetsgivare och ca 620 000 mindre arbetsgivare försäkrade. För bolagen var motsvarande siffror ca 18 700 resp. ca 41 000.

Yttranden.

Några erinringar mot utredningsmannens beräkningar har icke framförts i annan mån än att *pensionsstyrelsen* påpekat, att en betydande del av utlänningarna torde höra hemma i de nordiska grannländerna och att man beträffande dessa får utgå ifrån att tillhörigheten till den svenska sjukförsäkringen liksom hittills underlättas konventionsvägen. Härigenom uppstår i motsvarande grad en minskning i belastningen på yrkesskadeförsäkringen.

III. ADMINISTRATIONENS HUVUDDRAG.

Allmänna synpunkter på frågan om yrkesskadeförsäkringens administration.

Utredningsmannen.

Den betydande minskning, som samordningen beräknas medföra i fråga om yrkesskadeförsäkringens uppgifter, motiverar uppenbarligen — anför utredningsmannen — en kraftig beskärning av försäkringsorganisationen. Särskilt gäller detta beträffande de organ — riksförsäkringsanstalten och de ömsesidiga bolagen — som är bärare av försäkringen. Om och i vad mån även tillsyns- och besvärsmyndigheten — försäkringsrådet — kan och bör bli föremål för åtgärder i sådan riktning är en fråga som upptages till behandling i ett senare sammanhang. Vad försäkringsinrättningarna beträffar medför samordningen även en radikal förändring av karaktären av deras verksamhet. Denna kommer att begränsas till att väsentligen avse invaliditets- och dödsfallsförsäkring.

Redan den minskning i försäkringens uppgifter och den förändring i verksamhetens karaktär, vartill samordningen sålunda leder, ger anledning till att upptaga frågan om centralisering av försäkringen till en enda anstalt. Vissa preliminära beräkningar synes peka på att den samlade yrkesskadeförsäkringens arbetsbörda inte kommer att bli större än att den rymmes inom en försäkringsanstalt av mindre mått än den nuvarande riksförsäkringsanstalten.

Även vissa andra med samordningen sammanhängande omständigheter talar för en centralisering. Härom anföres följande.

Samordningen förutsätter ett intimt samarbete mellan sjukkassorna och yrkesskadeförsäkringens organ. Om nu sjukkassorna i sina mellanhavanden med denna försäkring skall ha att hänvända sig till än den ena och än den andra av ett flertal försäkringsinrättningar, är detta givetvis ägnat att försvåra och tynga samarbetet. Samarbetet skulle avsevärt förenklas och underlättas, om sjukkassorna i stället hade att göra med en enda försäkringsinrättning. Säkerligen skulle härigenom också skapas bättre förutsättningar för en önskvärd effektivitet i samarbetet. Vidare må erinras att det förutsatts att sjukkassorna skall åläggas skyldighet att bedriva ackvisitionsarbete för den föreslagna frivilliga försäkringen inom yrkesskadeförsäkringens ram. Förefintligheten av ett flertal sinsemellan konkurrerande försäkringsinrättningar synes ägnad att komplicera en sådan ordning. Tvivelsutan skulle sjukkassorna kunna bättre utnyttjas för ifrågavarande ändamål, om en enda försäkringsinrättning finge taga hand om försäkringen.

Även andra skäl kan åberopas för en centralisering. Genom en sådan åtgärd skulle inte blott de särskilda bestyr, som föranledes av försäkringens handhavande av flera inrättningar, bortfalla, utan vissa förutsättningar skapas för att även i andra avseenden, såsom i fråga om tariffering samt debitering och uppbörd av avgifter, förenkla arbetet. Centraliserades försäkringen till en statlig anstalt, skulle också öppnas möjlighet för att — i viss analogi med vad som skett inom patent- och registreringsverket — inom denna inrätta en besväravdelning, varigenom även den högsta besvärinstansens arbetsbörda kunde lättas och ärendenas slutliga avgörande påskyndas. Även ur samhällsekonomisk synpunkt borde centraliseringen av allt att döma ställa sig fördelaktig. Inga ackvisitionskostnader behöfve läggas ner på den obligatoriska försäkringen, och de besparingsmöjligheter, som stordrift i olika hänseenden erbjuder, skulle kunna tillvaratagas.

En så genomgripande reform som en centralisering är emellertid förenad med många problem av organisatorisk, personell och ekonomisk natur. Närmare utredning erfordras både om sättet för centraliseringen och om konsekvenserna av denna. Härtill kommer, att inte heller den omgestaltning av försäkringsorganisationen, som centraliseringen skulle innebära, låter sig genomföra i alltför brådskande tempo. Bl. a. måste skäligen frist

lämnas de av centraliseringen berörda försäkringsinrättningarna att vidtaga de åtgärder, som för deras vidkommande föranledes av densamma. Med hänsyn till nu anförda omständigheter synes det uteslutet att kunna genomföra centraliseringen redan i samband med samordningens ikraftträdande. *Utredningsmannen föreslår, att tillsvidare även ömsesidiga bolag liksom hittills skall äga meddela yrkesskadeförsäkring samt att med ytterligare utredning om centralisationsfrågan får anstå tills någon tids erfarenhet vunnits rörande de av samordningen betingade förändringarna i yrkesskadeförsäkringens organisation.*

Utredningsmannen har haft till uppgift att jämväl undersöka möjligheten att överföra den inom riksförsäkringsanstalten bedrivna yrkesskadeförsäkringsverksamheten till ett för ändamålet bildat statligt socialförsäkringsbolag eller annat likartat organ. I denna del anföres i huvudsak följande.

Överförandet av riksförsäkringsanstaltens försäkringsverksamhet på ett företag av bolagstyp skulle givetvis vara ägnat att i viss utsträckning skapa gynnsammare betingelser för verksamhetens bedrivande. Sålunda finge ett sådant företag en mera fri och självständig ställning i förhållande till statsmakterna. Det bleve inte underkastat av Kungl. Maj:t utfärdade instruktioner och bestämmelser. Avlöningarna kunde utan någon inblandning från statsmakternas sida bestämmas av företagets egen ledning. Den bundenhet, som fullmaktssystemet innebär för ett ämbetsverk, skulle bortfalla. I befodringsfrågor behövde hänsyn inte tagas till formella meriter. Överhuvudtaget bleve anpassningsmöjligheterna vid verksamhetens bedrivande större. Måhända skulle ett företag av bolagstyp också ställa sig något billigare i drift än ett ämbetsverk. I vad mån så skulle bli fallet torde emellertid inte med någon större grad av säkerhet kunna i förväg beräknas.

Även om sålunda vissa fördelar skulle stå att vinna genom att övergå till bolagsformen, måste dessa fördelar givetvis vägas mot de värden, som ämbetsverksformen i andra hänseenden representerar. Ett ställningstagande till frågan förutsätter en ingående och allsidig undersökning av olika därpå inverkan omständigheter.

Beträffande en sådan undersökning synes emellertid läget ha förändrats sedan direktiven för nu förevarande utredning meddelades. Härutinnan må erinras, att en utredning tillsatts rörande de statliga företagsformerna. Direktiven för denna utredning är så allmänt hållna, att det synes giva utredningen anledning att till övervägande upptaga frågan om företagsformen jämväl beträffande den försäkringsverksamhet, som bedrivs av riksförsäkringsanstalten.

På grund av det nu anförda och då förevarande spörsmål inte kan anses vara av beskaffenhet att behöva lösas i samband med samordningens genomförande, anser utredningsmannen sig sakna anledning att närmare än som skett ingå på detsamma. Sålunda *förutsättes, att den statliga yrkesskadeförsäkringsverksamheten tillsvidare skall bedrivas under samma administrativa form som för närvarande.*

Yttranden.

Vad först beträffar frågan om en centralisering av yrkesskadeförsäkringens administration framgår av remissyttrandena följande.

Socialförsäkringsbolagens förening avvisar tanken på ett statligt monopolföretag och föreslår, att det i stället skall utredas, huruvida icke försäkringen bör anförtros åt endast privata bolag, såsom skett i Danmark och Finland. Det finns enligt föreningens mening ingen anledning att bryta sönder nuvarade mångåriga tradition, därest denna fungerat tillfredsställande och om den jämväl kan anpassa sig efter de nya förhållanden, som sammanhänger med samordningen. Vill man genomföra en monopolisering måste man vara övertygad om att fördelarna därav är så stora, att de uppväger de skäl som kan anföras för bibehållande av nuvarande ordning. Några särskilda svårigheter beträffande samarbetet mellan sjukkassorna och bolagen behöver man icke räkna med. Om det visar sig önskvärt, kan för underlättande av sjukkassornas arbete vissa kontakter mellan sjukkassorna och bolagen centraliseras till ett föreningens organ. Vidare anser föreningen att konkurrensen främjar en effektiv service till de skadades förmån, ett ökat arbetarskydd och en rättvisare avvägning av premiebördan genom differentiering i olika riskklasser. Konkurrensen utgör en förklaring till att det f. n. mycket sällan förekommer tvist angående premiernas storlek. År 1952 handlades endast 7 sådana mål hos försäkringsrådet. I regel löses tvisten genom den möjlighet som finnes för arbetsgivaren att flytta över försäkringen till en annan försäkringsinrättning. Om en centralisering genomföres torde antalet dylika besvärsmål komma att bli avsevärt. Föreningen vill slutligen som sin uppfattning uttala, att en centralisering torde medföra förhöjda förvaltningskostnader för försäkringen.

Svenska arbetsgivareföreningen uttalar i stort sett liknande synpunkter. Beträffande administrationskostnaderna anföres följande.

Enligt försäkringsinspektionens berättelse 1951 utgjorde administrationskostnaderna hos bolagen ca 6,5 % av premierna. Enligt riksförsäkringsanstaltens ämbetsberättelse samma år uppgick däremot anstaltens förvaltningskostnader till mer än 10 % av premierna. Till denna kostnad bör läggas kostnaderna för pensionering, vissa lokalhyror, viss del av kostnaderna för uppbörderna samt värdet av tjänstebrevsrätt. Å andra sidan bör avdragas kostnader för militärskador och vissa andra allmänna uppgifter. Otvivelaktigt bör dock vid en jämförelse läggas ett icke ringa procenttal utöver de 10 % som redovisats.

Enligt föreningens mening bör svårigheterna att genomföra en fullt rationell och väl genomtänkt organisation redan från ingången av år 1955 föranleda, att sjukförsäkringsreformens ikraftträdande skjutes något år på framtiden. Om försäkringen likväl skall genomföras redan från nämnda tidpunkt instämmer föreningen i utredningsmannens slutsats, att det synes nödvändigt att åtminstone till en början bibehålla nuvarande administra-

tionsformer. Vid den framtida översynen bör man beakta att bolagen beredes möjlighet att fortsätta sin verksamhet och överväga att inskränka eller i varje fall rationalisera den statliga försäkringsverksamheten.

Folksam anser sig visserligen med hänsyn till den kommande utredningen sakna anledning att ingå på en detaljgranskning av de argument, som anförts för en centralisering, men vill redan nu framhålla riskerna för ökade kostnader vid en sådan åtgärd.

Socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, försäkringsrådet, statskontoret och riksräkenskapsverket har icke något att erinra mot utredningsmannens synpunkter och ansluter sig alltså till förslaget att bolagen tills vidare skall få fortsätta att bedriva yrkesskadeförsäkringsverksamhet samt att med den fortsatta utredningen om centralisering skall anstå i avvaktan på erfarenhet.

Statens organisationsnämnd finner att den nuvarande splittringen på tio försäkringsinrättningar är olämplig samt att den ytterligare utredning, som må erfordras, icke bör ställas på framtiden utan snarast komma till stånd. I stort sett liknande synpunkter anföres av *TCO* och *landsorganisationen*, som utgår ifrån att den slutliga utredningen endast behöver beröra formerna och villkoren för de privata företagens avveckling.

Pensionsstyrelsen förordar uttryckligen en centralisering av yrkesskadeförsäkringen. Så gör även *svenska sjukkasseförbundet*, som därjämte påyrkar, att riksförsäkringsanstalten ensam skall äga meddela yrkesskadeförsäkring fr. o. m. den 1 januari 1955. Förbundet ifrågasätter vidare huruvida sjukkassorna, i händelse de med stöd av 58 § sjukförsäkringslagen förordnas att biträda vid handhavande av yrkesskadeförsäkringen, med hänsyn till bestämmelserna i denna paragraf kan biträda verksamhet som bedrivs av ömsesidiga bolag.

Försäkringsinspektionen — som anser, att frågan om den slutliga framtida administrationen av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna bör lösas i princip redan före den 1 januari 1955 — presterar en utförlig argumentering för och emot centralisering. Ämbetsverket anför i detta hänseende i huvudsak följande.

Såsom skäl *mot* en koncentration kan åberopas, att förhandenvaron av konkurrens stimulerar strävandena att rationalisera och förbilliga administrationen. Vidare kan konkurrensen förmånligt inverka på försäkringsgivares villighet att tillmötesgå skiftande önskemål beträffande riskklassindelningar o. d. och att vid premiesättningen ta hänsyn till skadeförebyggande åtgärder. Konkurrensen kan också vara av betydelse för åstadkommande av snabba och friktionsfria skaderegleringar. En koncentration kan leda till minskat intresse och minskad aktivitet från försäkringsgivarens sida på det skadeförebyggande området.

För en centralisering talar följande. Nedgången i antalet ärenden och det förhållandet att yrkesskadeförsäkringen i fortsättningen kan administreras av en anstalt av mindre omfattning än den nuvarande riksförsäkringsanstalten talar i och för sig för centraliseringstanken. Samord-

ningen kräver ett intimt samarbete mellan sjukvårdens organ och yrkesskadeförsäkringens organ. Förefintligheten av flera konkurrerande organ komplicerar sjukvårdens ackvisition av flera frivilliga försäkringar. Man slipper vidare kontrollera om icke en anmälan hänför sig till en försäkring som gäller i annan försäkringsinrättning. Debitering och uppbörd underlättas och man kan utnyttja stordriftens fördelar. Framtida erfarenheter kommer säkerligen att aktualisera förskjutningar i arbetsfördelningen mellan sjukvård och yrkesskadeförsäkringsorganen; sådana förskjutningar samt rationaliseringar kan lättare genomföras vid en koncentration.

De angivna skälen mot en centralisering mister i betydelse om man ger ett centralorgan en smidig och effektiv organisation och tillser, att arbetsmarknadens parter beredes ett kraftigt inflytande i anstaltens ledning. Då försäkring, bortsett från den frivilliga, är en obligatorisk försäkring, vars materiella innehåll bestämmas i lag och för vilken någon ackvisition icke erfordras, kan däremot mot en centralisering icke åberopas, att konkurrens ger nya och bättre försäkringsformer eller bidrager till en i och för sig önskvärd utbredning av försäkringsskyddet.

Fördelarna med en fortsatt konkurrens inom yrkesskadeförsäkring väger klart lättare än de vinster i administrativa och andra hänseenden, som göres därest försäkring handhålls av en enda försäkringsanstalt med representanter för arbetsgivarna, arbetstagarna och staten i ledningen.

I fortsättningen föreslår ämbetsverket, att yrkesskadeförsäkring centraliseras till ett statligt bolag. Det är enligt ämbetsverkets mening icke lämpligt att man avvaktar pågående utredning om de statliga företagsformerna innan principbeslut i organisationsfrågan fattas. Frågorna om den närmare utformningen av det nya yrkesskadeförsäkringsorganet och övriga problem bör göras till föremål för en skyndsamt utredning, som även bör omfatta i vad mån lagen om försäkringsrörelse bör vara tillämplig på organets rörelse. Möjligen bör yrkesskadeförsäkringsorganet bli föremål för en specialreglering i rättsligt hänseende.

Riksförsäkringsanstalten — som företräder centraliseringslinjen — har avgivit ett utlåtande av sådan omfattning att det synes erforderligt att ägna detsamma en mera ingående redogörelse.

Anstalten understryker, att förefintligheten av flera försäkringsinrättningar komplicerar yrkesskadeförsäkringens administration. Anstalten anser, att utredningsmannen åberopat synnerligen tungt vägande skäl för att efter samordningens inträdande en statlig anstalt bör vara ensam bärare av yrkesskadeförsäkring. De skäl, som talar i denna riktning, är av sådan styrka, att de borde tillerkännas avgörande betydelse. Utredningsmannens förslag att frågan tills vidare skall hållas öppen kan anstalten sålunda ej ge sin anslutning. Enligt anstaltens mening bör beslut redan innevarande år fattas därom, att försäkring enligt den nya yrkesskadeförsäkringslagen icke får meddelas av ömsesidiga bolag utan endast av en statsanstalt. Detta innebär icke att bolagen skulle upphöra med utgången av år 1954. Förpliktelser på grund av nuvarande lagstiftning kommer näm-

ligen att tills vidare kvarstå. Däremot kan det bli frågan om att genom avtal mellan bolag och statsanstalten till den senare mot vederlag överföra bolagens förpliktelser. Denna fråga, som på intet sätt sammanhänger med rätten att meddela försäkring enligt den nya lagen, kan och bör liksom andra avvecklingsfrågor lösas successivt i efterhand.

Inledningsvis framhåller anstalten, att den nya lagstiftningen om sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna innebär en mycket djupgående förändring inom dessa områden. Ett ställningstagande till organisationsfrågorna kräver först och främst att man ställer dem mot bakgrunden av den reella innebörden av främst samordningen men också de nya lagarna. Utredningsmannen har emellertid, enligt anstaltens åsikt, ej i fråga om organisationens grundläggande principer dragit slutliga konsekvenser av nödvändigheten att betrakta organisationsfrågorna på detta sätt.

Till en början måste beaktas, att samordningen förutsätter att sjukkasorna skall fungera som lokalorgan för yrkesskadeförsäkringen. Om denna princip icke kan genomföras i förhållande till bolagen, skulle samordningen beträffande den på bolagen vilande delen av försäkringen ej kunna genomföras. I detta hänseende anser sig riksförsäkringsanstalten böra framhålla följande.

I likhet med utredningsmannen anser anstalten, att sjukkassornas administration kommer att tyngas om de har att göra med flera försäkringsinrättningar. I fråga om de rent expeditionella göromålen framdrages några exempel, vilka dock icke synes vara av beskaffenhet att här böra närmare utvecklas. Vidare framhålles, att sjukkassorna — sedan ortsombudsorganisationen i enlighet med utredningsmannens förslag indragits — skall verkställa utredningar i yrkesskadeärenden. Den föreslagna yrkesskadeförsäkringslagens bestämmelser skiljer sig i många avseenden från motsvarande bestämmelser i nu gällande lagstiftning. En ny praxis måste därför byggas upp. Innan en fast sådan utbildats måste man räkna med att, om flera försäkringsinrättningar finnes, dessa kan ha olika uppfattning om vilka faktorer, som bör inverka på frågornas bedömande, och därför önskar utredningarna upplagda efter olika linjer. Utredningsarbetet skulle härigenom bli tungt och omständligt. I detta sammanhang framhålles, att sjukkassorna måste erhålla föreskrifter och anvisningar från vederbörande försäkringsgivare. Det torde enligt anstaltens mening icke kunna komma i fråga, att bolagen såsom varande enskilda rättssubjekt tilläggas rätt att meddela sådana bindande föreskrifter. Av riksförsäkringsanstalten utfärdade bestämmelser lär ej kunna göras bindande för kassornas mellanhanden med bolagen.

Riksförsäkringsanstalten delar vidare utredningsmannens åsikt att förefintligheten av konkurrerande försäkringsinrättningar komplicerar ackvisitionsarbetet för den händelse detta skall anförtros åt sjukkassorna. Anstalten utvecklar sin mening härom i stort sett sålunda.

Anstalten uppehåller sig först vid den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. En ordning med statsanstalt och ömsesidiga bolag kräver att icke blott bolagen utan även statsanstalten ägnar anskaffningsarbetet allvarlig uppmärksamhet. Det får anses självklart, att sjukkassorna skall medverka i statsanstaltens anskaffningsarbete. Det måste då vara uteslutet, att kassorna på något som helst sätt kan vara engagerade i bolagens anskaffning.

Men ännu mer invecklad skulle situationen te sig beträffande anskaffning för den frivilliga yrkesskadeförsäkringen. Denna skall delvis fylla samma uppgift som den hittillsvarande frivilliga utomarbetafsförsäkringen. I övrigt är den nya frivilliga försäkringen avsedd att erbjuda skydd åt bl. a. självständiga yrkesutövare. Då den obligatoriska försäkringens arbetstagarbegrepp nu skall anslutas till det civilrättsliga, kommer behovet av frivillig försäkring för självständiga yrkesutövare att öka, enär man har att räkna med att vissa arbetstagargrupper utestänges från den obligatoriska försäkringen. Det måste vara av största betydelse att man ser till att dessa grupper blir kompenserade genom frivillig försäkring. Motsvarande gäller dem, som hittills skyddat sig genom den särskilda fiskarförsäkringen. Visserligen kommer sjukförsäkringen att lämna de berörda grupperna vissa förmåner även vid yrkesskador, men därigenom tillgodoses inte vederbörande vid invaliditet och dödsfall. Det blir en viktig social uppgift för yrkesskadeförsäkringens bärare att verka för största möjliga anslutning till den frivilliga yrkesskadeförsäkringen. Härtill kommer, att man vid anskaffningsarbetet har att i stor utsträckning inrikta sig på samma klientel som den frivilliga sjukförsäkringen syftar att nå. De båda frivilliga försäkringsgrenarna är sålunda klart och tydligt sammanknutna. Ett rationellt anskaffningsarbete förutsätter, att detta arbete av sjukkassorna bedrivs för de bägge grenarna gemensamt. Liksom i fråga om den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen är det emellertid uteslutet, att sjukkassorna skall kunna samtidigt förmedla frivilliga försäkringar för såväl riksförsäkringsanstalten som ömsesidiga bolag.

I förevarande sammanhang bör — anför riksförsäkringsanstalten vidare — uppmärksammas 58 § i sjukförsäkringslagen. Däri stadgas, att allmän sjukkassa ej må bedriva annan verksamhet än som föreskrives eller medges i lagen. I den mån Konungen så förordnar, är allmän sjukkassa pliktig att biträda vid handhavandet av annan statlig socialförsäkringsverksamhet. Beträffande kassornas förhållande till enskilda försäkringsinrättningar innehåller paragrafen däremot ingen annan bestämmelse än att sjukkassa skall tillhandagå med yttranden och upplysningar, i den mån hinder enligt lag eller författning ej möter samt mera betydande olägenhet ej därigenom uppkommer för kassan. Av förarbetena framgår, att här är fråga om blott yttranden och upplysningar i särskilda fall och ej om stadigvarande arbetsuppgifter. Bestämmelsen ger ingen möjlighet för sjukkassorna att som ombud i egentlig mening representera de ömsesidiga bolagen, därest så överhuvud läte sig göra inom samordningens ram.

Sammanfattningsvis anför riksförsäkringsanstalten, att inom ramen för samordningen plats ej gives för en ordning med ömsesidiga bolag jämte

en statsanstalt och att den enda med samordningen förenliga organisationen måste anses vara att en statsanstalt handhar yrkesskadeförsäkringen i dess helhet. Blott därigenom skapas organisatoriska förutsättningar för att samordningstanken kan i praktiken förverkligas.

Riksförsäkringsanstalten har vidare ansett sig böra belysa frågan även med hänsyn till den materiella innebörden av den föreslagna yrkesskadeförsäkringen. Av yrkesskadeförsäkringens speciella karaktär följer, att lagreglerna måste i stor omfattning preciseras och utfyllas genom praxis. Detta gäller bl. a. om sådana fundamentala frågor som försäkringstillhörigheten, skadebegreppet, invaliditetsbedömningen och beräkningen av den skadades årliga arbetsförtjänst (ersättningsunderlaget). Vid tillämpningen av den hittillsvarande lagstiftningen har en omfattande rättspraxis kommit till utveckling. Icke desto mindre förekommer det ständigt fall, som bereder tillämpningssvårigheter. Den nya lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring kommer att leda till att hittillsvarande praxis i stor utsträckning blir inaktuell. Detta gäller exempelvis arbetstagarbegreppet, yrkesskadebegreppet och invaliditetsgradsättningen, där väsentliga ändringar föreslagits. Erforderlig enhetlighet i bedömningen kan svårligen uppnås vid en splittring på flera försäkringsinrättningar, särskilt som skönsmåsigas avgöranden kommer att spela avgjort större roll enligt den nya lagstiftningen än f. n. Vidare märkes att, enligt lagförslaget, vid invaliditetsbedömning sammanräkning av skador skall ske på så sätt, att en skada med lägre invaliditetsgrad än 10 % medräknas, när det blir fråga om livränta på grund av ny skada. Förfarandet härvid kompliceras, om två eller flera skador skall ersättas på grund av försäkring i olika försäkringsinrättningar, vartill kommer att en försäkringsinrättning skulle kunna få bära kostnader för en skada utan att ha uppburit däremot svarande försäkringsavgift.

Riksförsäkringsanstalten framhåller vidare, att den nya frivilliga försäkringen — i motsats till den nuvarande — kan komma att tagas i annan försäkringsinrättning än den som meddelat den obligatoriska försäkringen. Särskilt tänker anstalten på att frivillig försäkring skall kunna meddelas åt yrkes- eller fackorganisation för dess medlemmar. I mycket stor utsträckning skulle därvid inom- och utomarbetaförsäkring för samma personer komma att äga rum i olika inrättningar. Dessa blir då tvingade att alltid taga ställning till frågan huruvida olycksfall i eller utom arbete föreligger. Man måste räkna med att inrättningarna härvid många gånger skulle komma till olika resultat, så att båda vägrar ersättning. En organisationsform, som kan medföra ett dylikt förhållande, vari rättelse kan ske endast besvär- eller underställningsvägen, kan ej vara godtagbar. I vart fall kommer extra arbete och försening med avgörandet att bli följden om inom- och utomarbetaförsäkring föreligger i skilda försäkringsinrättningar.

Såsom motiv för en centralisering till en statlig anstalt framhåller riksförsäkringsanstalten även, att anstaltens interna arbete tynges av att också ömsesidiga bolag är bärare av försäkringen. I korthet må endast nämnas de åtgärder, som föranledes av de till flera tusen om året uppgående anmälningarna till anstalten om arbetsgivares inträde och utträde ur ömsesidigt bolag, andra registreringar och identifieringar, fördelning av försäkringsavgifter mellan arbetsgivare, vilka bedriver verksamhet gemensamt men var för sig har försäkring i bolag och i anstalten, samt utredningar av olika slag.

En inom riksförsäkringsanstalten verkställd undersökning har gett till resultat, att för anstaltens del något hinder varken ur debiterings- eller skaderegleringssynpunkt föreligger att den 1 januari 1955 mottaga bolagens försäkringsstock. F. n. debiterar anstalten försäkringsavgifter för ca 600 000 »mindre arbetsgivare» och ca 30 000 »större arbetsgivare». Dessa siffror skulle komma att öka med ca 40 000 resp. ca 18 000. Det må anmärkas, att försäkringsakter för dessa nytillkommande större försäkringsstagare redan finnes upplagda inom anstalten, ehuru innehållet behöver kompletteras. För de mindre arbetsgivarna erfordras inga särskilda akter. Vad skaderegleringen inom den obligatoriska försäkringen beträffar, kan med ledning av uppgifter i betänkandet antagas, att de till anstalten inkommande anmälningarna skulle minska från 130 000 till 35 000 i stället för till 19 000 enligt utredningsmannens förslag. Anstaltens personal skulle tills vidare nedgå med ca 60 befattningshavare i stället för med ca 160 enligt utredningsmannens förslag. Skillnaden — ca 100 — bör jämföras med uppgiften i betänkandet, att för bolagens fortsatta verksamhet skulle hos dem krävas ca 160 befattningshavare.

Riksförsäkringsanstalten vill slutligen framhålla en enligt dess mening olycklig konsekvens, som ett fullföljande av utredningsmannens ståndpunkt medför. Enligt utredningsförslaget skulle anstaltens personalbestånd snarast möjligt beskäras. Om bolagen därefter upphör med sin verksamhet skulle anstalten nödgas återanställa ca 100 befattningshavare, vilket måste framstå som irrationellt.

Därest oaktat de skäl anstalten anför för sitt här ifrågavarande organisationsförslag, genomförandet av detta ändock icke skulle anses böra ske den 1 januari 1955, vill anstalten, med hänsyn till de stora olägenheter som därvid skulle uppstå, bestämt avstyrka, att de ömsesidiga bolagen medgives rätt att meddela försäkring enligt den nya yrkesskadeförsäkringslagen under längre tid än under 1955. Beslut härom bör fattas innevarande år.

Vad beträffar frågan om företagsformen för den statligt bedrivna yrkesskadeförsäkringen har som tidigare nämnts *försäkringsinspektionen* uttalat sig för bolagsformen. Även *Folksam* anser, att ett beslut redan nu bör fattas om inrättande av ett statligt yrkesskadeförsäkringsbolag och detta oberoende av om bolaget skall ha monopolställning eller ej.

Däremot förordar *pensionsstyrelsen* och *landsorganisationen*, att yrkesskadeförsäkringsverksamheten fortfarande skall bedrivas i ämbetsverksform. Landsorganisationen anför härutinnan följande.

Landsorganisationen har inte fått det intrycket att riksförsäkringsanstaltens verksamhet f. n. bedrivs med mindre kvalificerad personal eller eljest mindre rationellt än de ömsesidiga bolagens. Framför allt hyser landsorganisationen farhågor för att den med bolagsformen eftersträfvade rationaliseringen skall gå ut över de skadade. Det måste för ett företag, som skall drivas »rationellt», framstå som angeläget att föra en så återhållsam skaderegleringspolitik som möjligt. Det finns ingen anledning antaga, att man under bolagsformen skulle i försäkringsmässigt eller administrativt hänseende kunna vinna någon fördel som man inte lika väl kan vinna under ämbetsverksformen. Lönekostnaderna torde inte bli lägre. På vilket annat omkostnadskonto skulle inbesparingar kunna ske, vilka inte kan ske redan under ämbetsverksformen, och vilka inte möjliggöres genom en restriktivare ersättningspraxis? Om representation av arbetare och arbetsgivare bör beredas i företagets styrelse, kan detta lika väl ske i ett ämbetsverk.

Jämväl *riksförsäkringsanstalten* förordar, att den statliga yrkesskadeförsäkringen skall såsom hittills drivas i ämbetsverksform. Redan av vad anstalten anfört om samordningens och den nya yrkesskadeförsäkringslagens betydelse för organisationsfrågan framgår enligt anstaltens mening att en statlig myndighet bör vara ensam bärare av yrkesskadeförsäkringen. Anstalten anför vidare i huvudsak följande.

Vad som framför allt karakteriserar skaderegleringsverksamheten är dess sociala karaktär. Detta förhållande måste i själva verket utgöra en huvudsaklig utgångspunkt vid bedömande av organisationsfrågan. Utvecklingen har alltmera gått i sådan riktning, att ökat utrymme lämnas för skälighetsbedömning och den nya yrkesskadeförsäkringslagen bildar ytterligare ett steg i denna riktning. I fråga om såväl skaderegleringssidan som själva försäkringssidan är det icke fråga om något affärsdrivande verk. Premiesättningen skall ske efter försäkringstekniska principer men verksamheten är ej avsedd att ge någon vinst. Härtill kommer att en del av riksförsäkringsanstaltens nuvarande verksamhet är av den art, att det icke kan komma i fråga att den helt finansieras med försäkringsavgifter, varför även ett bolag skulle kräva visst tillskott av statsmedel. Det rör sig här om en verksamhet, för vilken — särskilt numera — bolagsformen ej är lämplig. Tanken på ett statligt bolag som organ för yrkesskadeförsäkringen bör helt avföras ur diskussionen. Särskilt den beslutade samordningen är avgörande härför.

Slutligen må i detta sammanhang nämnas, att anstalten föreslår, att representanter för arbetsgivare och arbetstagare på lämpligt sätt knytes till anstalten för tillvaratagande av speciella arbetsgivar- och arbetstagarintressen. Särskilt genom den nya yrkesskadeförsäkringslagen torde ett visst behov härav aktualiseras.

1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna anser, att det hade varit lämpligt att genomföra en omläggning av företagsformen just i förevarande sammanhang. Ett förslag till socialförsäkringsbolag eller

liknande organ måste emellertid föregås av ingående undersökningar. Utredningen har ej haft möjlighet att verkställa dylika undersökningar och är således ej i tillfälle att nu taga ställning till frågan om den lämpligaste företagsformen för här ifrågavarande verksamhet. Emellertid räknar utredningen med att i ett senare skede av utredningsarbetet upptaga detta spörsmål till behandling.

Övriga remissorgan har icke anfört någon erinran mot utredningsmannens förslag i fråga om företagsformen.

Departementschefen.

Yrkesskadeförsäkringen regleras f. n. i främsta rummet av 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten. Om för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare är arbetsgivare och för vars förbindelser delägarna svarar med obegränsad personlig ansvarighet, får emellertid försäkringen av delägarnas arbetare under vissa villkor äga rum i bolaget. F. n. är nio sådana bolag i verksamhet.

I proposition nr 60 till årets riksdag har framlagts förslag till lag om yrkesskadeförsäkring. Den föreslagna lagen är avsedd att ersätta de båda förenämnda lagarna. Även enligt den föreslagna yrkesskadeförsäkringslagen skall försäkringen handhavas av riksförsäkringsanstalten och ömsesidiga bolag. Härom uttalade jag i den nämnda propositionen (s. 42) bl. a. att det, för att lagstiftningens ikraftträdande ej skall behöva uppskjutas, är nödvändigt att lösa organisationsfrågan provisoriskt. Detta medförde, att de nuvarande ömsesidiga försäkringsbolagen får rätt att under övergångstiden vid sidan av riksförsäkringsanstalten bedriva yrkesskadeförsäkring enligt den nya lagstiftningen. Det skulle inte vara tillfredsställande, om bolagen tillätes att från början meddela försäkring enligt den nya lagstiftningen för att frångå den rätten därtill redan efter ett halvt år. Därest det skulle beslutas, att den nya yrkesskadeförsäkringen skall handhas av en statlig monopolanstalt, borde detta beslut ej verkställas förrän efter en lämpligt avvägd övergångstid.

Principbeslut om en samordning mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna fr. o. m. den 1 januari 1955 fattades av 1953 års riksdag. I nyssnämnda proposition har definitiva bestämmelser om samordningen förelagts riksdagen. Samordningen innebär, i princip, att yrkesskador under de första 90 dagarna regleras gemensamt med vanliga sjukfall inom ramen för sjukförsäkringen. Först därefter utskiljes yrkesskadefallen för fortsatt reglering genom yrkesskadeförsäkringsinrättningarna. Samordningen skall dock alltid brytas så snart rätt till livränta inträder. Ur ekonomisk synpunkt kommer därför tyngdpunkten i yrkesskadeförsäkringsinrättningarnas verksamhet att avse invaliditets- och dödsfallsersättningar. Emellertid

kommer dessa inrättningar att alltså få reglera fall, som avser sjukvård eller sjukpenning. Även om antalet sådana fall i sig självt blir ganska betydande, blir det dock ringa vid jämförelse med nuvarande förhållanden.

Det är uppenbart, att yrkesskadeförsäkringsinrättningarnas arbete kommer att påverkas i väsentlig mån av en omläggning av den art, för vilken jag här redogjort. Man kan räkna med att den alldeles övervägande delen av skadefallen är så kortvariga, att de kommer att slutregleras redan hos sjukförsäkrarna. Härigenom kommer antalet skadefall, som blir föremål för handläggning hos yrkesskadeförsäkringsinrättningarna, att minska i betydande omfattning. Det kan icke heller förbises, att samordningen medför speciella problem i fråga om de organisatoriska förbindelserna mellan de båda socialförsäkringsgrenarna. Från dessa utgångspunkter har det befunnits nödvändigt att överväga hur yrkesskadeförsäkringens administrativa apparat i framtiden bör utformas. Därjämte har i förevarande sammanhang aktualiserats frågan om var den statliga tillsynen över sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna skall vara förlagd samt vissa problem rörande besvärsmåden i sjuk- och yrkesskadeförsäkringsfrågor. Hela detta problemkomplex har behandlats i det nu föreliggande betänkandet.

Innan jag går närmare in på de skilda spörsmålen vill jag framhålla, att även om, såsom av det följande framgår, några ingrepp i den nuvarande administrationens huvudlinjer enligt min mening icke nu omedelbart bör beslutas, det likväl synes önskvärt att statsmakterna redan innevarande år fattar vissa beslut i förevarande frågor. Det är nämligen av vikt att man inom sjukförsäkrarna och yrkesskadeförsäkringsinrättningar får klart för sig hur statsmakterna f. n. ställer sig till administrationsproblemen. Vad beträffar yrkesskadeförsäkringen är detta alldeles särskilt betydelsefullt med tanke på att diskussionerna bl. a. rört sig om en centralisering av hela yrkesskadeförsäkringen till en statlig inrättning, varigenom de enskilda bolagen skulle upplösas. Även om en sådan åtgärd icke nu skulle beslutas, inverkar samordningen starkt reducerande på försäkringsinrättningarnas personalbehov redan under första hälften av år 1955. Detta gäller såväl bolagen som riksförsäkringsanstalten. Det synes nödvändigt att redan på ett tidigt stadium erhålla tillräckligt fasta utgångspunkter för planeringen av de åtgärder, som i samband med personalindragningarna bör vidtagas för att skaffa entledigad personal annat arbete eller eventuellt på något annat sätt hålla den skadeslös. För riksförsäkringsanstaltens vidkommande blir det fråga om att draga upp riktlinjer för den organisation av anstalten, som bör vara genomförd, då arbetsuppgifterna i det väsentliga anpassats efter de nya förhållandena. Den sålunda erforderliga omorganisationen av anstalten torde böra träda i tillämpning den 1 juli 1955. Det är från dessa utgångspunkter jag funnit mig böra föreslå proposition till årets riksdag i förevarande frågor. Det torde icke medföra någon olägenhet om propositionens behandling uppskjutes till en eventuell höstsession innevarande år.

Jag övergår nu till de mera principiella frågor, som berör yrkesskadeförsäkringens framtida organisation.

Utredningsmannen har övervägt, huruvida icke yrkesskadeförsäkringen bör centraliseras till en enda, statlig anstalt. För en sådan åtgärd talar enligt utredningsmannens mening det förhållandet, att yrkesskadeförsäkringens totala arbetsbörda i fortsättningen förmodligen kommer att rymmas inom en försäkringsanstalt av mindre mått än den nuvarande riksförsäkringsanstalten. Avsevärda förenklingar bör vid en centralisering kunna ernås i fråga om vissa arbetskrävande uppgifter, exempelvis tarifiering, debitering och uppbörd, vartill kommer att möjligheter skapas att tillvarata alla stordriftens fördelar. Vidare framhålles, att samarbetet mellan sjukkassorna och yrkesskadeförsäkringens bärare kompliceras om sjukkassorna i sina med samordningen sammanhängande uppgifter skall ha att göra med flera försäkringsinrättningar. För ett beslut i centraliseringsfrågan erfordras emellertid ytterligare utredningar rörande åtskilliga betydelsefulla problem. Då därtill en centralisering icke kan genomföras i alltför brådskande tempo, stannar utredningsmannen vid att föreslå, att det nuvarande systemet tills vidare skall bibehållas och att centraliseringsfrågan skall prövas först efter ytterligare utredning, vilken bör komma till stånd, sedan någon tids erfarenhet vunnits rörande samordningen.

I remissvaren förekommer ett direkt avvisande av centraliseringstanken endast i yttrandena från socialförsäkringsbolagens förening och svenska arbetsgivareföreningen. Som argument har huvudsakligen framförts, att konkurrensen mellan försäkringsinrättningarna främjar en effektivare service gentemot de skadade, ett ökat arbetarskydd och en rättvisare avvägning av premiebördan mellan försäkringstagarna. Vidare anser man sig vid jämförelse mellan riksförsäkringsanstaltens och bolagens administrationskostnader ha funnit, att yrkesskadeförsäkringens administration är mera kostnadskrävande i statlig än i enskild regi.

Fem statliga myndigheter, däribland försäkringsrådet, ansluter sig till utredningsmannens förslag, medan däremot sju remissorgan anser sig redan på detta stadium kunna förorda centralisering. Bland centraliseringens förespråkare märkes landsorganisationen och TCO, svenska sjuk-kasseförbundet, försäkringsinspektionen och riksförsäkringsanstalten. De båda sistnämnda myndigheterna har lämnat väsentliga bidrag till argumenteringen i centraliseringsfrågan. Försäkringsinspektionen anför visserligen samma synpunkter rörande konkurrensens fördelar, för vilka bl. a. socialförsäkringsbolagen givit uttryck, men finner likväl dessa fördelar väga mindre än de nackdelar, som skulle uppstå om yrkesskadeförsäkringen fortfarande skall vara splittrad på flera organ. Riksförsäkringsanstalten anser, att det inom ramen för samordningen överhuvudtaget inte finns plats för några ömsesidiga bolag. Samordningen förutsätter, att sjukkas-sorna skall fungera som lokalorgan för yrkesskadeförsäkringen, men sam-

ordningen kan icke effektivt genomföras beträffande den på bolagen vilande delen av denna försäkring, enär sjukkassorna icke enligt sjukförsäkringslagen kan fungera som ombud i egentlig mening för bolagen. Vidare anser riksförsäkringsanstalten, att den nya yrkesskadeförsäkringen på grund av sitt materiella innehåll i skilda hänseenden i och för sig kräver, att en enda försäkringsinrättning fungerar som bärare av densamma.

För egen del vill jag anföra följande beträffande de anförda argumenten mot en centralisering.

Vad beträffar bolagens verksamhet i skadeförebyggande syfte bör framhållas, att sådan verksamhet bedrivs även inom riksförsäkringsanstalten. Det torde icke kunna göras gällande, att anstaltens arbete i detta hänseende varit av mindre betydelse för sitt syfte än bolagens. Det är riktigt, att arbetarskyddet stimuleras av de möjligheter som föreligger att erhålla speciella förmåner i premiesättningen vid lägre olycksfallsfrekvens. Samma möjligheter föreligger emellertid för riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare. Premiesättningen skall nämligen enligt olycksfallsförsäkringslagen — och detsamma gäller enligt den föreslagna nya yrkesskadeförsäkringslagen — ske efter försäkringstekniska grunder. Då likväl frågan om en mindre detaljrik differentiering i premiesättningen, såsom av det följande framgår, kan komma att spela en viss roll vid den framtida prövningen av centraliseringsfrågan, finner jag det angeläget att här framhålla, att tyngdpunkten i den offentliga arbetarskyddsverksamheten bör ligga hos arbetarskyddsverket och att det torde kunna förväntas, att den under dess ledning bedrivna verksamheten efter hand ytterligare effektiviseras. I vart fall bör arbetarskyddssynpunkterna icke stå hindrande i vägen för en omläggning av yrkesskadeförsäkringens administration.

De farhågor, som uttalats för att en centralisering skulle medföra höjda förvaltningskostnader, baseras på jämförelser mellan bolagens administrationskostnader år 1951 och riksförsäkringsanstaltens motsvarande kostnader för samma år. För bolagen uppgick ifrågavarande kostnader till 6,5 % av premierna. Anstaltens förvaltningskostnader uppgick till något mer än 10 % av premiesumman. Det har anförts, att en direkt jämförelse är vanskelig, emedan uppgifterna för riksförsäkringsanstaltens vidkommande icke tar hänsyn till vissa utgifter, som bokföres på annat håll i statens budget, såsom pensioner, hyra och tjänstbrevsrätt samt kostnader för viss upp-
börd, vilket allt innebär att anstaltens kostnader i själva verket är än högre än som uppgivits. Å andra sidan medges, att anstaltens kostnader för bl. a. militärskador och vissa andra allmänna uppgifter måste avdragas vid beräkningen. Det har dock hävdats, att anstaltens kostnader i proportion till premieinkomsten ligger icke obetydligt över angivna 10 %. Gentemot vad sålunda anförts vill jag framhålla, att de anställda jämförelserna icke är rättvisande. Till en början må påpekas, att riksförsäkringsanstalten sedan ingången av år 1951 varit föremål för en serie organisationsomläggningar, som medfört betydande personalminskningar. Endast i mindre

utsträckning kan hela årseffekten av dessa personalindragningar ha gjort sig gällande år 1951. Det siffermässiga materialet för jämförelserna är således inaktuellt. Man måste göra väsentliga erinringar mot metoden att överhuvud anställa jämförelser mellan bolagens och riksförsäkringsanstaltens administrationskostnader. I motsats till anstalten kan bolagen själva välja sina försäkringstagare. Följden har t. ex. blivit, att vissa bolag i huvudsak betjänar större arbetsgivare, som förorsakar försäkringsinrättningarna ett avsevärt mindre arbete än stora grupper av andra arbetsgivare, bl. a. därigenom att en del stora arbetsgivare i större utsträckning än andra förbundit sig att förskottsvis reglera läkarvårdsersättning och sjukpenning. Vidare är att märka, att riksförsäkringsanstalten har att svara för yrkesskador, som förekommer hos s. k. okända arbetsgivare. Frånsett den belastning, som detta restklientel under alla omständigheter innebär, förtjänar framhållas, att anstalten genom sitt ansvar för försäkringen tvingas nedlägga ett betydande arbete på att övervaka att ingen arbetsgivare undandrar sig försäkringsplikt. Slutligen vill jag understryka, att anstalten handhar den för hela yrkesskadeförsäkringen gemensamma statistiken.

Av vad jag här anfört framgår, att jag på väsentliga punkter inte anser mig kunna godtaga de argument som framförts mot en centralisering. Det finns all anledning att antaga, att de totala kostnaderna för försäkringens administration kommer att sjunka om en koncentration genomföres. Ytterligare kostnadsminskningar skulle åstadkommas om man tillvaratager de möjligheter till förenklingar i vissa avseenden, som en monopolisering kan antagas medföra. Jag tänker härvid på bl. a. bestämmandet och uppbörden av avgifterna samt statistikarbetet.

Emellertid är centraliseringsfrågan — såsom utredningsmannen framhållit — förenad med så många problem av skiftande natur, att något ställningstagande icke rimligen kan ske utan ytterligare utredning. Jag ansluter mig därför till utredningsmannens förslag, att någon ändring i det nuvarande systemet icke f. n. skall företagas. I stället bör förevarande spörsmål tagas upp till förnyad utredning, sedan man vunnit en viss erfarenhet av samordningens inverkan på yrkesskadeförsäkringsinrättningarnas verksamhet. Jag vill tillägga, att något hinder inte synes föreligga för att sjukförsäkringen, i den mån så finnes böra ske, fungerar som lokalorgan för yrkesskadeförsäkringen även till den del denna tills vidare handhaves av socialförsäkringsbolagen. Riksförsäkringsanstalten torde vidare i egenskap av tillsynsmyndighet för sjukförsäkringen kunna utfärda föreskrifter för sjukförsäkringen, som är bindande även för dessas mellanhanden med bolagen.

Med utgångspunkt från vad jag nu anfört finner jag, att frågan om en ändring av företagsformen för den statliga yrkesskadeförsäkringen icke bör avgöras nu. Detta spörsmål torde komma att behandlas av 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna.

Tillsynen över sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna.

Utredningsmannen.

Tillsynen över sjukförsäkringen.

Sjukförsäkringsreformens inverkan på tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter.

Tillsyn skall fortfarande ägnas sjukkassorna i juridiskt-administrativt, ekonomiskt och försäkringstekniskt hänseende. Sjukförsäkringens utbyggnad medför emellertid, att arbetsuppgifterna kommer att till omfattningen och beskaffenheten avsevärt skilja sig från dem som ingår i tillsynen över de erkända sjukkassorna.

Twisteärenden och förfrågningar vållar redan nu tillsynsmyndigheten ett betydande arbete. Huvudsakligen rör det sig om frågor om medlemskap, sjukhjälpstid, förhandenvaron av sjukdom, återinträde i försäkringen och påföljdsbestämmelser. Med hänsyn till den till ca 50 % uppgående ökning av medlemsantalet, som den nya försäkringen medför, och den ändrade sammansättningen av medlemsbeståndet kan förutses en ökning av antalet tvisteärenden som inte stannar vid nämnda procenttal. Härtill kommer att nya tvistemånen kan förutses, bl. a. beträffande försäkringsplikten, inplaceringen i sjukpenningklasser, frågor om halv sjukpenning och om reseersättning ävensom de nya påföljdsbestämmelserna. Lägges till vad nu sagts att de kontanta förmånerna avsevärt förbättrats och att — till skillnad från vad nu gäller — besvärsrätt uttryckligen tillerkänts de försäkrade, kan intet tvivel råda om att tvisteärendena kommer att vålla tillsynsmyndigheten långt mer arbete än f. n. är fallet.

Även i fråga om kontrollen av sjukkassornas verksamhet kan förutses ökade krav på tillsynsmyndigheten. Kontrollen måste utbyggas att avse jämväl inskrivningen i försäkringen, inplaceringen i sjukpenningklass samt tillämpningen av bestämmelserna om ersättning för läkarvård (sjukkassetaxan) och resor. På grund av försäkringsförmånernas storlek och beskaffenhet torde dessutom en kontinuerlig statistisk kontroll av sjukhjälpstiderna i de olika kassorna bli nödvändig.

En viss ökning torde vara att förutse jämväl beträffande de försäkringstekniska arbetsuppgifterna. Olika avgiftstariffer skall fastställas för den obligatoriska och den frivilliga försäkringen och tarifferna för sistnämnda försäkring skall differentieras efter olika karenstider, var till kommer att andra avgifter skall gälla för de studerandes försäkring än för den frivilliga försäkringen i övrigt. Preliminära beräkningar måste verkställas för uppgörandet av preliminärskattetabellerna.

Vidare tillkommer vissa helt nya arbetsuppgifter, exempelvis provningen

av frågor om fullföljdstillstånd samt beräkningen och fördelningen av arbetsgivarbidraget.

Givet är vidare att tillsynsmyndigheten med hänsyn till sjukförsäkringens centrala ställning inom socialförsäkringssystemet kommer att i ökad utsträckning få taga befattning med allmänt administrativa ärenden. Likaså måste det fastare grepp, som tillsynsmyndigheten avses skola ha om sjukkasseorganisationen, komma att medföra ökat arbete. Ej minst gäller detta fastställande av löner och pensionsförmåner för sjukkassornas verkställande tjänstemän samt tillsättande och entledigande av verkställande tjänstemän i centralsjukkassorna.

Å andra sidan torde sjukförsäkringsreformen i vissa avseenden medföra någon minskning i de nuvarande uppgifterna. I sådan riktning verkar reduceringen av antalet sjukkassor. Det kvalificerade arbetet med registreringsärenden rörande kassorna torde efter en övergångstid bli av betydligt mindre omfattning än f. n. Det med statsbidragsberäkningen förenade arbetet förenklas väsentligt på grund av de ändrade reglerna för statsbidragets utformning och utbetalning. Slutligen bortfaller moderskapspenningens ärendena. Arbetsbesparingen uppväger emellertid inte på långt när ökningen i tillsynsarbetet. Beaktas bör också, att denna ökning särskilt hänförs till de kvalificerade arbetsuppgifterna.

Utredningsmannen erinrar slutligen om läkemedelsreformen, vars inverkan på tillsynsmyndigheternas arbetsuppgifter icke kunnat bedömas vid tiden för utredningsuppdragets slutförande.

Förslag rörande tillsynsmyndighet.

Sjukkassebyrån överflyttades den 1 juli 1953 provisoriskt från pensionsstyrelsen till riksförsäkringsanstalten, som sålunda handhar tillsynen över de erkända sjukkassorna och jämväl tillagts motsvarande ställning med avseende å de allmänna sjukkassorna. Såsom skäl härför har anförts, att det är lämpligt att ett enda ämbetsverk leder förberedelsearbetet för de nya sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna. Även på längre sikt synes det vara av betydelse, att administreringen av de båda socialförsäkringsgrenarna så långt möjligt samordnas. I betraktande kommer härvid framför allt de allmänna sjukkassornas ställning som serviceorgan för yrkesskadeförsäkringen.

Mot bibehållandet av den provisoriska anordningen kan emellertid vissa erinringar göras. Sålunda kan man ifrågasätta lämpligheten av att låta tillsynen över den ena av de berörda försäkringsgrenarna utövas av en anstalt, som själv bedriver verksamhet inom den andra. Man torde inte kunna utesluta möjligheten av intressekonflikter mellan de bägge försäkringsgrenarna. I händelse därvid tvist uppstår mellan en sjukkassa och riksförsäkringsanstalten, blir det anstalten som, ehuru själv part i målet, får avgörandet i sin hand. Så länge även ömsesidiga bolag meddelar yrkesskadeförsäkring skulle vidare kunna inträffa, att anstalten finge att

i egenskap av tillsynsmyndighet för sjukförsäkringarna taga ståndpunkt till tvister mellan dessa och med riksförsäkringsanstalten konkurrerande försäkringsinrättningar. Konsekvenser av antydd art kan knappast anses tilltalande.

Frågan uppställer sig, huruvida icke en bättre lösning av problemet står att finna. Rent principiellt vore det naturligare att knyta sjukförsäkringen till försäkringsrådet, som ju utövar tillsyn över yrkesskadeförsäkringens tillämpning. En sådan anordning skulle emellertid kräva ett oproportionerligt stort utrymme inom ett efter dylika linjer uppbyggt centralorgan och även till beskaffenheten skilja sig avsevärt från tillsynen över yrkesskadeförsäkringen. Vidare torde besvärshandläggarna inom sjukförsäkringen ofta inte lämpa sig för att i första instans behandlas i den strikt domstolsmässiga ordning, som vunnit tillämpning beträffande besvärshandläggarna inom yrkesskadeförsäkringen. Utredningsmannen kan därför icke rekommendera denna utväg.

En bättre lösning skulle ernås genom att för tillsynen över såväl sjukförsäkringen som yrkesskadeförsäkringen inrätta ett särskilt organ, som tillika bleve besvärshandläggaren i förhållande till sjukförsäkringarna och försäkringsinrättningarna. Härigenom skulle effektivast möjliga samordning av administreringen av de båda försäkringsgrenarna åvägabringas. Ehuru försäkringsrådet måste bibehållas för besvärshandläggningen i sista instans, skulle rätten att fullfölja talan dit kunna avsevärt begränsas. Kostnaderna för det nyinrättade verket kan till större delen kompenseras genom minskning av försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten. Icke desto mindre reser sig starka betänkligheter mot att nu för ifrågavarande ändamål inrätta ett nytt ämbetsverk. Härtill kommer, att veterligen intet behov framträtt att underkasta yrkesskadeförsäkringen en mer omfattande tillsyn än den som f. n. åligger försäkringsrådet, samt att i allt fall behovet därav blir än mindre om den ifrågasatta centraliseringen av denna försäkring kommer till stånd.

På grund av det anförda finner utredningsmannen övervägande skäl för att *riksförsäkringsanstalten tills vidare bibehålles som tillsynsmyndighet*. Skulle en ändring av företagsformen för den av riksförsäkringsanstalten utövade försäkringsverksamheten aktualiseras, kommer emellertid även förevarande spörsmål i ett ändrat läge.

Tillsynen över vissa understödsföreningar och stiftelser.

Vid sidan av sitt arbete med sjukförsäkringen handhar den nuvarande sjukförsäkringsbyrå i riksförsäkringsanstalten tillsynen över andra understödsföreningar än erkända arbetslöshetskassor samt över aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, som inrättats enligt lagen den 18 juni 1937 om sådana stiftelser. Utredningsmannen har övervägt vart denna tillsyn i fortsättningen lämpligen bör förläggas.

De ifrågavarande understödsföreningarna utgöres av pensionskassor, begravningskassor, sjukkassor samt sjuk- och begravningskassor. Det totala medlemsantalet i understödsföreningarna uppgick den 31 december 1951 till drygt 1,4 milj. och nettotillgångarna till ca 1 miljard kronor.

Av aktiebolag enligt nyssnämnda lag inrättade pensions- och andra personalstiftelser fanns vid 1950 års utgång till ett antal av 1 077. Stiftelsernas tillgångar uppgick vid samma tidpunkt till omkring 320 milj. kronor.

Tillsynen över understödsföreningar och stiftelser är en betydande arbetsuppgift. Utredningsmannen anser, att det inte saknas skäl för antagandet att tillsynen blivit eftersatt i inte obetydlig mån, därigenom att tillgänglig personal på sjukkassebyrån tagits i anspråk för tillsynen över de erkända sjukkassorna.

Utredningsmannen har övervägt, huruvida tillsynsverksamheten alltjämt bör vara knuten till tillsynen över den statsunderstödda sjukförsäkringen. Det framhålls, att de allmänna sjukkassorna, i motsats till de erkända, inte torde komma att falla under bestämmelserna i understödsföreningslagen. Eftersom understödsföreningarna driver försäkringsverksamhet, uppställer sig frågan om tillsynen kan flyttas över till försäkringsinspektionen. Utredningsmannen har samrått med nämnda myndighet, som bl. a. framhållit följande.

Inspektionens befattning med försäkringsbolagen är inte jämförbar med sjukkassebyråns ställning i förhållande till de allmänna sjukkassorna. Liksom i förhållande till försäkringsbolagen skulle inspektionen, om tillsynen förlades dit, bli ett rent »yttre» tillsynsorgan för understödsföreningarna. Om inspektionen erhåller tillräckliga resurser, kan ett eftersättande av detta arbete icke befaras. En erforderlig förstärkning av inspektionen sammanhänger emellertid med problemet om hur tillsynsverksamheten bör finansieras. Det förefaller principiellt riktigast, att även tillsynen av understödsföreningarna finansieras genom avgifter från dessa.

Det är vidare önskvärt att understödsföreningar, som är samordnade med allmänna sjukkassor, inspekteras samtidigt med vederbörande allmänna sjukkassa. Med hänsyn härtill kunde möjligen vissa av föreningarna ställas under försäkringsinspektionen medan övriga föreningar, i första hand de som är samordnade med allmänna sjukkassor, förblir under sjukkassebyråns tillsyn. En sådan uppdelning möter dock betänkligheter, eftersom det förefaller önskvärt att tillsynen å alla föreningar, vilkas verksamhet skulle bedrivas enligt samma lag, också ombesörjes av samma myndighet.

I stort sett samma synpunkter torde kunna göras gällande beträffande aktiebolagens pensionsstiftelser.

Hithörande problem bör bli föremål för fortsatt utredning. Måhända visar det sig därvid att frågan beträffande vissa understödsföreningar lämpligast löses genom ändring av understödsföreningslagens tillämpningsområde.

Utredningsmannen ifrågasätter lämpligheten av att nu taga definitiv ställning till förevarande spørsmål, enär lagstiftningen rörande understöds-

föreningar resp. hithörande stiftelser torde bli föremål för utredning inom en relativt nära framtid (prop. 1952:195, s. 24 resp. rd. skr. 1953:247). En sådan utredning bör lämpligen även omfatta tillsynsfrågorna. Utredningsmannen föreslår därför, att *tillsynen tills vidare bibehålles hos riks-försäkringsanstalten*. Anstaltens organisation bör emellertid utformas så, att större trygghet vinnes för en tillfredsställande tillsyn över hithörande rättssubjekt.

Besvär förfarandet inom sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna.

Besvär över de allmänna sjukkassornas beslut skall enligt sjukförsäkringslagen kunna anföras hos tillsynsmyndigheten, vars beslut i sin tur under förutsättning av att myndigheten ger tillstånd därtill kan överklagas hos Kungl. Maj:t. Besvär över yrkesskadeförsäkringsinrättningarnas beslut kan anföras hos försäkringsrådet, vars beslut inte får överklagas.

Sedan de båda försäkringsgrenarna i materiellt avseende samordnats, kan det uppkomma frågor, som berör såväl den ena som den andra försäkringsgrenen. Det framstår därför som ett önskemål av betydande vikt att samma instanser prövar klagomål inom båda försäkringsgrenarna. Utredningsmannen har, såsom framgår av det föregående, föreslagit, att riks-försäkringsanstalten tills vidare fortfarande skall vara tillsynsmyndighet över sjukförsäkringen. I detta hänseende föreslås sålunda icke någon ändring. Däremot *bör sjukförsäkringslagen ändras därhän att besvär över tillsynsmyndighetens beslut skall föras hos försäkringsrådet*.

Vidare föreslås, att fullföljdstillstånd *skall* lämnas, förutom i de i sjukförsäkringslagen redan nu angivna fallen, även där ärendet jämväl berör yrkesskadeförsäkringen.

Ordningen för överklagande av tillsynsmyndighetens beslut i ärenden rörande understödsföreningar samt aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser beröres icke av det framlagda förslaget.

Yttranden.

Vad först beträffar frågan om tillsynen över sjukförsäkringen framgår av remissvaren följande.

Socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, försäkringsrådet, pensionsstyrelsen och statens organisationsnämnd har intet att erinra mot utredningsförslaget. Bl. a. anför socialstyrelsen att olägenheterna av att riks-försäkringsanstalten är tillsynsmyndighet i görligaste mån elimineras om, såsom utredningsmannen förordat, fullföljdstillstånd alltid skall lämnas där fallet även berör yrkesskadeförsäkringen. Enligt försäkringsrådets mening är det av synnerlig vikt, att tillsynsmyndighetens avgöranden i besvär-ärenden träffas av juridiskt kvalificerade tjänstemän i sådan sammansättning och med sådant omröstningsförfarande att avgörandena får karaktären av domstolsutslag.

Jämväl *landsorganisationen* biträder utredningsförslaget. Om, såsom *landsorganisationen* i annat sammanhang föreslår, besvärsrätten blir obegränsad och högsta besvärinstansen — dvs. i överensstämmelse med utredningsmannens förslag försäkringsrådet — utrustas med officialprövningsrätt, försvagas enligt *landsorganisationens* mening invändningen att det vore oegentligt att förlägga tillsynen över sjukförsäkringen till ett organ, som samtidigt bedriver verksamhet inom yrkesskadeförsäkringen. Att för tillsynen inrätta ett särskilt ämbetsverk — utövande tillsyn även över yrkesskadeförsäkringen — bör i vart fall icke ifrågakomma innan någon erfarenhet föreligger, utvisande några olägenheter av det nuvarande systemet. Ej heller bör tillsynen förläggas till försäkringsrådet.

Svenska sjukkaskeförbundet delar utredningsmannens uppfattning att riksförsäkringsanstalten tills vidare bör bibehållas som tillsynsmyndighet men anser att de av utredningsmannen anförda anmärkningarna mot en dylik anordning icke är oberättigade. Förbundet vill emellertid icke påyrka någon annan ordning med hänsyn till de olägenheter som kan befaras, därest tillsynen i och med den nya lagens ikraftträdande skulle anförtros åt annat statligt organ än det, som har ansvaret för förberedelsearbetet. Vid en fortsatt utredning av organisationsfrågorna bör dock även detta problem ägnas uppmärksamhet. Liknande synpunkter anföres av *SACO*.

Även *riksförsäkringsanstalten* anser, att tillsynen över sjukförsäkringen bör åvila anstalten. Frågan om bestämmande av tillsynsorgan enligt sjukförsäkringslagen hänger enligt anstaltens mening nära samman med spörsmålet om organ för yrkesskadeförsäkringen. I ett föregående avsnitt har redogjorts för anstaltens synpunkter på sistnämnda fråga. Vad ämbetsverket därvid anført ger vid handen, att riksförsäkringsanstalten finner det nödvändigt att beträffande yrkesskadeförsäkringsverksamheten anstalten gentemot sjukkassorna intager en överordnad ställning i arbetstekniskt och liknande hänseende. Motsvarande förhållande blir med avseende å sjukförsäkringsverksamheten rådande mellan tillsynsmyndigheten för sjukförsäkringen och sjukkassorna. I själva verket följer enligt anstaltens mening redan härav, att anstalten också måste vara tillsynsmyndighet enligt sjukförsäkringslagen. Att i de hänseenden, varom här är fråga, ge sjukkassorna en viss tjänsteväg för yrkesskadeförsäkringen och en annan för sjukförsäkringen med för de båda fallen olika topporgan — vilket skulle bli följden med en särskild tillsynsmyndighet för sjukförsäkringen — kan enligt riksförsäkringsanstaltens mening ej ifrågakomma. Följden skulle bli oreda för sjukkassornas del, och samordningen skulle hindras.

Såsom argument framföres därjämte vissa hos sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna gemensamma problem, vilka i stor utsträckning måste bedömas efter samma principer. Hit hör t. ex. de för båda försäkringsgrenarna grundläggande begreppen arbetstagare och självständig företagare.

Vidare skall inkomstbedömningen inom sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna ske efter delvis likartade principer. De inom sjukförsäkringen förekommande s. k. sammanräkningsärendena har nära släktskap med yrkesskadeförsäkringsärenden rörande medicinskt samband mellan arbete samt sjukdom eller invaliditet. Frågor om förlust eller nedsättning av arbetsförmågan förekommer inom bägge försäkringsgrenarna. Vid tillämpning av ersättningsreglerna i sjuk- och yrkesskadeförsäkringslagarna blir det därför i stor utsträckning starkt påkallat, att enhetlighet mellan försäkringarna upprätthålles eller att i förekommande fall vederbörlig hänsyn eljest tages till att inom en försäkringsgren uppkommande ärenden har sin motsvarighet inom den andra. Inte minst framstår detta klart, när man betänker, att yrkesskadeförsäkringsärendena i regel på sitt tidigare stadium haft karaktär av sjukförsäkringsärenden. Det måste vara angeläget att undvika olika bedömanden i ett och samma fall inom de båda försäkringarna.

I betänkandet anföres, att vid en organisation, där den statliga yrkesskadeförsäkringsmyndigheten tillika är tillsynsmyndighet för sjukförsäkringen, man inte synes kunna utesluta intressekonflikter mellan de bägge försäkringsgrenarna. Anstalten vill endast framhålla som självklart, att det är helt uteslutet att anstalten som ansvarigt ämbetsverk icke skulle i frågor inom den samordnade sjuk- och yrkesskadeförsäkringen liksom överhuvud med oväld handlägga samtliga uppkommande ärenden och låta sig leda endast av objektiva synpunkter.

Vissa remissorgan finner däremot de av utredningsmannen anförda skälen mot att sjukförsäkringstillsynen förläggas till ett organ, som själv driver yrkesskadeförsäkringsverksamhet, så vägande att de förordar att tillsynsorganet konstrueras som ett i förhållande till den statliga yrkesskadeförsäkringsinrättningen fristående organ. Denna linje representeras av *socialförsäkringsbolagens förening* samt *vissa reservanter inom försäkringsrådet*. *Försäkringsinspektionen* ansluter sig till denna grupp, men förordar en i väsentliga avseenden avvikande konstruktion. Inspektionen föreslår nämligen, att tillsynen över såväl sjukförsäkring som yrkesskadeförsäkring — även inspektionens nuvarande tillsynsuppgifter gentemot bolagen — samlas under en fristående tillsynsmyndighet samt att denna jämväl skall vara första besvärinstans för de båda försäkringarna. Endast under en övergångstid kan den av utredningsmannen föreslagna ordningen accepteras. Likaså förordar *TCO* en för de båda försäkringsgrenarna gemensam tillsynsmyndighet; det anses emellertid tveksamt om denna skall fungera som besvärinstans jämväl för yrkesskadeförsäkringen.

Folksam anser, att den offentligrättsliga och ekonomiska tillsynen över såväl sjukförsäkringen som yrkesskadeförsäkringen bör anförtros åt försäkringsinspektionen, medan däremot försäkringsrådet skall vara första och enda besvärinstans för båda försäkringsgrenarna.

Vad beträffar frågan om tillsynen över understödsföreningar m. m. framgår av remissvaren följande.

Försäkringsinspektionen föreslår att tillsynen över förevarande rätts- subjekt den 1 juli 1955 överflyttas till inspektionen. Härom anföres i huvudsak följande.

Utredningsmannens förslag syftar till en icke oväsentlig omorganisation av förevarande tillsynsuppgift samtidigt som det förordas, att organisationen skall omprövas i samband med den väntade översynen av lagstiftningen rörande understödsföreningar och stiftelser. Förslaget skulle således kunna medföra två omorganisationer inom loppet av några få år. Försäkrings- inspektionen är övertygad om att den mest rationella lösningen är att till- synen överflyttas till inspektionen. För en sådan anordning talar redan det förhållandet att föreningarna utövar försäkringsverksamhet. Härtill kommer att tillsynen i många hänseenden är uppbyggd på ungefär samma sätt som tillsynen över försäkringsbolagen. Arbetsuppgifterna inom för- säkringsinspektionen och inom sjukkassebyråns understödsföreningsav- delning är sålunda i flera avseenden mycket nära besläktade. Erinras må, att de allmänna sjukkassorna i motsats till de nuvarande erkända sjuk- kassorna icke lyder under understödsföreningslagen och att därför det tidigare sambandet mellan tillsynen över föreningarna och över sjuk- kassorna upphör att existera. För en överflyttning talar därjämte, att det skulle vara värdefullt att få till stånd en ordning, varigenom samhället inom ett och samma organ får en mera samlad överblick än hittills över de olika privata pensionsanordningar som existerar. Möjligen kunde man tänka sig att tillsynsmyndigheten över sjukförsäkringen behåller tillsynen över de föreningar som är samordnade med sjukkassor. Skälen härför synes emellertid icke vara särskilt tungt vägande, bl. a. enär samordnings- fallen säkerligen kommer att minska.

Det är icke uteslutet att statsverket kan göra besparingar genom att tillsynen över förevarande inrättningar överflyttas till inspektionen. Det kan visa sig möjligt att fördela ifrågavarande uppgifter på inspektionens nuvarande byråer, så att någon särskild byråchef icke erfordras. Det är icke heller uteslutet att lokala inspektioner kan ske i samband med in- spektioner av lokala försäkringsbolag, varigenom inspektionskostnaderna skulle kunna nedbringas. Försäkringsinspektionen förutsätter emellertid, att inspektionen erhåller tillräcklig personal och anslagsförstärkning.

Det synes icke nödvändigt att dröja med ett ställningstagande tills den väntade översynen av lagstiftningen rörande föreningar och stiftelser ägt rum. Denna revision torde icke kunna väntas leda till sådana ändringar i lagstiftningen att likheten mellan tillsynen över ifrågavarande rättssubjekt och över försäkringsbolagen blir väsentligt mindre än förut. Beslut bör därför fattas om tillsynens överförande till försäkringsinspektionen den 1 juli 1955. Under första halvåret 1955 bör ifrågavarande ärenden hand- läggas av en särskild provisorisk sektion inom första sjukkassebyrån.

Riksförsäkringsanstalten delar däremot utredningsmannens mening att definitivt ställningstagande till frågan om tillsynen över förevarande rätts- subjekt bör anstå till dess lagstiftningen rörande dessa reviderats. Enligt anstaltens mening torde det inte kunna anses på förhand givet vilket äm-

betsverk som lämpligen bör handhava tillsynen i fråga. Beträffande dess förläggning till försäkringsinspektionen framhålles, att tillsynen delvis är av annan karaktär än den, som inspektionen utövar över försäkringsbolagen. Sålunda tillkommer det tillsynsmyndigheten att, vid sidan av den egentliga tillsynsverksamheten, utöva en rådgivande verksamhet som icke äger motsvarighet inom försäkringsinspektionen. Ett överförande till försäkringsinspektionen av tillsynen över understödsföreningar, som meddelar sjukhjälp, måste för övrigt framstå som olämpligt med hänsyn till att, i den mån sådana föreningar kommer att finnas i framtiden, ändamålet med deras verksamhet bör vara att meddela kompletteringsförsäkring till den obligatoriska sjukförsäkringen.

Likaså anser *SACO, de fria sjukförsäkringsföreningars riksförbund* och *svenska livförsäkringsföreningars riksförbund*, att tillsynen skall kvarbli hos riksförsäkringsanstalten. Riksförbundet anför bl. a. att, om i stort sett samma försäkringstekniska grunder skulle tillämpas för föreningarna som för försäkringsbolagen, detta kommer att medföra först en stagnation i verksamheten och därefter verksamhetens upphörande.

Svenska arbetsgivareföreningen anför, att det nära sambandet mellan aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser samt skattelagstiftningen gör det lämpligt att tillsynen över dessa stiftelser överflyttas till länsstyrelserna.

Statskontoret ansluter sig till den av utredningsmannen uttalade tanken, att statsverkets kostnader för tillsynen över understödsföreningar och här ifrågasatt stiftelser eventuellt skulle kunna finansieras genom uttagande av avgifter. Denna fråga bör utredas i samband med att lagstiftningen blir föremål för översyn. Däremot motsätter sig *de fria sjukförsäkringsföreningars riksförbund* denna tanke.

Icke från något håll har anförts någon erinran mot förslaget att försäkringsrådet skall vara högsta besvärinstans även i sjukförsäkringsärenden.

I vissa remissyttranden har påyrkats ändringar i den i sjukförsäkringslagen stadgade rätten att anföra besvär över tillsynsmyndighetens beslut. Sålunda har *Folksam* och *landsorganisationen* i princip uttalat sig för en obegränsad besvärsrätt, medan *försäkringsrådet* visserligen funnit att en begränsning av denna rätt i princip icke bör förekomma men att en sådan begränsning likväl bör ske av administrativa och ekonomiska skäl. Olika alternativ har framlagts rörande besvärsrättens omfattning för den händelse besvärsrätten icke skall vara fri.

I några fall har därjämte föreslagits, att försäkringsrådet skall utrustas med officialprövningsrätt dvs. rätt att upptaga ärenden utan att besvär anförts. *Landsorganisationen* anser att en sådan prövningsrätt bör

omfatta endast tillsynsmyndighetens beslut, medan *försäkringsrådet* förordar att prövningsrätten skall omfatta även sådana fall, som icke varit föremål för prövning hos tillsynsmyndigheten.

Slutligen må nämnas, att *landsorganisationen* och *försäkringsrådet* föreslagit, att prövningen av frågor om fullföljdstillstånd skall åvila försäkringsrådet och icke tillsynsmyndigheten.

Departementschefen.

Den allmänna sjukförsäkringen får genom sin obligatoriska karaktär en beskaffenhet, som i väsentliga avseenden skiljer sig från försäkringen i de erkända sjukkassorna. Även om man vid utformningen av den nya sjukkasseorganisationen sökt i möjlig mån bygga på den erkända sjukkassee-rerelsens grund, kommer de allmänna sjukkassornas ställning att avsevärt skilja sig från de erkända kassornas. De allmänna kassornas konstruktion och verksamhetssätt regleras helt genom sjukförsäkringslagen, under det att de erkända kassorna omfattas av understödsföreningslagens bestämmelser. Över en allmän sjukkassas beslut i en sjukförsäkringsfråga skall besvär kunna anföras. Någon besvär rätt över erkänd sjukkassas beslut föreligger inte, dock har i praktiken klagomål i viss omfattning upptagits av tillsynsmyndigheten. Den nya sjukförsäkringen kommer att omfatta 5,3 miljoner medlemmar, under det att i de erkända kassorna finnes inemot 3,5 miljoner medlemmar. De totala kostnaderna för försäkringsförmånerna i den nya försäkringen kan antagas bli omkring fem gånger så stora som i den nuvarande. Enbart de nu angivna förhållandena medför att tillsynen över de allmänna sjukkassorna blir en långt mera krävande arbetsuppgift än tillsynen över de erkända sjukkassorna.

Till vad nu sagts kommer den nya försäkringens uppbyggnad, vilken bland annat nödvändiggör gränsdragning mellan anställda och andra samt skapar behov av en viss kontroll av de förvärvsarbetandes inkomstförhållanden och medför att de kvalificerade tillsynsuppgifterna blir talrikare än nu. I samma riktning verkar samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna. Genom densamma uppkommer givetvis särskilda problem av både materiell och administrativ natur.

Nu nämnda och andra skäl har föranlett utredningsmannen att föreslå en viss utbyggnad av tillsynsverksamheten rörande de allmänna sjukkassorna. Därvid har emellertid hänsyn tagits till att även förenklingar uppkommer för den centrala förvaltningen, särskilt genom de ändrade statsbidragsgrunderna och minskningen av antalet sjukkassor.

Tillsynsuppgiftens storlek och inte minst samordningen med yrkesskadeförsäkringen aktualiserar även frågan om hur tillsynsmyndigheten bör vara anordnad i stort. Riksförsäkringsanstalten är sedan den 1 juli 1953 genom sin sjukkassebyrå tillsynsmyndighet för den statsunderstödda sjuk-

försäkringen, en anordning som uttryckligen angivits vara av provisorisk natur.

Genom att tillsynen över andra understödsföreningar än erkända arbetslöshetskassor samt över aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser ankommer på nyssnämnda byrå aktualiseras även frågan om tillsynen över nämnda föreningar och stiftelser.

Tillsynen över yrkesskadeförsäkringen utövas av försäkringsrådet. De ömsesidiga bolagen är därjämte underkastade försäkringsinspektionens tillsyn.

I utredningsmannens uppdrag har ingått att undersöka hur tillsynen över de här berörda båda socialförsäkringsgrenarna i framtiden skall vara organiserad. Utredningsmannen har huvudsakligen uppehållit sig vid frågan om den lämpligaste organisationen av sjukförsäkringstillsynen. Därvid har han funnit, att det även på längre sikt är av betydelse att de båda socialförsäkringsgrenarnas administration så långt möjligt samordnas. Det har emellertid ifrågasatts, om det efter samordningens genomförande är lämpligt att låta tillsynen över sjukförsäkringen utövas av ett organ som bedriver verksamhet inom yrkesskadeförsäkringen. Det är nämligen inte uteslutet, att intressekonflikter kan uppstå mellan de båda försäkringsgrenarna. Utredningsmannen har övervägt om inte sjukförsäkringstillsynen på grund härav bör förläggas till något annat organ än riksförsäkringsanstalten. Han har dock icke funnit sig kunna tillstyrka vare sig att försäkringsrådet blir tillsynsmyndighet eller att ett fristående organ inrättas för detta ändamål. Slutsatsen blir för utredningsmannens del, att riksförsäkringsanstalten tills vidare skall bibehållas vid sin uppgift i detta hänseende.

Försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten och fyra andra statliga myndigheter samt landsorganisationen ansluter sig till utredningsmannens förslag. Så gör även svenska sjukkasseförbundet, dock med understrykande av att det här bör bli fråga om ett provisorium i avvaktan på ytterligare utredning. Endast en minoritet — huvudsakligen socialförsäkringsbolagens förening, försäkringsinspektionen, TCO och Folksam — anser att nackdelarna med den nuvarande anordningen är så stora att tillsynen bör förläggas till ett i förhållande till den statliga yrkesskadeförsäkringsinrättningen fristående organ. Enligt försäkringsinspektionens mening bör detta organ jämväl svara för tillsynen över yrkesskadeförsäkringen och fylla uppgiften som första besvärinstans inom båda försäkringsgrenarna. Även andra kombinationer föreslås i remissyttrandena i fråga om den fristående tillsynsmyndighetens ämbetsområde.

I det föregående har jag förordat en provisorisk lösning av frågan rörande yrkesskadeförsäkringens administrativa anordnande samt framhållit, att en ytterligare utredning av nämnda fråga bör komma till stånd sedan viss erfarenhet vunnits rörande den nya yrkesskadeförsäkringen.

Det är uppenbart att lösningen av frågan om yrkesskadeförsäkringens handhavande, sedan en materiell samordning skett mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, är av största betydelse vid ställningstagandet till frågan om tillsynen över den allmänna sjukförsäkringen. Det är därför enligt min mening inte möjligt att nu taga definitiv ställning till denna fråga. Den av mig förutsatta ytterligare utredningen bör sålunda omfatta även tillsynsfrågan. Emellertid är det inte möjligt att låta den för tillsynen av de erkända sjukvårdarna uppbyggda administrationen i oförändrat skick svara för tillsynen över den allmänna sjukförsäkringen. En provisorisk lösning är därför erforderlig i detta avseende.

Det synes mig uppenbart att en sådan provisorisk lösning bör utformas på sådant sätt att minsta möjliga ändringar vidtages i bestående anordningar samtidigt som den inte verkar föregripande på utformningen av en definitiv lösning. Utredningsmannens förslag att bibehålla sjukförsäkrings-tillsynen hos riksförsäkringsanstalten uppfyller dessa villkor. De olägenheter, som är förbundna med en sådan anordning, torde inte vara större än att de kan tolereras i avvaktan på en slutgiltig lösning. Jag biträder alltså utredningsmannens förslag, att sjukförsäkringstillsynen alltjämt skall kvarligga hos riksförsäkringsanstalten.

Vid denna lösning av tillsynsfrågan bör tillsynsorganets uppbyggnad ske med stor försiktighet. Jag återkommer härtill i det följande. I detta sammanhang torde böra erinras, att den även ur administrativ synpunkt betydelsefulla frågan rörande sjuk- och yrkesskadeförsäkringsstatistiken är föremål för utredning genom en särskild utredningsman men att resultaten härav inte kan beräknas föreligga inom den närmaste tiden. Jag förutsätter emellertid att förslag i statistikfrågan skall föreligga, innan den av mig förutsatta ytterligare utredningen rörande de båda socialförsäkringsgrenarnas administration igångsättes.

Såsom tidigare berörts blir i förevarande sammanhang även frågan om tillsynen över understödsföreningar och vissa stiftelser aktuell. Utredningsmannen har ifrågasatt lämpligheten av att nu taga definitiv ställning till förevarande spörsmål, enär lagstiftningen rörande såväl understödsföreningar som hithörande stiftelser torde bli föremål för utredning inom en relativt nära framtid. Tillsynen borde därför tills vidare bibehållas hos riksförsäkringsanstalten.

Försäkringsinspektionen har i sitt remissyttrande föreslagit, att tillsynen över ifrågasatt rättssubjekt skall den 1 juli 1955 överflyttas till inspektionen. Riksförsäkringsanstalten delar däremot utredningsmannens mening att tillsynen tills vidare bör kvarligga hos anstalten. Samma uppfattning kommer till synes i de yttranden som avgivits av SACO, de fria sjukvårdarnas förbund och svenska livförsäkringsföreningars riksförbund.

För egen del anser jag i likhet med utredningsmannen, att förevarande spörsmål tarvar ytterligare utredning innan någon mera definitiv ställning

tages till detsamma. Vid en sådan utredning, vilken måhända bör verkställas i samband med en utredning rörande ny lagstiftning angående understödsföreningar och stiftelser, torde frågan om tillsynsverksamhetens finansiering böra särskilt uppmärksammas. Jag förordar alltså att den nu förevarande tillsynen tills vidare kvarligger hos riks försäkringsanstalten.

Enligt sjukförsäkringslagen skall besvär över de allmänna sjukkassornas beslut i sjukförsäkringsfrågor kunna anföras hos tillsynsmyndigheten. Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit blir alltså riks försäkringsanstalten första besvärinstans i förhållande till sjukkassorna. Över riks försäkringsanstaltens beslut kan enligt sjukförsäkringslagen besvär anföras hos Kungl. Maj:t, dock endast under förutsättning att anstalten ger tillstånd därtill. Besvär över riks försäkringsanstaltens och de ömsesidiga bolagens beslut i yrkesskadeförsäkringsfrågor kan anföras hos försäkringsrådet, vars beslut inte får överklagas.

Utredningsmannen har framhållit att, sedan de båda försäkringsgrenarna i materiellt avseende samordnats, frågor kan uppkomma, som berör båda försäkringsgrenarna. Samma instanser borde därför pröva klagomål inom bådadera. Sjukförsäkringslagen borde därför ändras därhän att besvär över tillsynsmyndighetens beslut skall föras hos försäkringsrådet.

Under utredningsförslagets remissbehandling har inte framställts någon erinran mot förslaget, att försäkringsrådet skall vara högsta besvärinstans i sjukförsäkringsärenden. Däremot har i vissa yttranden påyrkats utsträckning av rätten att anföra besvär över tillsynsmyndighetens beslut eller överflyttning av fullföljdsprövningen till försäkringsrådet. Ävenså har i några fall föreslagits, att försäkringsrådet skall äga rätt att upptaga sjukförsäkringsärenden utan att besvär anförts.

Vid tillkomsten av lagbestämmelsen rörande klagorätt över tillsynsmyndighetens beslut i sjukförsäkringsfrågor anförde min företrädare i ämbetet, att det särskilt under de första åren efter lagens ikraftträdande syntes vara av vikt att chefen för socialdepartementet blev i tillfälle att följa tillämpningen av lagen. Han förordade därför, att besvär över tillsynsmyndighetens beslut skulle, efter föredragning av nämnda departementschef, avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet. Detta blev även riksdagens beslut. Även om denna fråga genom sjukförsäkringens samordning med yrkesskadeförsäkringen kommit i ett något förändrat läge föreligger enligt min mening inte tillräckliga skäl att nu frångå statsmakternas år 1946 intagna ståndpunkt i förevarande avseende. Den olägenhet, som ligger däri att med den lagfästa ordningen sjuk- och yrkesskadeförsäkringsärenden kommer att i sista hand handläggas av olika myndigheter, torde väsentligen kunna elimineras genom att Kungl. Maj:t inforrdar yttranden från försäkringsrådet i frågor som även är av betydelse för tillämpningen av yrkesskadeförsäkringslagen. Vidare torde det, särskilt under tiden närmast efter ikraftträdandet av den nya yrkesskadeförsäkringslagen, inte vara lämpligt att ytterligare utöka

försäkringsrådets arbetsbörda. Jag förordar alltså, att någon ändring inte nu göres i sjukförsäkringslagens besvärsmåttbestämmelser.

Den av mig i besvärsmålfrågan intagna ståndpunkten innebär, att försäkringsrådet alltså blir enda besvärsmåttinstans i fråga om yrkesskadeförsäkringen, men att försäkringsrådet inte får befattning med sjukförsäkringen. Med hänsyn till den eftersläpning, som av naturliga skäl föreligger i fråga om de på rådet ankommande ärendena, torde rådets befattning med ärenden enligt nu gällande yrkesskadeförsäkringslagstiftning icke komma att väsentligt minskas förrän en viss tid förflutit efter den nya lagstiftningens genomförande. Sistnämnda lagstiftning kommer visserligen på längre sikt att föranleda en viss nedgång i rådets arbetsbelastning, men intill dess lagtillämpningen vunnit stadga torde snarast ett visst merarbete vara att emotse. Anledning saknas därför, såsom även utredningsmannen funnit, att på grund av den av den nya lagstiftningen betingade minskningen omedelbart upptaga frågan om försäkringsrådets organisation till omprövning. Jag förordar därför att därmed får anstå.

Jag vill här tillägga, att vissa skäl talar för att försäkringsrådets arbetsformer bör förenklas. Den förutskickade prövningen av frågorna om yrkesskadeförsäkringens administration och om tillsynen över sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna kan komma att leda till väsentliga ändringar i den gällande ordningen. Med hänsyn härtill bör en översyn av de enligt lagen om försäkringsrådet gällande handläggningsreglerna företagas först i samband med utredningen om de allmänna administrationsproblemen.

IV. RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTENS INRE ORGANISATION.

A. Utredningsmannen.

Yrkesskadeförsäkringen.

Till en början vill jag framhålla, att vid sidan av de byråer, som utestående avses för tillsynen över sjukkassor och understödsföreningar m. m., även vissa andra byråer beröres av arbetet med dessa rättssubjekt, nämligen administrativa byrån, som är gemensam för samtliga delar av riksförsäkringsanstalten, och försäkringsbyrån, som torde komma att delta i sjukförsäkringsarbetet genom debitering av arbetsgivarbidraget. Här och i fortsättningen av denna framställning kommer jag av praktiska skäl att redovisa dessa byråer under yrkesskadeförsäkringsdelen.

Antalet årligen inkommande skadeärenden avseende den obligatoriska försäkringen torde komma att för riksförsäkringsanstaltens del nedgå från

ca 158 000 till ca 22 000, medan antalet skadeärenden hänförande sig till den frivilliga utomarbetsförsäkringen beräknas nedgå från ca 4 000 till ca 375. Vidare har förutsatts att den särskilda fiskarförsäkringen skall uppgå i den planerade allmänna frivilliga försäkringen. I vilken utsträckning genom tillkomsten av sistnämnda försäkring det årliga antalet på anstalten ankommande skadeärenden skulle ökas kan däremot i brist på hållpunkter inte beräknas.

Från nu angivna utgångspunkter och med hänsynstagande till anstaltens blivande bestyr med debitering och uppbörd av arbetsgivarbidragen till sjukförsäkringen har beräkningar till en början gjorts rörande den minskning i anstaltens personalbehov, som vid oförändrad byråindelning föranledes av samordningen. Först därefter har frågan om en ny byråindelning upptagits till prövning. I det följande torde dessa båda moment i utredningsarbetet få redovisas vart för sig.

Sammanfattningsvis kan angivas, att samordningen enligt utredningsmannens mening möjliggör en minskning av antalet befattningshavare med 175 för den händelse den på anstalten ankommande olycksfallsstatistiken skall ges i stort sett samma omfattning som hittills. I annat fall beräknas befattningshavarnas antal — efter två olika alternativ beträffande statistiken — kunna minskas med ytterligare 26 eller 28.

Allmänna byråer.

I. Administrativa byrån.

1) Administrativa avdelningen.

Personalen utgöres av 2 förste byråsekreterare i 29 lönegraden, 1 kamrerare i 27 lönegraden, 1 byråsekreterare (amanuens), 1 förste kontorskrivare, 1 kassör och 12 biträden, eller tillhoppa 18 befattningshavare.

Personalfrågorna har genom sjukkassebyråns överflyttning till riksförsäkringsanstalten ökat utan motsvarande förstärkning av avdelningens personal. Efter samordningens ikraftträdande torde uppgifterna emellertid komma att minska genom nedskärning av personalstaten. Även ombudsorganisationens avveckling medför en minskning i arbetsbördan. Slutligen kan väntas en nedgång i vissa å avdelningen utförda göromål för rättsavdelningens räkning. Den totala minskningen i arbetsuppgifterna kommer att mer än uppväga arbetsökningen. I vilken grad personalbehovet reduceras kan inte med säkerhet avgöras förrän efter någon tid. Tills vidare bör minskningen begränsas till 2 biträden.

2) Rättsavdelningen.

Personalen utgöres av 1 byrådirektör och ombudsman i 31 lönegraden, 1 förste byråsekreterare i 29 lönegraden, 1 byråsekreterare (amanuens), 1 förste kontorskrivare samt 1 kontorskrivare, eller tillhoppa 5 befattningshavare.

Antalet årligen inkommande ärenden, som nu är ca 3 000, torde nedgå till inemot 1 050. Härtill kommer från tidigare år kvarstående ärenden, i regel löpande livräntefall; hithörande ärenden uppgår f. n. till ca 950 men kommer att efter hand minska i antal. En försiktig bedömning av nedgången i personalbehovet synes ge till resultat att byråsekreteraren och kontorsskrivaren blir obehövlige.

3) Övrig personal.

Samordningen berör vissa expeditivvakter och därmed jämställda, varav 2 i 12 lönegraden, 2 i 11 lönegraden, 15 i 10 lönegraden sam 5 i 8 lönegraden eller lägre, totalt 24 befattningshavare.

Antalet ankommande postförsändelser kan beräknas nedgå från ca 485 000 till ca 200 000 per år. Även de avgående försändelserna torde minska i hög grad. Två av de tre expeditivvakterna på postexpeditionen torde kunna avvaras. Vidare bortfaller behovet av 2 expeditivvakter, som anställts för särskilt täta transporter av skadeakter. Minskning av blanketter bör kunna leda till en reducering av materialförrådets personal med 1 befattningshavare. Efter ett par år bör antalet med yrkes-skadearkivets skötsel sysselsatta expeditivvakter kunna reduceras. Bortsett från denna arkivpersonal bör således administrativa byråns expeditivvakter och med dem jämställda kunna reduceras med 5.

4) Sammanfattning.

Totalminskning 1 byråsekreterare, 1 kontorsskrivare, 2 biträden och 5 expeditivvakter = 9 befattningshavare.

II. Försäkringsbyrån.

1) Försäkringsavdelningen.

Försäkringsavdelningen är uppdelad på en registersektion och en allmän sektion.

a) Registersektionen.

Antalet ärenden som nu registreras å skaderegistret kan beräknas till ca 162 200 per år. Efter samordningen torde denna siffra nedgå till ca 22 350 eller 14 % av det nuvarande antalet.

Med uppläggning av skadeakter och utskrift av skaderegisterkort m. m. sysselsättes f. n. 10 biträden, reservpersonal inberäknad. Reduceras detta antal i proportion till minskningen i antalet ärenden, skulle endast 1,5 biträde återstå. Med hänsyn bl. a. till att man icke såsom nu kommer att kunna utnyttja specialiseringens fördelar torde det ej bli möjligt att minska personalen i fullt denna utsträckning. För ifrågavarande arbete bör beräknas 3 befattningshavare, innebärande en minskning med 7 personer.

Även arbetet med numrering å skaderegistret av separat inkommande skadepost kommer att i hög grad minska. Härmed samt med skaderegister-

kortens insortering sysselsättes f. n. 15 befattningshavare, reservpersonal inbegripen. Det genomsnittliga antalet posthandlingar per ärende kommer att bli större än nu, vilket innebär att den separat inkommande skadeposten ej kommer att minska i samma grad som skadefallen. Här föreslås en reducering med 11 personer.

Å skaderegistret handlägges de s. k. provisoriska skadeärendena («p-ärendena»). Dessa avser dels fall, där inkommen handling på grund av ofullständiga eller felaktiga uppgifter ej kunnat hänföras till något hos anstalten anmält skadefall, dels ock sådana fall, där dylik handling inkommer utan att skadeanmälan skett. Antalet dylika ärenden utgör f. n. ca 30 000 för år och arbetet därmed kräver 1 byråsekreterare och 4 biträden, maskinskrivningspersonal oberäknad. Det kan ifrågasättas om anstalten i framtiden annat än undantagsvis behöver befatta sig med ärenden av detta slag. Undantagsfallen måste dock beräknas vålla en del arbete, varför man för dessa bör räkna med 1 byråsekreterare och 1 biträde. Minskningen utgör 3 biträden.

F. n. finns en särskild föreståndarinna för skaderegistrets biträdespersonal. Denna funktion torde i fortsättningen kunna fullgöras av ett av biträdena.

Sedan skadeärendena registrerats å skaderegistret, vidarebefordras de till arbetsgivarregistret, där de blir föremål för vissa åtgärder. Av registrets 46 befattningshavare sysselsättes 23 i stort sett med registrering i arbetsgivarregistret, medan 22 helt ägnar sig åt s. k. skadegranskning, nämligen 2 förste kontorsskrivare och 20 biträden. Därjämte delar en kontorsskrivare sin arbetstid mellan båda uppgifterna. Skadegranskningspersonalen bör kunna minskas med 1 förste kontorsskrivare och 16 biträden. Vidare kan den angivna kontorsskrivartjänsten indragas.

Registersektionens ledning utövas av en förste aktuarie i Ca 29, vilken som närmaste medhjälpare har en aktuarie. Med hänsyn till minskningen i personalstyrkan bör aktuarietjänsten kunna indragas.

Enligt här gjorda beräkningar skulle registersektionens personalstyrka minska från 79 till 38 befattningshavare, dvs. med 41 personer, därav 38 biträden.

b) Allmänna sektionen.

Å allmänna sektionen handlägges dels allmänna försäkringsärenden och dels frågor om arbetsgivares försäkringsplikt. Sektionen har 12 tjänstemän. Den av samordningen följande minskningen i antalet anmälda skadefall kommer att leda till en minskning av antalet sådana försäkringspliktsärenden, som uppkommer i direkt samband med skadeärende. Med denna grupp av försäkringspliktsärenden sysslar 1 förste byråsekreterare i 29 lönegraden, 1 förste byråsekreterare i 27 lönegraden samt 2 byråsekreterare (amanuenser). Försäkringspliktsfrågorna avser i inte ringa utsträckning

verksamhetsområden med stor olycksfallsrisk och tendens till långvariga skador. I dessa ärenden synes handläggningen vara mera ingående än eljest. Med hänsyn härtill torde minskning av antalet tjänstemän icke kunna ske i proportion till nedgången i antalet ärenden. Minskningen bör begränsas till en byråsekreterare (amanuens). I fråga om övriga arbetsuppgifter räknas icke med någon minskning i personalbehovet.

2) Debiteringsavdelningen.

Vid debitering och uppbörd av försäkringsavgifter tillämpas skilda förfaranden för s. k. större arbetsgivare (med i regel minst fem anställda) och s. k. mindre arbetsgivare. De förstnämnda debiteras på räkning från anstalten, som tillika uppbär avgifterna. De mindre arbetsgivarna debiteras genom anstalten i arbetsgivarförteckningar, varefter uppbörden sker genom skattemyndigheterna.

Debiteringsavdelningen har en personal om 1 byrådirektör i 31 lönegraden, 2 förste aktuarier i 29 lönegraden, 4 förste aktuarier i 27 lönegraden, 6 aktuarier (amanuenser), 5 förste kontorsskrivare, 3 kontorsskrivare, 90 biträden och 5 expeditivakter, således tillhopa 116 befattningshavare.

Det torde bli debiteringsavdelningen, som får till uppgift att debitera och, i vad avser större arbetsgivare, uppbära arbetsgivarbidraget för arbetsgivare med försäkring i anstalten. Detta innebär givetvis en ökning i debiteringsavdelningens arbete.

I utlåtande över socialförsäkringsutredningens betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring framhöll riksförsäkringsanstalten att, såvitt angick de *mindre arbetsgivarna* hos anstalten, man i regel syntes få tillämpa ett summariskt tillvägagångssätt vid debiteringen av arbetsgivarbidraget. Därvid borde detta inräknas i försäkringsavgiften per årsarbetare. Redovisningen till sjukförsäkringen borde få ske efter en erfarenhetsmässigt bestämd genomsnittskvot, enär en uppdelning av avgiften för varje enskild arbetsgivare i arbetsgivarbidrag och försäkringsavgift av praktiska skäl inte kunde ifrågakomma.

Enligt en överslagskalkyl skulle en uppdelning av avgiften för varje enskild arbetsgivare i arbetsgivarbidrag och försäkringsavgift kräva en stadigvarande personalökning med 9 biträden. Göres i stället uppdelningen med tillhjälp av en genomsnittskvot, torde man kunna räkna med att, sedan en dylik kvot en gång framräknats, densamma skulle kunna hållas aktuell genom en årlig stickprovsundersökning å en del av materialet. Möjligen skulle därjämte en mera omfattande undersökning behöva göras t. ex. vart femte eller tionde år. De årliga stickprovsundersökningarna torde uppskattningsvis erfordra 3 årsanställda biträden. Härutöver torde för den första undersökningen krävas en tillfällig förstärkning med 6 biträden under ett år. För de mera omfattande undersökningarna var femte

eller tionde år torde ävenledes få avses en tillfällig personalförstärkning med 6 biträden under ett års tid.

Här räknas med att avgiftsuppdelningen verkställes med hjälp av en erfarenhetsmässigt bestämd genomsnittskvot och att således den erforderliga personalökningen i vad avser debitering av mindre arbetsgivare stannar vid 3 stadigvarande biträden samt 6 tillfälliga biträden vissa år.

Personalökningen för debitering av *större arbetsgivare* torde kunna begränsas till 2 biträden.

3) Tekniska avdelningen.

Göromålen å tekniska avdelningen kan i stort sett indelas i fyra grupper.

Den första gruppen innefattar i huvudsak verkställande av tekniska utredningar i skadeärenden. Till den andra gruppen hör orsaksklassificering och yrkesgruppering av skadeanmälningar för försäkringsmatematiska och statistiska byråns räkning. En tredje grupp omfattar frågor angående premiesättning, medan den fjärde gruppen avser skyddsåtgärder av skilda slag.

Befattningshavarna är 1 byrådirektör i 31 lönegraden, 1 förste byråingenjör i 29 lönegraden, 2 förste byråingenjörer i 27 lönegraden, 4 byråingenjörer samt 6 biträden, alltså tillhoppa 14 personer.

Göromålen tillhörande den första gruppen handläggas av 1 förste byråingenjör i 27 lönegraden och 1 byråingenjör. Byråingenjörsbefattningen kan indragas.

Vad beträffar den andra gruppen blir arbetsmängden beroende av olycksfallsstatistikens framtida omfattning — ett spörsmål som ännu inte lösts. Om statistiken begränsas till att omfatta blott de av försäkringsinrättningarna reglerade fallen — skadefall avseende statsanställda dock liksom nu till största delen undantagna — skulle avdelningens arbete med orsaksklassificering och yrkesgruppering kunna beräknas minska till 8 å 9 % av sin nuvarande omfattning. Vid beräkningen av det framtida personalbehovet för detta arbete bör bl. a. beaktas, att bland de bortfallande skadorna ingår ett betydande antal bagatellskadorna. Dessa skador, som utgör omkring 20 % av hela antalet, föranleder förhållandevis mindre arbete än övriga skador. En procentuell beräkningsmetod ger därför ej fullt rättvisande resultat. Med hänsyn härtill samt till behovet av reservpersonal bör man räkna med en minskning från 5 till 2 biträden för nu berörda grupp av ärenden, således en reducering med 3 personer.

Utsträcker statistiken till att omfatta även »beredskapsfallen», blir antalet ärenden ca 12 % av det nuvarande antalet. Detta torde emellertid inte föranleda någon nämnvärd ändring i nyssnämnda beräkning rörande personalbehovet.

Annorlunda blir förhållandet, om statistiken skall omfatta jämväl de övriga av sjukförsäkringens reglerade fallen utom bagatellskadorna. Med hän-

syn till den obetydliga arbetsbörda, som bagatellskadorna förorsakar, bör någon minskning av personalen icke ske.

De till den tredje gruppen hörande göromålen torde ej i högre grad komma att påverkas av samordningen.

I fråga om den blivande omfattningen av ärenden tillhörande den fjärde gruppen råder viss oklarhet, då det ej f. n. låter sig avgöra i vilken utsträckning till denna grupp hänförlig verksamhet kommer att bedrivas av riksförsäkringsanstalten. Tillsvidare torde man få räkna med status quo.

4) Kansliet.

Antalet maskinskriverskor på försäkringsbyrån är 22. Av dessa är 2 helt och 1 till hälften sysselsatta med maskinskrivning i p-ärenden. På grund av minskningen av dessa ärenden bör man kunna räkna med en reducering av antalet maskinskriverskor med 1.

5) Sammanfattning.

Med bortseende från tillfällig förstärkning å debiteringsavdelningen kan byrån minskas från 247 till 208 personer. Tjänsterna för följande befattningshavare kan indragas: 1 aktuarie, 1 byråingenjör, 1 byråsekreterare (amanuens), 1 förste kontorsskrivare, 1 kontorsskrivare och 34 biträden = 39 befattningshavare. Detta om den statistiska bearbetningen skall avse samtliga yrkesskadefall utom bagatellskador. Eljest skulle minskningen omfatta ytterligare 3 biträden.

III. Försäkringsmatematiska och statistiska byrån.

Byråns uppgifter är främst av försäkringsmatematisk och statistisk beskaffenhet. Personalen utgöres av 1 byråchef, 1 byrådirektör i 31 lönegraden, 1 förste aktuarie i 29 lönegraden, 1 förste aktuarie i 27 lönegraden, 1 aktuarie, 1 förste kontorsskrivare samt 43 biträden eller tillhoppa 49 befattningshavare.

De högre befattningshavarna är i huvudsak sysselsatta med försäkringsmatematiska göromål, ledning av det statistiska arbetet, revision av premietariffen, uppgörande av försäkringstekniska bokslut m. m. De på dessa tjänstemän ankommande göromålen synes inte i nämnvärd grad komma att påverkas av samordningen. Behovet av denna personal torde därför kunna beräknas bli oförändrat.

Övriga befattningshavare, dvs. biträdena, är till största delen sysselsatta med statistiskt arbete. Omfattningen av vissa av deras arbetsuppgifter kommer att påverkas av samordningen. Vid beräkningen av byråns framtida behov av biträden synes ändamålsenligt att uppdelat deras arbetsuppgifter i följande huvudgrupper, nämligen

- a) statistisk bearbetning av anstaltens och bolagens skadematerial;
- b) statistisk bearbetning av dagsverks- och löneuppgifter;
- c) förande av vissa diariet samt registret över arbetsgivare med försäkring i ömsesidigt bolag, identifiering i registret i anledning av inkomna

handlingar (även när försäkringen gäller i bolag skall skadeanmälan i regel insändas till riksförsäkringsanstalten), maskinskrivning m. m.;

d) biträde vid upprättandet av specialstatistik m. m.

Såsom framhållits vid behandlingen av försäkringsbyråns personalfrågor råder ännu oklarhet rörande statistikens framtida omfattning. Här har räknats med tre alternativ, nämligen 1) att statistiken skall avse endast skadefall, som regleras av yrkesskadeförsäkringsinrättningarna, 2) att den skall omfatta även »beredskapsfallen» och 3) att den skall utsträckas jämväl till övriga av sjukförsäkringen reglerade yrkesskadefall, bagatellskador dock undantagna.

Den möjliga personalminskningen beräknas på följande sätt.

Alt. 1. Statistiken beräknas nedgå till 8 å 9 % av den nuvarande. Med de under grupp a) hänförliga göromålen sysselsättes bl. a. 31 biträden. Bearbetningen av livränte- och dödsfallsärenden torde bli av oförändrad omfattning; f. n. kräver detta arbete bl. a. 3 biträden. Reduceras återstoden av biträdesstyrkan — 28 personer — i proportion till minskningen i antalet ärenden skulle antalet kvarvarande biträden bli 3. Emellertid ingår i det nuvarande materialet även det stora antalet kortvariga skador, vilka kräver mindre arbete än de övriga. Bearbetningen blir således i fortsättningen genomsnittligt mer arbetskrävande än nu. För dessa göromål bör därför avses 5 biträden, innebärande en minskning med 23 biträden. I fråga om ärendena under grupp b) förutses oförändrat läge. Antalet biträden, som sysselsättes under grupp c), kan minskas med 2. Vad beträffar grupp d) blir arbetsbördan beroende på i vad mån specialtarifiering kommer att fortsätta efter samordningens ikraftträdande. På denna punkt råder ännu oklarhet. Man torde t. v. få räkna med att specialtarifieringen skall fortgå. Vid alternativ 1) skulle således personalstyrkan nedgå med 25 biträden.

Alt. 2. Den sammanlagda minskningen i personalstyrkan begränsas till 23 biträden.

Alt. 3. Lättnad i arbetsbördan uppkommer endast i avseende å bagatellskadorna, vilka utgör 20 % av det totala antalet. Med hänsyn till att dessa vållar förhållandevis mindre arbete än övriga skador, bör nedgången dock uppskattas till endast 10 %. Personalminskningen för arbetsuppgifter enligt grupp a) uppgår till 3 biträden. För grupp c) kan personalen minskas med 2 biträden, medan någon reduktion icke kan ske beträffande grupperna b) och d).

Vid beräkningen av personalbehovet vid alternativ 3) måste emellertid hänsyn även tagas till följande. Därest statistik skall upprättas även beträffande de av sjukförsäkringen reglerade yrkesskadefallen måste antingen arbetsgivaranmälningarna eller uppgifter i annan form av sjukförsäkringen tillhandahållas riksförsäkringsanstalten. Vilket av dessa två förfaranden man än tillämpar, torde det bli erforderligt att i anstaltens arbetsgivarregister identifiera arbetsgivaren, eljest skulle man som regel ej kunna

få fram de handlingar hos anstalten, vilka skall läggas till grund för yrkesgrupperingen av berörda fall. Identifieringen av arbetsgivarna i de vid alternativ 3) tillkommande ärendena skall utföras å försäkringsbyrån; härför har i det föregående inte beräknats någon personal. Uppskattningsvis torde krävas ca 5 biträden å försäkringsbyrån.

Vid alternativ 3) skulle alltså personalbehovet på statistiska byrån minska med 5 biträden. Då emellertid alternativet kräver en lika stor personalökning å försäkringsbyrån, räknas här för enkelhetens skull med oförändrat personalbehov på statistiska byrån, varvid i gengäld ej räknas med någon ökning på försäkringsbyrån.

Skaderegleringsbyråerna.

Personalbehov vid oförändrad byråindelning.

IV. Första skaderegleringsbyrån (S I).

De mest genomgripande verkningarna får samordningen på S I. På denna byrå handlägges ärenden rörande sjukpenning och läkarvård jämlikt olycksfallsförsäkringslagen med undantag för ärenden avseende statsanställda. Byråns personal utgöres av 1 byråchef, 3 byrådirektörer i 31 lönegraden, 1 förste byråsekreterare i 29 lönegraden, 9 förste byråsekreterare i 27 lönegraden, 19 byråsekreterare (amanuenser), 8 förste kontorskrivare, 16 kontorsskrivare samt 1 biträde, eller tillhoppa 58 personer.

S I är uppdelad på ett kansli samt 3 avdelningar. Kansliet handlägger allmänna byråärenden (diarieföring, personalredovisning m. m.) samt frågor angående ersättning i form av läkarvård. På avdelningarna handlägges övriga skadeersättningsärenden med fördelning efter geografisk grund. Kansliet förestås av förste byråsekreteraren i 29 lönegraden, avdelningarna av var sin byrådirektör.

Med skaderegleringsarbete i egentlig bemärkelse är sysselsatta samtliga befattningshavare utom biträdet, dvs. 57 personer. Dessutom behandlar 2 förste kontorsskrivare på den för S I och S IV gemensamma expeditionen självständigt ett antal ärenden, varjämte 2 personer å anstaltens ombudskontor i Göteborg kan beräknas vara huvudsakligen sysselsatta med skaderegleringsarbetet. I den mån detta utföres på expeditionen och ombudskontoret motsvarar det det arbete som utföres av 3 uteslutande med skadereglering sysselsatta befattningshavare å S I. Skaderegleringsarbetet kan alltså sägas sysselsätta 60 personer.

En beräkning av S I:s framtida arbetsbörda och personalbehov är förenad med särskilda svårigheter på grund av den pågående översynen av yrkes-skadelagstiftningen. Bl. a. är av betydelse, hur begreppet olycksfall i arbete kommer att utformas, liksom ock bevisreglerna, bestämmelserna om arbetsförtjänstens beräkning och om nedsättning av ersättning m. m. Man har

därför i fråga om S I speciell anledning att räkna med att erfarenheten kan komma att motivera modifikationer i de beräkningar som här framlägges.

F. n. uppgår antalet skadeärenden till ca 134 000 för år. Efter samordningen torde någon beslutande skaderegleringspersonal inte komma att erfordras på expeditionen. Ej heller synes något ombudskontor i Göteborg bli behövt. Den kvarvarande delen av skaderegleringen skulle alltså i sin helhet ankomma på S I. Antalet ärenden per år torde kunna antagas bli i runt tal 18 000, eller något mer än 13 % av det nuvarande. Reduceras personalen i direkt proportion härtill, blir det erforderliga antalet befattningshavare 8.

Emellertid måste hänsyn tagas till ärendenas genomsnittliga svårighetsgrad ur handläggningssynpunkt. Vidare har man bl. a. att även taga i betraktande ärenden av allmän natur. Inom riksförsäkringsanstalten har i huvudsak framhållits följande.

Den genomsnittliga sjuktiden för olycksfallsskadade är f. n. ca 20 dagar. För skadade, som icke är återställda inom 90 dagar, är sjuktiden i genomsnitt ytterligare 105 dagar. Ettvart av ifrågavarande ärenden kommer alltså att vara föremål för handläggning å S I under genomsnittligt mer än fem gånger så lång tid som varje nuvarande ärende. Antalet handläggningar per ärende blir genomsnittligt avsevärt större än nu. Med hänsyn till bl. a. att läkarintygen kan antagas komma något glesare i de långvariga fallen, torde man dock icke kunna förutsätta att antalet handläggningar blir fem gånger fler. Antas antalet handläggningar bli 2—3 gånger fler, torde detta icke vara tilltaget i överkant. Hela sjukdomsförloppet måste vid varje handläggningstillfälle noggrant följas för bedömning av sambandsfrågan, som i de långdragna fallen ej sällan är synnerligen tveksam. Föredragning för anstaltens läkare blir erforderlig i större utsträckning än i de kortvariga fallen. Vidare bör understrykas att granskningen — med hänsyn till ärendenas stora ekonomiska betydelse såväl för den skadade som för olycksfallsförsäkringsfonden — måste ske med avsevärt större noggrannhet än då fråga är om korttidsfallen. — En annan omständighet som måste tas i betraktande är att höjningen av den årliga arbetsförtjänstens övre gräns föranleder bedömning i ett förhållandevis betydligt större antal fall rörande placering i sjukpenningsskalan.

Även »beredskapsanmälningarna» kommer att bli genomsnittligt mer arbetskrävande än den stora massan av nuvarande ärenden. För undvikande av glapprum mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen synes man få räkna med att i så gott som samtliga ärenden utan dröjsmål göra en fullständig utredning och bedömning. Utredningen betungas av att anstalten får hand om fallen först efter 60 dagar, vilket minskar möjligheterna att få fram betydelsefulla omständigheter, icke minst för läkarna, som ofta icke redan från början torde komma att reda ut sjukdomens etiologi.

Utlänningsärendena är på grund av språksvårigheter och åtskilliga andra omständigheter mer tidsödande än ärenden rörande svenska medborgare.

Protes- och stödjebandagefallen, tandvårdsfallen samt fallen av särskild vård är de ur handläggningssynpunkt mest kvalificerade läkarvårdsärendena.

Någon minskning i ärenden av allmän natur (t. ex. i principiella frågor om innebörden av begreppen olycksfall i arbete, principfrågor rörande beräkningen av arbetsförtjänsten, nedsättning av ersättning samt frågor angående taxor för läkarvård, läkarintyg, tandvård, sjukgymnastik m. m.) samt i antalet remisser från Kungl. Maj:t kan man ej räkna med. Remisserna från försäkringsrådet torde säkert inte minska i proportion till minskningen av antalet ärenden.

Man torde böra räkna med ett personalbehov på SI av minst 15 skadereglerare och det är f. ö. med hänsyn till osäkerheten i många faktorer välbetänkt att tills vidare räkna med någon ökning därutöver.

Utredningsmannen anser, att de inom riksförsäkringsanstalten anförda synpunkterna utan tvivel i huvudsak förtjänar beaktande. Det kan emellertid ifrågasättas om man ej inom anstalten i viss mån överskattat betydelsen av de faktorer, som kommer att göra handläggningen av de kvarvarande ärendena mera arbetskrävande. Särskilt synes detta gälla »beredskapsfallen». Dessa kommer ej att föranleda några utbetalningar, varför något fullständigt ställningstagande i detalj i stor utsträckning inte blir erforderligt. Vidare må pekats på möjligheten att låta sjukkassan förskottsvis utgiva ersättning för tid efter 90:e dagen; härigenom kan försäkringsinrättningen, utan risk för glapprum mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, någon tid avvakta ärendets utveckling innan utredning igångsättes. Det vill synas som om man inte skulle behöva beräkna den erforderliga personalen på SI till mer än 12 befattningshavare jämte 1 biträde för kansliet. Skaderegleringspersonalen skulle härvid förslagsvis utgöras av, förutom byråchefen, 1 byrådirektör i 31 lönegraden, 2 förste byråsekreterare i 27 lönegraden, 4 byråsekreterare (amanuenser), 1 förste kontorsskrivare och 3 kontorsskrivare.

Indragningen skulle således träffa 2 byrådirektörer, 1 förste byråsekreterare i 29 lönegraden, 7 förste byråsekreterare i 27 lönegraden, 15 byråsekreterare (amanuenser), 7 förste kontorsskrivare och 13 kontorsskrivare, dvs. 45 befattningshavare.

V. Andra skaderegleringsbyrån (S II).

Denna byrå handlägger huvudsakligen ärenden angående invaliditets- och dödsfallsersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen utom i fråga om statsanställda. Arbetsuppgifterna påverkas inte av samordningen.

VI. Tredje skaderegleringsbyrån (S III).

Å denna byrå handlägges ärenden angående ersättning jämlikt 1909, 1927 och 1950 års militärsättningsförordningar, ärenden jämlikt olycksfallsförsäkringslagen och yrkessjukdomsförsäkringslagen avseende den militära personal, som inte omfattas av nämnda förordningar, samt ärenden angående ersättning för kroppsskada ådragen under civilförsvars- och hemvärnstjänstgöring samt vid flygning, brandsläckning m. m. Personalen uppgår till 41 personer.

Liksom beträffande övriga statsanställda antages här, att antalet yrkes-skadeanmälningar, avseende militär personal, till följd av samordningen kommer att reduceras i minst samma omfattning som antalet dylika anmälningar avseende andra än statsanställda. Då antalet anmälningar jämlikt olycksfallsförsäkringslagen och yrkessjukdomsförsäkringslagen avseende militär personal f. n. uppgår till ca 125, skulle man sålunda efter samordningen inte behöva räkna med mer än 10 à 15. Till frågan huruvida och i vad mån ersättning skall utgå från sjukförsäkringen i de fall, vari ersättningsfrågan nu regleras jämlikt övriga författningar, har ställning inte tagits. Här räknas med att någon ersättning inte skall utgå från sjukförsäkringen. Då antalet yrkesskadeanmälningar endast obetydligt minskar, föreligger ingen anledning att räkna med nämnvärd ändring av byråns personalbehov.

VII. Fjärde skaderegleringsbyrån (SIV).

Å denna byrå handlägges olycksfallsskadeärenden rörande statsanställda utom militär personal, alla ärenden angående yrkessjukdomar, utom såvitt avser militär personal, samt frågor om ersättning jämlikt olycksfallsförsäkringslagen till andra än statsanställda vid en del speciella olycksfallsskador av likartad natur som vissa yrkessjukdomar. Vidare handlägges här frågor om ersättning till fångar m. fl., fiskarförsäkringen (även premie-uppbörd m. m.) samt frågor om tillfälliga ersättningar till silikosskadade arbetare.

1) Avdelningen för statens arbetare.

Personalen å sjukpenningsektionen består av 1 förste byråsekreterare i 29 lönegraden, 5 byråsekreterare (amanuenser), 1 förste kontorsskrivare samt 2 kontorsskrivare. Å sektionen handlägges årligen ca 26 000 ärenden angående ersättning jämlikt olycksfallsförsäkringslagen. Antalet övriga ärenden är obetydligt. Det framtida antalet av förstnämnda ärenden beräknas nedgå till ca 3 175, dvs. omkring 12 % av det nuvarande.

I proportion till antalet skador skulle efter samordningens genomförande erfordras endast 1 befattningshavare. De synpunkter, som anförts beträffande de efter samordningen kvarvarande ärendena å S I gör sig emellertid även här gällande. Inom anstalten anser man att 3 befattningshavare erfordras. Denna beräkning synes dock väl hög. Tills vidare torde man böra räkna med att behålla förste byråsekreteraren samt en byråsekreterare (amanuens). Personalen skulle således kunna minskas med 4 byråsekreterare (amanuenser), 1 förste kontorsskrivare och 2 kontorsskrivare eller tillhoppa 7 befattningshavare.

I fråga om livräntesektionen räknar utredningsmannen med oförändrat personalbestånd.

2) Yrkessjukdomsavdelningen.

Här tjänstgör 1 byrådirektör i 31 lönegraden, 1 förste byråsekreterare i 27 lönegraden, 3 byråsekreterare (amanuenser) samt 1 kontorsskrivare eller sammanlagt 6 befattningshavare. På avdelningen handlägges årligen ca 2 200 yrkessjukdomsärenden samt ca 600 ärenden angående tillfällig ersättning till silikosskadade arbetare. Antalet yrkessjukdomsärenden torde sjunka till ca 650. Dessa torde emellertid genomsnittligt bli avsevärt mera arbetskrävande än de nuvarande. Härtill kommer att den planerade utvidgningen av yrkessjukdomsbegreppet torde medföra ökning av antalet svårbedömbara fall. Att beakta är även att under en övergångstid de nuvarande ersättningsbestämmelserna kommer att få tillämpas vid sidan av de nya. Jämväl detta förhållande kommer att tynga arbetet. Med hänsyn till vad nu anförts torde man för yrkessjukdomsavdelningens vidkommande visserligen få räkna med en minskning av personalen, men denna minskning torde i avvaktan på närmare erfarenhet böra begränsas till 1 byråsekreterare (amanuens) samt 1 kontorsskrivare. Härvid förutsättes, att de tillfälliga ersättningarna till silikosskadade arbetare alltjämt skall utgå — en fråga som ännu ej avgjorts.

3) Fiskarförsäkringsavdelningen.

Denna avdelning med dess 5 befattningshavare (1 förste byråsekreterare i 27 lönegraden samt 4 biträden) kommer att bortfalla.

4) Sammanfattning.

Totalminskning 1 förste byråsekreterare i 27 lönegraden, 5 byråsekreterare (amanuenser), 1 förste kontorsskrivare, 3 kontorsskrivare och 4 biträden = 14 befattningshavare.

VIII. Den för S I och S IV gemensamma expeditionen.

Expeditionens personal utgöres av 1 byråsekreterare, 2 förste kontorsskrivare, 92 biträden och 3 expeditionsvakter dvs. 98 befattningshavare.

När man beräknar expeditionens framtida personalbehov, måste hänsyn tagas till att ärendena genomsnittligt blir mera arbetskrävande än de nuvarande, i det att antalet handläggningar, utanordningar, in- och utgående skrivelser m. m. per ärende blir i medeltal avsevärt större än nu. Expeditionens nuvarande personal kan således inte minskas i direkt proportion till nedgången i antalet ärenden. Vidare är att beakta att, även med den reducerade omfattning som arbetet får efter samordningen, det synes erforderligt att till viss del bibehålla den nuvarande differentieringen av detsamma på ett antal arbetsgrupper. Med dessa utgångspunkter torde personalbehovet efter samordningen få uppskattningsvis beräknas sålunda.

a) *Mottagningen för allmänheten* torde kunna helt slopas. Å mottagningen är nu 2 förste kontorsskrivare och 4 biträden sysselsatta.

	Antal befattningshavare	
	Nu	Efter samordningen
b) <i>SI:s ärenden.</i>		
Notering i kapprock om skadegranskares beslut	2	1
Uträkning av sjukpenning	7	1
Samtidig utskrift av utbetalningskort och postlistor å postgiromaskin	8	3
Kontroll av utskrivna utbetalningskort	5	} 2
Kontroll och underskrift av postlistor	1	
Underskrift av s. k. förskott- och självriskskrivelser ...	1	—
Granskning av kontokuranter från ombudskontoret i Göteborg m. fl.	2	—
Aktsökning, skötsel av skadeaktsamlingen	20	} 5
Sortering av skadeakter, som varit under handläggning	4	
Maskinskrivning	13	5
Reservpersonal	12	4
	Summa 75	21
		— 54

c) <i>SIV:s ärenden.</i>		
Uträkning av sjukpenning och läkarvårdsersättning, utskrift av utbetalningskort och postlistor	2	1
Uträkning av livräntor	1	1
Kontroll av sjukpennings-, läkarvårds- och livränteuträkningar, kontroll av utbetalningskort och postlistor, underskrift av postlistor	2	1
Aktsökning, skötsel av skadeaktsamlingen	2	1
Sortering av skadeakter, som varit under handläggning	2	1
Maskinskrivning	7	4
	Summa 16	9
		— 7

Minskningen under b) och c) uppgår till 61 befattningshavare, varav 59 biträden och 2 expeditivsvakter.

Expeditionen bör dock, sedan den nuvarande organisationen för fiskarförsäkringen indragits, ökas med ett biträde för utbetalning av fiskarförsäkringslivräntor i anledning av skador, som inträffat före den 1 januari 1955, och vissa därmed sammanhängande göromål.

d) *Sammanfattning.*

Totalminskning 2 förste kontorsskrivare, 62 biträden och 2 expeditivsvakter = 66 befattningshavare. Härvid har räknats med att den byråsekreterare, som förestår expeditionen, bibehålles vid sin befattning. Han bör medhinna att mottaga det efter samordningen sannolikt ringa antalet besökande.

Förslag till ny byråindelning.

Skaderegleringen är organiserad på fyra byråer: *SI*, där antalet befattningshavare minskas från 58 till 13, *SII*, vars arbetsuppgifter inte påverkas av samordningen och å vilken antalet befattningshavare uppgår till 38, *SIII*, vars arbetsuppgifter inte heller nämnvärt beröres av samordningen och där antalet befattningshavare utgör 41, samt *SIV*, där antalet befattningshavare minskas från 24 till 10. Härtill kommer den för *SI* och *SIV* gemensamma *expeditionen*, där antalet befattningshavare beräknats kunna reduceras från 98 till 32.

Det på *SI* och *SIV* ankommande arbetet kräver sålunda ett betydligt lägre antal befattningshavare än f. n. En fördelning av skaderegleringsarbetet på ett färre antal byråer bör vara möjlig. Då detta arbete i stort sett är relativt ensartat, torde en ändring på denna punkt också kunna genomföras utan åsidosättande av ändamålsenlighetens krav i övrigt.

Till att börja med bör *SI* och *SII* sammanslås till en byrå, benämnd första skaderegleringsbyrån, som jämväl bör från *SIV* övertaga dels yrkes-sjukdomsärenden avseende andra än statsanställda och dels de särskilda silikosersättningarna. De enskilda ärendena skulle i fortsättningen kunna handläggas av en och samma befattningshavare ur såväl sjukpenningssom livräntesynpunkt.

Härefter skulle å *SIV* återstå ärenden rörande skadeersättningar till statsanställda samt fångar m. fl. ävensom kvarstående fiskarlivräntor. Ärendena rörande ersättning till statsanställda kan överflyttas till nuvarande *SIII*, som redan har att tillämpa de i sådant hänseende gällande bestämmelserna i vad gäller officerare m. fl. vid försvarsväsendet. Även de fåtaliga ärenden, som rör ersättning till fångar m. fl. och fiskarlivräntor, synes kunna överföras till *SIII*, ehuru något liknande samband med ärenden å denna byrå inte är för handen. Nuvarande *SIV slopas* och *SIII* erhåller benämningen andra skaderegleringsbyrån.

Befattningshavarna på den för *SI* och *SIV* gemensamma *expeditionen* bör uppdelas mellan de båda skaderegleringsbyråerna.

Om man räknar med dels att av de för yrkessjukdomsavdelningen å *SIV* beräknade 4 befattningshavarna 3 erfordras för ärenden avseende andra än statsanställda, dels att av personalen på *expeditionen* föreståndaren jämte 22 biträden och 1 expeditionsvakt överflyttas till den nya första skaderegleringsbyrån, skulle sammanlagda antalet befattningshavare å denna byrå uppgå till $(13 + 38 - 1 + 3 + 24) 77$, varav 47 biträden och 1 expeditionsvakt.

I den nya andra skaderegleringsbyrån skulle förutom *SIII* med dess 41 befattningshavare ingå ett mot de från *SIV* överförda ärendesgrupperna svarande antal befattningshavare från *SIV* och *expeditionen*, nämligen 14. Sammanlagda antalet befattningshavare på ifrågavarande byrå skulle sålunda bli 55, varav 32 i biträdesgrad.

Genom sammanslagningen blir 2 byråchefer övertaliga. I vad mån minskningen av byråernas antal kan medge ytterligare någon reduktion i antalet befattningshavare synes inte möjligt att bedöma förrän en tids erfarenhet vunnits rörande nyordningen.

Det erinras, att vid beräkningarna hänsyn icke tagits till behovet av personal för det arbete som kan tillkomma på grund av den planerade allmänna frivilliga försäkringen. Vad särskilt angår härav föranledda försäkringsgöromål torde den omständigheten, att yrkesskadeförsäkringen till följd av samordningen väsentligen får karaktären av livränte- och dödsfallsförsäkring, komma att möjliggöra en viss förenkling av tarifferingsarbetet och därmed även en personalbesparing. Man torde kunna utgå ifrån att anstaltens ledning vidtager den omdisposition, vartill den nytillkommande arbetsuppgiften kan ge anledning.

Sammanfattning.

Utredningsmannen har icke ansett sig kunna framlägga preciserade förslag rörande organisationens utformning i detalj samt personalens storlek och fördelning å lönegrader m. m. En sammanfattning av förslaget i vad avser personal i 19 lönegraden eller högre lämnas i följande tabell.

Personal i 19 lönegraden eller högre enligt utredningsmannens förslag.

(administrativa byrån = A; försäkringsbyrån = F; försäkringsmatematiska och statistiska byrån = FS; första skaderegleringsbyrån = S I; andra skaderegleringsbyrån = S II)

Befattning	Lönegrad	A n t a l						Antal nu	Minskning
		A	F	FS	S I	S II	S:a		
Byråchef	37	1	1	1	1	1	5	7	2
Byrådirektör	33	—	1	—	—	—	1	1	—
Byrådirektör	31	1	2	1	3	1	8	10	2
Förste aktuarie	29	—	4	1	—	—	5	5	—
Förste byråingenjör	29	—	1	—	—	—	1	1	—
Förste byråsekreterare	29	3	1	—	3	3	10	11	1
Förste aktuarie	27	—	6	1	—	—	7	7	—
Förste byråingenjör	27	—	2	—	—	—	2	2	—
Förste byråsekreterare	27	—	1	—	5	5	11	19	8
Kamrer	27	1	—	—	—	—	1	1	—
Aktuarie, byråsekreterare, amanuens	25—19	1	14	1	9	9	34	57	23
Byråingenjör	25	—	3	—	—	—	3	4	1
Förste kontorsskrivare	21	2	6	1	3	2	14	25	11
Kassör	19	1	—	—	—	—	1	1	—
Kontorsskrivare	19	—	5	—	5	2	12	30	18
Summa	—	10	47	6	29	23	115	181	66

Utöver den i tabellen angivna personalen ingår i anstaltens nuvarande personalbestånd för yrkesskadeförsäkringsverksamheten m. m. dels en bibliotekarie (amanuens), dels ock befattningshavare i biträdesgrad, materialför-

valtare, postexpeditionsföreståndare, maskinist och expeditivakter till ett sammanlagt antal av 430. Sistnämnda antal skulle komma att nedgå till 321, därest statistiken ges i stort sett oförändrad utformning, samt eljest till 293 å 295.

Den fullständiga personaluppsättningen enligt utredningsförslaget framgår av *bilaga 2*.

Tillsynen över sjukförsäkringen samt vissa understödsföreningar och stiftelser.

Den nuvarande organisationen.

Tillsynen över sjukförsäkringen ankommer enligt nu gällande organisation på sjukkassebyrån, som jämväl handhar tillsynen över andra understödsföreningar än erkända sjukkassor — dock inte erkända arbetslöshetskassor — samt över aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser ävensom ärenden rörande moderskapspenning.

Sjukkassebyrån är uppdelad på tre huvudavdelningar, nämligen en juridiskt-administrativ, en försäkringsteknisk och en ekonomisk-statistisk. Antalet högre befattningshavare — förutom byråchefen — framgår av följande uppställning.

Befattning	Lönegrad	Juridiskt-administrativa avdelningen	Försäkringstekniska avdelningen	Ekonomisk-statistiska avdelningen	Summa
Byrådirektör.....	33	1	—	—	1
Byrådirektör.....	31	—	1	1	2
Förste aktuarie.....	29	—	1	—	1
Förste byråsekreterare.....	29	3	—	1	4
Förste aktuarie.....	27	—	2	1	3
Förste byråsekreterare.....	27	3	—	1	4
Byråsekreterare.....	25	1	—	1	2
Byråsekreterare (amanuens)....	regl. bef.	2	2	2	6
Extra tjänsteman.....	Cg 21	—	—	1	1
Summa	—	10	6	8	24

I den mån icke annat framgår av tabellen är befattningarna ordinarie utom för byrådirektören i 33 lönegraden och 1 förste byråsekreterare i 27 lönegraden.

Byråsekreteraren i Ca 25 å juridiskt-administrativa avdelningen är förd på övergångsstat.

Utöver nyssnämnda befattningshavare består personalen av 3 kontorskrivare, 32 biträden och 3 expeditivakter. Byrån förfogar således över 63 befattningshavare.

Utbyggnad av organisationen.

Sjukförsäkringsreformen kan beräknas medföra en avsevärd ökning i tillsynsarbetet, särskilt vad avser de kvalificerade arbetsuppgifterna. Vidare erfordras, att tillsynen över understödsföreningar och stiftelser effektiviseras.

Ytterligare bör beaktas, att frågan om intensifiering av inspektionsverksamheten sedan rätt länge varit aktuell. Härom anföres i huvudsak följande.

Statens organisationsnämnd gjorde för ett par år sedan frågan om inspektionsverksamheten till föremål för en ingående undersökning, som utmynnade i ett principförslag syftande till en intensifiering av nämnda verksamhet. Vidare ingick riksdagens revisorer i sin berättelse år 1951 på samma fråga. I anslutning härtill uttalade statsutskottet vid 1952 års riksdag, att en effektivisering av den statliga kontrollen på förevarande område vore påkallad. Utskottet ansåg det angeläget att en omläggning av verksamheten enligt de av organisationsnämnden uppdragna riktlinjerna snarast komme till stånd. Härtill anslöt sig också riksdagen.

Med anledning av vad sålunda förekommit gjorde pensionsstyrelsen bl. a. år 1952 framställning om förstärkning av sjukkassebyråns arbetskrafter med 6 tjänstemän i 27:e eller högre lönegrad. Organisationsnämnden ansåg att förstärkningen tills vidare kunde stanna vid en befattningshavare i 29 och två i 27 lönegraden samt två amanuenser. I 1953 års statsverksproposition (V ht. p. 88) framhöll departementschefen, att det av socialförsäkringsutredningen framlagda förslaget rörande obligatorisk sjukförsäkring, om det godkändes av statsmakterna, komme att leda till en minskning av personalbehovet inom riksförsäkringsanstalten och möjligen även inom försäkringsrådet. Försiktigheten bjöde att den föreslagna kraftiga förstärkningen av inspektionspersonalen prövades först i samband med nämnda organisationsfrågor. Några medel beräknades därför inte i propositionen för förstärkning av inspektionsverksamheten.

Vidare erinras, att socialvårdskommittén i sitt betänkande med förslag till allmän sjukförsäkring (SOU 1944: 15) fann det uppenbart, att denna lagstiftning komme att nödvändiggöra uppdelning av sjukkassebyrån på flera byråer, samt att kommittén i sitt betänkande rörande folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. (SOU 1946: 37) på grund av sjukkassebyråns stora arbetsbörda för det dåvarande föreslog en uppdelning av byrån på två byråer med en överdirektör som chef för den ena av dessa. Ehuru någon sådan uppdelning inte kommit till stånd, har arbetsbördans omfattning nödvändiggjort en dubbling av byråchefsbefattningen alltsedan den 9 februari 1952.

Enligt utredningsmannens mening är det ofrånkomligt att nu genomföra en delning av sjukkassebyrån. Denna bör uppdelas på tre byråer.

En av byråcheferna bör vid sidan av övriga åligganden svara för erforderlig samordning av byråernas arbete. Även i övrigt bör han under chefen

för anstalten ha närmaste ansvaret för tillsynsverksamheten. Han bör därför erhålla överdirektörs ställning. Genom en sådan anordning vinnes även att de olägenheter, som i det föregående angivits vara förenade med sjuk-kassetillsynens förläggande till anstalten, i viss mån elimineras.

En byrå bör avses för tillsynen över understödsföreningar samt aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser (benämnd understödsföreningsbyrå). Ett sammanförande av hithörande ärenden med ärenden rörande tillsynen å de allmänna sjukkassorna kan nämligen lätt leda till att förstnämnda tillsynsverksamhet kommer i efterhand i förhållande till den huvuduppgift som tillsynen över sjukkassorna får anses utgöra. Visserligen kan förläggandet av tillsynen över understödsföreningar och stiftelser till en särskild byrå såtillvida sägas vara förenat med olägenheter som därigenom en del likartade arbetsuppgifter finge handhas av skilda byråer. Dessa olägenheter synes dock små i jämförelse med den större effektivitet som en anordning i angivna riktning måste antagas komma att medföra. Ehuru av mindre vikt må tilläggas, att en koncentration av åsyftade tillsynsverksamhet till en byrå är ägnad att underlätta verksamhetens överflyttning till annat statligt organ, om så framdeles befinnes önskvärt.

Den återstående tillsynsverksamheten avser allenast den allmänna sjukförsäkringen. Inom denna återstod intar besvärfrågorna och med dem likartade frågor en markerad särställning, under det att den övriga delen av tillsynsverksamheten mera allmänt avser skötseln och finansieringen av sjukkassornas verksamhet. Då det vidare inte synes möjligt att låta samtliga ärenden rörande den allmänna sjukförsäkringen handläggas å en byrå med hänsyn till att arbetet i sådant fall svårigen skulle kunna ledas på ett tillfredsställande sätt av byråns chef, torde det vara naturligt, att en av byråerna (benämnd andra sjukkassebyrå) får till huvudsaklig uppgift att handlägga besvär- och därmed likartade ärenden.

De härefter återstående arbetsuppgifterna blir mycket betydande och avser såväl den allmänna tillsynen över sjukkassornas verksamhet som de ärenden, vilka berör sjukförsäkringens ekonomi och statistiken rörande försäkringen. Måhända kan därför en uppdelning av dessa arbetsuppgifter på två byråer framdeles behöva tagas under övervägande. I förevarande sammanhang föreslås emellertid, att samtliga sålunda återstående uppgifter beträffande den allmänna sjukförsäkringen föres till en byrå (första sjukkassebyrå).

Beträffande byråernas inre organisation anföres följande.

Den administrativa tillsynsverksamheten blir koncentrerad till *första sjukkassebyrå*. Denna kommer därigenom att intaga en central ställning i fråga om ledningen av den allmänna sjukförsäkringen och bör därför förestås av den föreslagne överdirektören.

På grund av överdirektörens befattning med tillsynsverksamheten i dess helhet erfordras för de administrativa ärendenas handläggning en väl

kvalificerad närmaste man till honom. Denne bör vara byrådirektör och placeras i lönegraden Ca 33. Han bör leda det rent administrativa arbetet å byrån och såsom en huvuduppgift ha planeringen och samordningen av tillsynsmyndighetens inspektionsverksamhet samt kontroll över stickprovsgranskningen av från sjukkassorna infordrade verifikationer och andra handlingar. — I övrigt bör för de administrativa arbetsuppgifterna — t. ex. registrering, inspektion, bokföringskontroll, fondmedelsplacering, fastställande av instruktioner, cirkulär och formulär, avgivande av remissyttranden och upplysningsverksamhet — beräknas 1 förste byråsekreterare i Ca 29, 4 förste byråsekreterare i Ca 27 samt 2 amanuenser. Förste byråsekreteraren i 29 lönegraden bör i första hand handlägga allmänna ärenden, såsom remissyttranden och utarbetandet av instruktioner och cirkulär m. m., samt ha uppsikt över registreringsarbetet beträffande de allmänna sjukkassorna. Av förste byråsekreterarna i 27 lönegraden torde två vara behöfliga med hänsyn till inspektions- och upplysningsverksamheten, en för handläggning särskilt av ärenden rörande personal, löner och pensioner m. m. i de allmänna sjukkassorna samt en för ledning av stickprovsgranskningen av infordrade verifikationer och andra handlingar.

Vid sidan av de rent administrativa arbetsuppgifterna kommer att å byrån handläggas göromål av försäkringsteknisk, ekonomisk och statistisk natur. För deras utförande erfordras en byrådirektör i Ca 31, två förste aktuarier i Ca 29, två förste aktuarier i Ca 27 och en amanuens. Byrådirektören och en förste aktuarie i 27 lönegraden bör närmast avses för beräkning och förskottering av stats- och arbetsgivarbidrag samt statistik. En förste aktuarie i 29 lönegraden och en förste aktuarie i 27 lönegraden torde erfordras för det försäkringstekniska arbetet. Den återstående förste aktuarien i 29 lönegraden erfordras för inspektionsverksamheten.

Den utan jämförelse mest arbetskrävande uppgiften å *andra sjukkassebyrån* blir handläggningen av besvärärenden och därmed närbesläktade förfrågningar. Det ställer sig ytterligt svårt att beräkna det blivande antalet sådana ärenden. I avbidan på någon tids erfarenhet härutinnan torde det vara nödvändigt att iakttaga varsamhet vid beräkningen av personalbehovet på denna punkt.

Av bestämmelsen i 103 § lagen om allmän sjukförsäkring torde den slutsatsen kunna dragas, att det förutsatts att minst två befattningshavare skall deltaga i besvärärendenas avgörande. Hänsyn härtill måste tydligt tagas vid uppskattningen av personalbehovet.

Byråchefen kan sannolikt inte få tid att deltaga i andra besvärärenden än sådana, som är av tveksam eller principiell natur eller avser frågor om fullföljdsrätt till högre instans. Beträffande övriga besvärärenden torde en byrådirektör främst få svara för handläggningen. I avgörandet bör därjämte deltaga antingen en förste byråsekreterare (i lägst 27 lönegraden) eller en befattningshavare i någon av lönegraderna Cf 19—Ce 25. Åt sådan bisittare bör kunna anförtros utredningar och andra förberedande åtgärder.

I regel torde två grupper med vardera två befattningshavare böra vara disponibla för handläggning av besvär- och liknande ärenden. För ifrågasvarande arbetsuppgift synes sålunda böra beräknas två byrådirektörer i Ca 31, en förste byråsekreterare i Ca 29 och en förste byråsekreterare i Ca 27. Härutöver torde å byrån förefintliga amanuenser i mån av behov kunna utnyttjas för handläggning av besvärärenden eller för särskilda utredningar i sådana ärenden.

För övriga arbetsuppgifter å byrån bör beräknas en förste byråsekreterare i Ca 29 och en förste byråsekreterare i Ca 27 samt, i mån av tillgång, amanuenspersonal.

Antalet amanuenser bör beräknas till två.

Å *understödsföreningsbyrån* kommer de juridiskt betonade göromålen i första hand att avse den i samband med registreringen av understödsföreningar stående granskningen av stadgar och stadgeändringar, kontroll över stadgarnas efterlevnad samt tillsyn över stiftelserna.

De försäkringstekniska arbetsuppgifterna innefattar i första hand viss kontroll i samband med registrering av stadgar och ändringar i sådana stadgar samt kontroll å de försäkringstekniska utredningar, som enligt 15 § understödsföreningslagen skall ske vart femte år beträffande flertalet understödsföreningar. Dit hör vidare försäkringstekniska utredningar rörande stiftelserna i anledning av framställningar om rätt att disponera över viss del av stiftelsekapitalet.

Understödsföreningsbyrån måste i vissa avseenden bedriva sitt arbete i samråd med de byråer, som handhar tillsynen över den allmänna sjukförsäkringen. Byrån bör också vid behov stå dessa byråer till tjänst, särskilt med sådana utredningar av mer kvalificerad försäkringsmatematisk natur, för vilka befattningshavare ej finnes tillgängliga å byråerna i fråga.

Med hänsyn till att de mest kvalificerade försäkringstekniska arbetsuppgifterna faller på förevarande byrå bör byråns chef vara försäkringsmatematiker. Med utgångspunkt härifrån synes behov förefinnas av en väl kvalificerad föreståndare för det juridiskt betonade arbetet inom byrån. I detta avseende räknas här med en byrådirektör i Ca 33. I övrigt torde för sistnämnda arbete erfordras 2 förste byråsekreterare i Ca 29, av vilka den ene skall handha registreringsgöromålen i juridiskt-administrativt hänseende och den andre närmast svara för stiftelseärenden, 1 förste byråsekreterare i Ca 27 för inspektionsarbetet och 1 amanuens med uppgift att biträda med såväl registrerings- som stiftelse- och andra förekommande ärenden.

För det försäkringstekniska arbetet bör beräknas — utöver byråchefen — 1 förste aktuarie i Ca 29, 2 förste aktuarier i Ca 27 och 1 amanuens. Den ene av förste aktuarierna i 27 lönegraden erfordras för inspektionsverksamheten.

Antalet högre befattningshavare å de tre föreslagna byråerna framgår av följande uppställning.

Befattning	Lönegrad	1. byrån	2. byrån	Under- stöds- förenings- byrån	S:a	Nu- varande antal	Ök- ning	Minsk- ning
Överdirektör.....	Cp 15	1	—	—	1	—	1	—
Byråchef.....	37	—	1	1	2	1	1	—
Byrådirektör.....	33	1	—	1	2	1	1	—
Byrådirektör.....	31	1	2	—	3	2	1	—
Förste aktuarie.....	29	2	—	1	3	1	2	—
Förste byråsekreterare.	29	1	2	2	5	4	1	—
Förste aktuarie.....	27	2	—	2	4	3	1	—
Förste byråsekreterare.	27	4	2	1	7	4	3	—
Byråsekreterare.....	25	—	—	—	—	2	—	2
Byråsekreterare (amanu- ens).....	regl. bef.	3	2	2	7	7	—	—
Summa	—	15	9	10	34	25	11	2
							+ 9	

Samtliga tjänster utanför den reglerade befordringsgången bör vara ordinarie.

Ökningen av antalet högre befattningshavare betingas till ungefär hälften av behovet av ökad inspektionsverksamhet, vilket behov måst tillgodoses även om sjukförsäkringsreformen inte mellankommit. Återstoden sammanhänger med reformen i fråga. Att antalet och betydelsen av de särskilt kvalificerade arbetsuppgifterna blir större efter reformens genomförande än nu framgår av det föregående och förhållandet avspeglas i den relativt stora ökningen av befattningar i byrådirektörs- och högre grad eller från 4 till 8. Eftersom byråchefsbefattningen nu är dubblerad stannar dock denna ökning realiter vid 3 befattningar.

Någon ändring torde ej påkallas i antalet kontorsskrivare.

Beträffande övrig personal anföres följande. Arbetet med statsbidragsberäkningen kommer att reduceras avsevärt och arbetet med moderskapspenningen kommer att bortfalla samtidigt med att statistikarbetet ökar och en ny arbetsuppgift, avseende arbetsgivarbidraget, tillkommer. Sannolikt får man för dessa arbetsuppgifter sammanlagt räkna med ett något ökat personalbehov. Övriga arbetsuppgifter, som ankommer på personal i lägre grader, kommer uppenbarligen att öka med hänsyn till det större antalet ärenden som blir en följd av sjukförsäkringsreformen. Även av detta skäl uppkommer behov av viss förstärkning av hithörande personal. Sannolikt behöver även expeditionsvaktspersonalen ökas något på grund av verksamhetens ansvällning. Det torde få ankomma på riks-försäkringsanstalten att taga närmare ställning till behovet av personal varom nu sagts. Här räknas preliminärt med en ökning av cirka 10 befattningshavare i de lägre graderna.

Sammanfattning av personalminskningarna inom riks försäkringsanstalten.

Förändringarna i anstaltens totala personalbehov angives sammanfattningsvis sålunda. Den för yrkesskadeförsäkringsverksamheten m. m. avsedda personalen skulle minskas med 66 befattningshavare i 19:de och högre lönegrad samt — beroende på yrkesskadestatistikens blivande omfattning — med 109, 135 eller 137 befattningshavare i lägre lönegrader. Å andra sidan skulle för tillsynen över sjukförsäkringen, understödsföreningar och stiftelser erfordras en ökning av antalet befattningshavare med 9 i de förstnämnda och omkring 10 i de sistnämnda lönegraderna.

Nettominskningen i anstaltens personalbehov skulle således komma att uppgå till 156, 182 eller 184 befattningshavare och omfatta 57 befattningshavare i 19:de och högre lönegrad samt 99, 125 eller 127 befattningshavare i lägre lönegrader.

B. Yttranden över utredningsmannens förslag.

Vissa allmänna synpunkter.

Inledningsvis må nämnas, att *riksförsäkringsanstalten* anför vissa allmänna synpunkter på organisationsförslaget. Vid behandlingen av de allmänna administrationsproblemen har anstalten understrukit betydelsen av sådana åtgärder på det organisatoriska planet som främjar samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen. Vad därvid anförts har giltighet även för anstaltens inre organisation. Om icke en samordning av handläggningen kommer till stånd, uppstår svårigheter för anstalten att fullgöra sin uppgift som sammanhållande organ för de båda försäkringsgrenarna. Enligt anstaltens mening har utredningsmannen icke tillfredsställande beaktat samordningens krav på förändringar i ärendesindelningen byråer emellan och andra ändringar i handläggningsformerna. Vidare har hänsyn ej tagits till behovet av personal för den frivilliga yrkesskadeförsäkringen.

För ett definitivt ställningstagande fordras komplettering genom ingående utredningar i skilda hänseenden. Någon tid härtill har ej stått anstalten till buds. Härtill kommer, att en för framtiden bestående organisation ej gärna kan ordnas, innan någon tids erfarenhet vunnits av samordningen samt tillämpningen i övrigt av sjuk- och yrkesskadeförsäkringslagarna. Under dessa förhållanden begränsar sig anstalten till att framlägga ett provisoriskt organisationsförslag. Provisoriet bör, i den mån så låter sig göra, träda i kraft den 1 januari 1955 och i övrigt successivt genomföras till om möjligt den 1 juli 1955. Till förstnämnda dag måste under alla omständigheter utbyggnaden av sjukkassebyrån vara genom-

förd. De erforderliga undersökningarna bör taga sin början snarast möjligt under år 1955. De bör kunna vara slutförda i sådan tid, att provisoriet ej behöver räcka längre än till den 1 juli 1956 eller den 1 januari 1957.

Vidare torde här få omnämnas, att *svenska arbetsgivareföreningen* ifrågasätter om det inte vore lämpligt att en särskild styrelse tillsättes för den del av riksförsäkringsanstalten, som skall handha sjukkasseväsendet, samt att arbetsgivarintresset beredes representation i denna styrelse.

Byråindelningen.

Utredningsmannens förslag till byråorganisation för skaderegleringen har icke rönt någon erinran annat än från *riksförsäkringsanstalten*, som, med hänsyn till den ovisshet som råder rörande verkningarna av den nya lagstiftningen, ej kan finna det tillrådligt att f. n. göra ett så djupt ingrepp i den nuvarande byråorganisationen, som indragning av två byråer innebär. Anstalten förslår, att man vid det provisorium, till vilket anstaltens förslag syftar, skall begränsa sig till indragning av en skaderegleringsbyrå — i synnerhet som verket enligt anstaltens förslag bör bli ensam bärare av yrkesskadeförsäkringen. De två byråer som — utom S III — enligt anstaltens förslag tills vidare skall handhava yrkesskadeförsäkringen bör efter regionala grunder mellan sig fördela S II:s nuvarande samt S I:s och S IV:s kvarvarande ärenden. Det kan dock övervägas att från denna indelningsgrund undantaga yrkessjukdomsärenden och ärenden rörande statsanställda, vilka grupper i så fall skulle föras till var sin byrå.

I vissa remissyttranden har ifrågasatts, om man inte bör sammanföra likartade arbetsuppgifter från skilda delar av anstalten.

Statskontoret finner antagligt, att ytterligare personalminskningar varit möjliga vid en samordning av t. ex. försäkringsmatematiska uppgifter. I det läge, vari föreliggande organisationsfråga befinner sig, kan statskontoret dock godtaga förslaget med viss jämkning i annat hänseende av byråindelningen på tillsynssidan, varom mera i det följande.

Statens organisationsnämnd anser, att den materiella samordningen av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna bör kombineras med en samordning jämväl av arbetsuppgifterna rörande dessa försäkringar. Nämnden anför i detta hänseende i huvudsak följande.

Nämnden har inte möjlighet att i detta sammanhang ingå på samordningsfrågan i hela dess vidd utan vill här endast fästa uppmärksamheten på vissa arbetsuppgifter, där en ökad organisatorisk samordning skulle kunna ske.

Arbetsuppgifter av försäkringsteknisk och försäkringsmatematisk natur ävensom statistikarbeten rörande sjukförsäkringen bör med fördel kunna handläggas på försäkringsmatematiska och statistiska byrån. Personal- samt löne- och pensionsfrågor inom sjukkassorna bör handläggas vid administrativa byrån; detsamma gäller uppgiften att utse revisorer i centralsjuk-kassorna. Eventuell hos tillsynsmyndigheten förefintlig fondförvaltning

rörande sjukförsäkringen bör ankomma på den byrå inom anstalten, som i övrigt handhar dess medelsförvaltning. I fråga om beräkning och fördelning av arbetsgivarbidrag kan övervägas, om inte dessa uppgifter bör åvila försäkringsbyrån, som avses skola handha uträkningen och redovisningen samt i viss utsträckning även debiteringen och uppbörden av de avgifter, vari arbetsgivarbidraget skall ingå. En överflyttning i enlighet med vad nu sagts kan ge anledning att ifrågasätta, om icke de återstående på de två föreslagna sjukkassebyråerna ankommande arbetsuppgifterna bör handläggas inom en och samma byrå. Enligt nämndens uppfattning ger utredningsmaterialet rörande arbetsuppgifternas omfattning och svårighetsgrad icke stöd för att tillsynen över sjukkassorna med nödvändighet behöver organiseras på två byråer.

Nämnden anser, att den av utredningen föreslagna organisatoriska indelningen av anstalten icke bör definitivt fastställas samt att en förnyad översyn bör verkställas sedan viss tids erfarenhet vunnits rörande samordningens konsekvenser.

I förevarande sammanhang bör nämnas, att organisationsnämnden i sitt senare yttrande över riksförsäkringsanstaltens utlåtande uttalat sig för en samordning redan i ett för anstalten för den närmaste framtiden gällande provisorium. Anstaltens verksamhet bör tills vidare bedrivas inom ramen för en byråorganisation, omfattande sex byråer, därav två skaderegleringsbyråer, en försäkringsteknisk-(försäkringsmatematisk-)statistisk byrå samt tre byråer för uppgifter av administrativ, juridisk och ekonomisk karaktär. Därtill kommer en byrå för tillsynen över understödsföreningar och stiftelser.

I sitt yttrande upptager *riksförsäkringsanstalten* två byråer med i huvudsak rent försäkringsmatematiskt-statistiska uppgifter, en för yrkesskadeförsäkringen och en för sjukförsäkringen. Så länge ställning icke tagits till frågan om yrkesskadestatistiken och sjuklighetsstatistiken i de allmänna sjukkassorna, bör av praktiska skäl den föreslagna uppdelningen bibehållas. Sannolikt bör dock de organisatoriska förändringar, som blir erforderliga för den framtida statistiken, i princip syfta till ett sammanförande av de försäkringsmatematiska och statistiska arbetsuppgifterna till en och samma byrå, varigenom antalet byråer minskas med ytterligare en.

Vad härefter beträffar byråindelningen inom den del av riksförsäkringsanstalten, som förutsatts skola syssla med tillsynsverksamhet, framgår av remissyttrandena följande.

Vissa remissmyndigheter anser att tillsynsorganisationen bör inskränkas till två byråer. I detta hänseende kan följande yttranden redovisas.

Statskontoret framhåller att de av utredningsmannen för dessa uppgifter avsedda tre byråerna skulle bli förhållandevis små arbetsenheter, omfattande 15, 9 resp. 10 tjänstemän i amanuensgraderna och högre lönelägen. Det bör enligt ämbetsverkets mening vara tillfyllest om tillsynen över understödsföreningar och stiftelser hänföres till första sjukkassebyrån såsom en avdelning under ledning av en byrådirektör i 33 lönegraden. Ej

heller *pensionsstyrelsen* anser att en särskild byrå bör inrättas för sistnämnda arbetsuppgifter.

Kompetensutredningen — som anser, att det icke finns anledning att upprusta tillsynen över understödsföreningar och stiftelser innan lagstiftningen på detta område reviderats — ifrågasätter, huruvida icke tillsynen i fråga bör skötas på så sätt att ärenden rörande sjuk- och begravningskassorna lägges på första sjukkassebyrån och ärenden avseende pensionskassor och stiftelser m. m. tills vidare överföres till annan byrå, förslagsvis försäkringsmatematiska och statistiska byrån.

Däremot tillstyrker *statens organisationsnämnd* inrättandet av en särskild byrå för tillsynen över understödsföreningar och stiftelser. Nämnden, som i annat sammanhang uttalat sig för en överflyttning framdeles av denna tillsynsuppgift till försäkringsinspektionen, anser nämligen att en överflyttning lättare kan ske genom en dylik organisatorisk avgränsning från riksförsäkringsanstalten i övrigt. Å andra sidan ifrågasättes, med hänsyn till vad nämnden anfört om samordning av likartade arbetsuppgifter, om inte sjukkasseverksamheten kan skötas av en enda byrå.

Till förslaget om tre byråer för tillsynsverksamheten ansluter sig *riksförsäkringsanstalten*, som understryker att organisationen icke får göras för knapp. Någon särskild byrå bör dock icke avses för understödsföreningar och stiftelser. Anstalten anför härom i huvudsak följande.

Utredningsmannen föreslår, att samtliga ärenden rörande understödsföreningar och stiftelser skall handläggas på en och samma byrå. En sådan koncentration av arbetsuppgifter av vitt skiftande slag bör undvikas, när det nu blir möjligt att genomföra en fördelning av ärendena efter deras art. Förslagets genomförande skulle innebära, att byråns chef bör vara väl förtrogen med så skilda ämnesområden som å ena sidan rent juridiska bestämmelser och å andra sidan försäkringsmatematik. Man kan inte räkna med att det skall bli möjligt att besätta byråchefstjänsten med en person, som besitter en så omfattande kompetens.

Ett ytterligare skäl mot att inrätta en särskild byrå för tillsynen i fråga är, att antalet understödsföreningar och stiftelser stadigt nedgår och att sannolikheten talar för att denna nedgång skall fortsätta. Understödsföreningarna utgöres till mycket stor del av sjukkassor samt sjuk- och begravningskassor. Det är sannolikt att dessa föreningar i stor omfattning kommer att upphöra, sedan den allmänna sjukförsäkringen genomförts. Redan nu företer antalet dylika föreningar en årlig nedgång. Även beträffande begravningskassorna synes utvecklingen vara densamma; antalet sådana har minskat från 474 år 1947 till 407 år 1953. Någon anledning att räkna med en utveckling i motsatt riktning finnes icke, särskilt som organiserade strävanden förekommer att förmå alla mindre begravningskassor — och dessa utgör flertalet — att överlåta verksamheten på större och mera bärkraftiga kassor.

Enligt anstaltens förslag bör ärendefördelningen mellan de tre byråerna ske på följande sätt. Ärenden av i huvudsak försäkringsteknisk och statistisk natur avseende såväl allmänna sjukkassor som understödsför-

eningar och stiftelser bör handläggas på en särskild byrå, *tredje sjukkassebyrån*. Övriga ärenden fördelas mellan *första* och *andra sjukkassebyråerna* på sätt utredningsmannen föreslagit, men med den ändringen i huvudsak, att ärenden rörande understödsföreningar och stiftelser, vilka icke skall handläggas på tredje sjukkassebyrån, skall hänföras till andra sjukkassebyrån, som erhåller en särskild avdelning för dessa rättssubjekt.

Det bör i detta sammanhang framhållas, att *statens organisationsnämnd* i utlåtande över anstaltens yttrande förklarar, att, om man icke genomför den allmänna samordning som enligt vad i det föregående nämnts utgör nämndens huvudförslag, det av utredningsmannen framlagda förslaget rörande organisationen av tillsynsbyråerna i vart fall är att förorda framför anstaltens eget förslag.

I ett remissvar förordas fyra byråer för tillsynsverksamheten. SACO erinrar att utredningsmannen icke varit främmande för en framtida uppdelning av första sjukkassebyrån på två byråer. Enligt SACO:s mening talar vägande skäl för en dylik uppdelning redan från början. Härvid erinras om att i betänkandet hänsyn icke kunnat tagas till behovet av ökad personal vid utbyggnad av statistiken över sjukkassorna samt tillkomsten av moderskapsförsäkring och läkemedelsförsäkring, vilka arbetsuppgifter väntas falla på första sjukkassebyrån.

Överdirektörsfrågan.

Statskontoret anser, att en samordning av tillsynsarbetet bör kunna anförtros åt cheferna för de båda byråer, som enligt ämbetsverkets mening bör finnas för dessa arbetsuppgifter. Om byråcheferna inte kan enas, bör uppkommen fråga anmälas för generaldirektören. Inrättande av en överdirektörstjänst för tillsynsarbetet avstyrkes. Ej heller *pensionsstyrelsen*, *statens lönenämnd* och *statens organisationsnämnd* anser sig kunna tillstyrka en överdirektörstjänst för de uppgifter, utredningsmannen föreslagit.

Däremot anser *riksförsäkringsanstalten* att en överdirektör bör finnas. Anstalten anser dock att ingen anledning finns till någon speciell organisatorisk åtgärd för samordning av just tillsynsverksamheten rörande sjukkassor och understödsföreningar m. m. Vidare kommer överdirektören vid den av utredningsmannen föreslagna ordningen att helt krävas för skötseln av första sjukkassebyrån. Anstalten kan sålunda inte biträda förslaget om en överdirektör för det i betänkandet avsedda ändamålet. Däremot anser anstalten att en överdirektörstjänst i Cp 17 bör inrättas, vars innehavare får ställning som souschef för hela anstalten.

I detta sammanhang bör framhållas, att *statskontoret*, *statens organisationsnämnd* och *statens lönenämnd* i utlåtanden över anstaltens yttrande anfört, att prövningen av förslaget om inrättande av en souschefstjänst bör anstå i avvaktan på erfarenhet av den nya organisationen. Härvid har framhållits, att en sådan tjänst i vart fall icke bör placeras högre än i Cp 15.

Även SACO förordar en överdirektörstjänst. SACO anser att det — där-
est en uppdelning av första sjukkassebyrån icke kommer till stånd — med
hänsyn till arbetsbördan å byrån måste anses olämpligt att överdirektören
tjänstgör som byråchef. Han bör i stället givas närmaste ansvaret för dels
samordningen av den verksamhet, som skall bedrivas av de tre byråerna,
och dels samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna.

Personalfrågorna i övrigt.

Endast statskontoret, pensionsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, sta-
tens lönenämnd, statens organisationsnämnd, kompetensutredningen och
SACO har i sina remissyttranden gått in på frågor om personaluppsätt-
ningen under byråchefsplanet. Riksförsäkringsanstaltens utlåtande är av
den omfattningen, att en redogörelse för detta bör lämnas i ett särskilt
avsnitt, så mycket mera som detta utlåtande jämväl innefattar ett utred-
ningsförslaget kompletterande detaljförslag på åtskilliga punkter, framför
allt vad avser den lägre personalen. Här begränsar jag alltså min framställ-
ning till att avse andra yttranden än anstaltens.

Till en början bör vissa synpunkter av mera allmän natur redovisas.

Allmänt anser man sig sakna möjlighet att på basis av det framlagda
förslaget bedöma riktigheten av de förordade lönelägena. I vart fall fin-
ner man sig böra påtala, att personalreduktionen inom yrkesskadeförsäk-
ringsdelen drabbat de högre tjänstemännen i proportionsvis mindre om-
fattning än de lägre. Det förutsättes, att organisationsfrågorna blir föremål
för ytterligare undersökningar inom den närmare framtiden. Statskon-
toret föreslår i anslutning härtill, att en generell föreskrift skall meddelas,
att ledigblivande befattningar ej må återbesättas utan Kungl. Maj:ts med-
givande. Statens lönenämnd anför liknande synpunkter på tillsättnings-
frågorna, dock begränsade till den del av anstalten, som handhar andra
ärenden än tillsynsuppgifterna.

Kompetensutredningen erinrar, att utredningsmannen grundat sitt för-
slag till personalminskning på nedgången i antalet ärenden inom varje
organisatorisk enhet. Från denna utgångspunkt ter sig förslaget i stort
sett väl avvägt. Beräkningarna har emellertid, naturligt nog, skett med
utgångspunkt från nuvarande personalorganisation utan prövning av i
vad mån denna ur olika synpunkter är ändamålsenlig. Kompetensutred-
ningen hade tidigare planer på att verkställa en översyn av riksförsäkrings-
anstalten men avstod från en sådan inför den förutsedda omorganisationen.
Utredningen är för sin del tveksam om den föreslagna personalorganisa-
tionen ur de synpunkter, som utredningen har att beakta, är godtagbar.
Utbyggnaden av personalorganisationen bör ske med försiktighet. Man
kan icke bortse från att de arbetsuppgifter av engångskaraktär ävensom
de initialsvarigheter, som i övrigt kan uppstå vid genomförandet av en så
omfattande reform som den allmänna sjukförsäkringen, i viss omfattning

kan medföra behov av mera kvalificerad arbetskraft i starten än som sedermera kan vara motiverat. Riksförsäkringsanstaltens personalorganisation bör efter någon tids verksamhet bli föremål för en allsidig översyn. I avvaktan härpå synes ordinariesättning av nuvarande extra ordinarie tjänster eller nya tjänster böra undvikas.

Mot utredningsmannens förslag rörande den för yrkesskadeförsäkringen avsedda personalen — inräknat personalen på de allmänna byråerna — har några särskilda anmärkningar ej gjorts annat än av CST, som anser, att personalbehovet för den frivilliga försäkringen icke tillräckligt beaktats, samt föreslår att för därmed sammanhängande uppgifter skall avses vissa av utredningsmannen till indragning föreslagna befattningar, nämligen tjänsterna för 1 förste byråsekreterare i Ca 27, 1 amanuens, 1 förste kontorsskrivare och 1 kontorsskrivare. Vidare föreslår CST — under hänvisning till en av särskilda utredningsmän utarbetad promemoria den 3 december 1953 angående debitering och uppbörd av arbetsgivares bidrag och avgifter — att frågan om en personalförstärkning på revisionssektionen inom försäkringsbyrån skall ägnas särskild uppmärksamhet.

Vad därefter beträffar personalen för anstaltens tillsynsuppgifter har vid remissbehandlingen framkommit följande.

Statskontoret anser sig böra påpeka, att sammanlagt 5 byrådirektörstjänster avsetts för de tre byråer som skall ersätta den nuvarande sjukkassebyrån med dess 3 byrådirektörer. Inom samma byråer har vidare antalet förste aktuarier i 29 lönegraden höjts från 1 till 3 och antalet förste byråsekreterare i 27 lönegraden från 4 till 7. Vad särskilt angår sistnämnda tjänster synes böra övervägas att i viss utsträckning ersätta dessa med byråsekreterartjänster i Ca 25.

Statskontoret har såsom i ett tidigare sammanhang anförts föreslagit att tillsynen över understödsföreningar m. m. skall handhas av en byrådirektör i 33 lönegraden. Beträffande löneställningen för byrådirektörens närmaste medhjälpare lär det enligt ämbetsverkets mening knappast vara motiverat att avse annan befattningshavare än förste byråsekreterare i 29 lönegraden. Denne, som skulle svara för de juridiskt betonade arbetsuppgifterna (innehavaren av chefsbefattningen borde enligt utredningsmannen vara försäkringsmatematiker), bör i dylika ärenden av större svårighetsgrad söka samråd med den byrådirektör i 33 lönegraden, vilken skulle ingå i första sjukkassebyrån och där leda det administrativa arbetet. Även anstaltens ombudsman torde kunna biträda i handläggningen av dessa ärenden. Frågan om inrättande av de för bestyret med tillsynen över föreningarna avsedda befattningarna måste dock bli beroende på den omfattning hithörande arbetsuppgifter kan förväntas få i fortsättningen. Enligt ämbetsverkets mening finnes fog för antagandet att antalet föreningar och stiftelser skulle komma att nedgå efter sjukförsäkringsreformens ikraftträdande.

Anledning torde föreligga att ägna ifrågavarande spørsmål speciell uppmärksamhet vid avvägningen av avdelningens personalkader. — Genom omorganisation av sjukkassebyrån nytillkommande tjänster bör i regel upptagas som extra ordinarie eller extra.

Statens organisationsnämnd anser beträffande tillsynen över sjukkassorna, att den personalförstärkning som kan bli erforderlig bör ske succesivt allteftersom erfarenheten ger vid handen att ett absolut behov föreligger. För första sjukkassebyrån har avsetts tre amanuenser utan närmare angivande av arbetsuppgifterna samt en förste byråsekreterare i 27 lönegraden för handläggning särskilt av ärenden rörande personal, löner och pensioner m. m. i sjukkassorna. Dessa ärenden torde knappast kräva ett sådant personalbehov. Beträffande personal för inspektionsverksamheten anser nämnden, att i avvaktan på närmare erfarenhet antalet befattningshavare bör stanna vid 5, därav 3 för inspektioner vid sjukkassorna. Detta överensstämmer med nämndens förslag i en den 21 januari 1953 avgiven undersökningsrapport rörande sjukkassebyråns organisation.

I fråga om tillsynen över understödsföreningarna m. m. kan det föreslagna antalet högre befattningshavare enligt nämndens mening godtagas.

Statens lönenämnd anser, att utredningsmannens förslag till förstärkning av tillsynsbyråerna icke kan godtagas. Särskilt framhålles såsom anmärkningsvärt, att vid de tre byråerna skulle erfordras — förutom byråchefstjänsterna — ej mindre än fem tjänster i högre lönegrad än den 29:e. Med hänsyn till att nämnden icke ansett sig kunna på grundval av föreliggande knapphändiga uppgifter ingå på en detaljgranskning av tjänsternas lönegradsplacering, inskränker sig nämnden till att ifrågasätta, huruvida vid tillsynsbyråerna nu bör inrättas fler än sammanlagt två byrådirektörstjänster, varvid nämnden åsyftar de båda tjänster, vilkas innehavare skall handlägga besvärs- och liknande ärenden.

SACO anser att det föreslagna löneläget för inspekterande personal är för lågt samt föreslår, att 2 av utredningsmannen föreslagna befattningar i 27 lönegraden utbytes mot befattningar i lägst 29 lönegraden.

Medicinalstyrelsen anser, att tillsynsmyndigheten bör erhålla minst en heltidsanställd läkare, förslagsvis i Cp 14, till sitt förfogande. Såsom motivering framföres dels att åtskilliga av de frågor, som skall handläggas på sjukkassebyråerna i större eller mindre grad kräver läkares medverkan och dels att besvärsärendena innehåller åtskilliga moment av medicinsk innebörd. Läkaren bör vara tillsynsmyndighetens främste medicinske rådgivare och bör utåt vara den tjänsteman, till vilken de vid centralsjukkassorna anställda förtroendeläkarna i första hand skall vända sig för råd och anvisningar. Det nuvarande systemet med läkare som tillkallas för rådgivning i särskilda fall bör dock bibehållas.

C. Riksförsäkringsanstaltens utlåtande och förslag.

Utredningsmannen har lämnat åtskilliga detaljspörsmål öppna. Detta gäller särskilt de befattningshavare, som skall placeras i lägre lönegrad än den 19:e. Denna personal har behandlats gruppvis, i egenskap av biträden eller expeditionsvakter, och något detaljförslag till lönegradsplaceringar har icke avgivits. Därjämte har utredningsmannen på vissa punkter överlämnat åt riksförsäkringsanstalten att närmare precisera personalbehovet inom dessa befattningshavargrupper.

I anslutning till sitt utlåtande över utredningsmannens förslag har riksförsäkringsanstalten kompletterat utredningsmannen genom att framlägga en detaljplan för anstaltens organisation, inrymmande jämväl förslag till lönesättning av den lägre personalen. I det föregående har jag redogjort för huvuddragen av anstaltens synpunkter på byråindelningen. Det är min avsikt att i förevarande avsnitt lämna en redogörelse för detaljerna i anstaltens förslag.

Yrkesskadeförsäkringen.

I ett tidigare avsnitt har angivits, att riksförsäkringsanstalten förordat att yrkesskadeförsäkringen skall centraliseras till anstalten. Anstaltens huvudalternativ är upplagt utifrån denna förutsättning. Utredningsmannen har beräknat en minskning av den för yrkesskadeförsäkringen avsedda personalen med 175 personer för den händelse yrkesskadestatistiken erhåller i stort sett oförändrad omfattning. Anstalten syftar till en jämkning av denna siffra till 162. Vid bifall till anstaltens huvudalternativ skulle minskningen begränsas till 55 befattningar, vilket innebär, att anstaltens övertagande av hela yrkesskadeförsäkringen skulle kräva 107 personer mer än vad anstalten ansett möjligt om centraliseringen icke genomfördes samt 120 befattningshavare utöver utredningsmannens eget förslag. Med hänsyn till mitt i det föregående angivna ställningstagande till centraliseringsfrågan anser jag mig i det följande icke böra belasta framställningen med de närmare detaljerna i anstaltens huvudförslag, utan begränsar mig till anstaltens framställning i den mån denna utgör en vidare utveckling av utredningsmannens förslag.

Den totala personalstyrka som enligt riksförsäkringsanstaltens beräkningar erfordras, så länge yrkesskadeförsäkringen icke centraliseras, framgår av *bilaga 2*.

Allmänna byråer.

I. Administrativa byrån.

Utredningsmannens förslag godtages. Anstalten föreslår följande lönegradsplaceringar för den lägre personalen i den mån denna är berörd av omorganisationen:

1 (nu 1) kansliskrivare, 1 (1) kontorist, 3 (4) kanslibiträden, 5 (6) kontorsbiträden, 2 (2) expeditionsvakter i 12 lönegraden, 2 (2) expeditionsvakter i 11 lönegraden och 15 (20) expeditionsvakter i högst 10 lönegraden.

Beräkningarna grundar sig i vad avser rättsavdelningen på förutsättningen att dennas arbetsuppgifter i huvudsak begränsas till bevakning av anstaltens regressrätt i yrkesskadefall efter samordningstidens utgång. I förslaget till ny yrkesskadeförsäkringslag har bl. a. föreslagits, att allmän sjuk-kassa under vissa förutsättningar skall erhålla regressrätt i sjukdoms-ärenden, som det ankommer på sådan kassa att reglera. I vilken ordning dessa ärenden skall handläggas har ännu icke avgjorts. Starka skäl talar enligt riksförsäkringsanstaltens mening för att rättsavdelningen med sin sakkunskap och erfarenhet på hithörande rättsområde anförtros att biträda med handläggningen av sjukkassornas regressärenden.

II. Försäkringsbyrån.

Utredningsförslaget i fråga om högre tjänster godtages med följande ändringar.

På debiteringsavdelningens sektion för mindre arbetsgivare föreslår anstalten 1 kontorsskrivare utöver utredningsmannens förslag.

Utredningsmannen har i fråga om antalet nuvarande förste kontors-skrivare på sektionen för debitering av större arbetsgivare räknat med 2; antalet uppgår emellertid numera till 3, enär en tjänst senare tillkommit för uppgifter, föranledda av anstaltens bestyr med debitering m. m. av byggnadsforskningsavgift. Anstalten räknar med att denna tjänst bibehålles.

I vad avser den lägre personalen framgår skillnaderna mellan anstaltens och utredningsmannens förslag av följande uppställning.

	Lönegrad				S:a		Utredn.- mannen	
	15	13	11	8	Nu	Rfa		
Skaderegistret: Nu	1	2	4	23	30			
Rfas förslag	—	2	1	7		10	8	
Arbetsgiv.-registret (skadegranskning): Nu	—	3	3	14	20			
Rfas förslag	—	1	2	2		5	4	
Deb. mindre arb.-giv: Nu.....	1	5	26	22	54			
Rfas förslag	1	5	28	26		60	57	
Deb. större arb.-giv: Nu.....	3	2	15	11	31			
Rfas förslag	3	2	16	12		33	30	
Kansliet: Nu	—	—	7	15	22			
Rfas förslag	—	—	7	14		21	21	
						<hr/>		
						157	129	120

Den här redovisade personalen uppgår således till 157 i nuläget. Anstalten räknar med 129 och utredningsmannen med 120 befattningshavare.

Anstalten räknar alltså med 9 befattningar utöver utredningsmannens förslag. Av dessa avses emellertid i realiteten endast sex som en förstärkning. Bland den nuvarande personalen har nämligen här redovisats tre befattningshavare mer än utredningsmannen gjort, nämligen 1 kanslibiträde och 2 kontorsbiträden, vilka på sistone tillkommit för debitering av byggnadsforskningsavgift.

III. Försäkringsmatematiska och statistiska byrån.

Då någon utredning med förslag rörande yrkesskadestatistikens utformning icke ännu föreligger, anser sig anstalten tills vidare böra räkna med oförändrad personal.

Skaderegleringsbyråerna.

Personalbehov vid oförändrad byråindelning.

IV. Första skaderegleringsbyrån (S I).

Vad beträffar antalet med skaderegleringen sysselsatta tjänstemän vidhåller anstalten sin till utredningsmannen under hand framförda ståndpunkt att 15 befattningshavare torde erfordras i stället för 12. Vad beträffar lönegradsplaceringen understrykes vad utredningsmannen anfört därom att skadeärendena kommer att bli genomsnittligt mera krävande ur handläggningssynpunkt än de nuvarande ärendena. Vidare märkes, att enligt utredningsmannens förslag — som av anstalten tillstyrkes — ersättningsärendena framdeles skall handläggas av en och samma befattningshavare ur både sjukpennings- och livräntesynpunkt. Livräntebedömningen handhas f. n. av tjänstemän i 31—27 lönegraderna. Med utgångspunkt härifrån föreslår anstalten, att av 6 befattningshavare i förste byråsekreterares ställning, som i här förevarande hänseende enligt anstaltens mening är erforderliga, tills vidare 2 placeras i 29 lönegraden och 4 i 27 lönegraden. Antalet kontorsskrivare sättes till 2 mot av utredningsmannen föreslagna 3.

V. Andra skaderegleringsbyrån (S II).

Utredningsmannens förslag godtages.

VI. Tredje skaderegleringsbyrån (S III).

I likhet med utredningsmannen räknar anstalten icke med något ändrat personalbehov.

VII. Fjärde skaderegleringsbyrån (S IV).

1) Avdelningen för statens arbetare.

I sitt underhandsyttrande till utredningsmannen uttalade anstalten att reduceringen borde inskränkas till högst 6 befattningshavare. Utredningsmannen föreslog indragning av 7 tjänster. Anstalten vidhåller sin mening

och räknar med att avdelningen får behålla en av de byråsekreterare (amanuenser) som föreslagits till indragning.

2) Yrkessjukdomsavdelningen.

Beräkningarna av det framtida personalbehovet måste bli synnerligen osäkra. Antalet yrkessjukdomsfall, som nu står utanför försäkringen men i fortsättningen kommer att inordnas under denna, är säkerligen betydande. Ökningen av de anmälda yrkessjukdomsfallen kan förväntas i stor utsträckning ge upphov till ärenden, vilka kan vara mycket komplicerade ur skaderegleringssynpunkt. Enligt anstaltens mening bör avdelningen få behålla den byråsekreterare (amanuens) som föreslagits till indragning.

Vidkommande lönegradsplaceringen finns det inte minst med hänsyn till den ökade svårighetsgraden starka skäl för att prövningen i första hand får åvila förste byråsekreterare. En tjänst som byråsekreterare (amanuens) bör utbytas mot en förste byråsekreterartjänst i 27 lönegraden.

3) Fiskarförsäkringsavdelningen.

I likhet med utredningsmannen förutsätter anstalten att denna avdelning skall indragas.

VIII. Den för S I och S IV gemensamma expeditionen.

Anstalten ansluter sig till utredningsmannens beräkningar samt föreslår följande lönesättning för den lägre personalen, nämligen 0 (nu 1) förste kansliskrivare, 2 (2) kansliskrivare, 2 (2) kontorister, 5 (20) kansli-biträden, 21 (67) kontorsbiträden samt 1 (3) expeditionsvakt i 10 lönegraden. Bland kontorsbiträdena har inräknats det biträde, som enligt utredningsmannens förslag bör beräknas för utbetalning av äldre fiskarlivräntor.

Förslag till ny byråindelning.

Såsom tidigare nämnts föreslår riksförsäkringsanstalten, att endast en av de fyra skaderegleringsbyråerna indrages. Kvar skulle alltså — fränsett nuvarande S III — stå två skaderegleringsbyråer, vilka böra benämnas S I och S II. Dessa båda byråer bör sinsemellan fördela arbetet på så sätt att S I handlägger olycksfallsärenden från södra Sverige samt ärenden rörande statsanställda, medan S II handlägger olycksfallsärenden från norra Sverige samt yrkessjukdomsärenden.

Följande tabell visar den högre personal, som enligt anstaltens förslag skall syssla med de till dessa båda byråer hänförliga ärendena. Tabellen upptager för jämförelse nuläget, anstaltens förslag samt utredningsmannens förslag (U).

Befattning	Löne-grad	S I			S II			S IV:s avd. f. stat. arb.			S IV:s avd. f. yrk.-sjukd.			Summa		
		Nu	Rfa	U	Nu	Rfa	U	Nu	Rfa	U	Nu	Rfa	U	Nu	Rfa	U
Byråchef	37	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	2	2
Byrådirektör	31	3	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	5	3	3
Förste byråsekreterare	29	1	2	—	3	3	3	2	2	2	—	—	—	6	7	5
Förste byråsekreterare	27	9	4	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	13	9	6
Byråsekreterare (amanuens)	25—19	19	4	4	3	3	3	5	2	1	3	2	2	30	11	10
Förste kontorsskrivare	21	8	1	1	2	2	2	2	1	1	—	—	—	12	4	4
Kontorsskrivare	19	16	2	3	2	2	2	2	—	—	1	—	—	21	4	5
		57	15	12	14	14	14	12	6	5	6	5	4	89	40	35

Av följande uppställning framgår hur anstalten tänkt sig fördela ifrågasvarande personal.

Befattning	Löne-grad	Antal att fördela	Förslag till fördelning S I	Förslag till fördelning S II
Byråchef	37	2	1	1
Byrådirektör	31	3 (4)	2	2
Förste byråsekreterare	29	7 (6)	4	3 (2)
Förste byråsekreterare	27	9	4	4 (5)
Byråsekreterare (amanuens)	25—19	11	6	5
Förste kontorsskrivare	21	4	2	2
Kontorsskrivare	19	4	2	2
		40	21	19

Siffrorna inom parentes förklaras på följande sätt. En byrådirektör och en förste byråsekreterare i 29 lönegraden delar lika mellan sig arbetet med prövningen av nya livränteärenden. Vid en byråindelning som den här av riksförsäkringsanstalten föreslagna kommer de nya livränteärendena att efter regionala grunder fördelas mellan den nya S I och den nya S II. De två befattningshavare som var för sig på sin byrå med självständig beslutanderätt skall handha prövningen av dessa ärenden, bör båda vara placerade som byrådirektörer. För ernående därav bör en förste byråsekreterarbefattning flyttas upp. — Byrådirektören å S IV:s yrkessjukdoms-avdelning förutsattes på den nya S II komma att handlägga ersättningsfrågor i allmänhet i yrkesskadeärenden. För att närmast ansvara för handläggningen av yrkessjukdomsärenden föreslås en förste byråsekreterare i 29 lönegraden. Denna befattning kan erhållas genom uppflyttning av en av förste byråsekreterarna i 27 lönegraden.

Den lägre personalen beröres enligt anstaltens förslag icke av den ändrade byråindelningen, enär den gemensamma expeditionen förutsatts skola finnas kvar.

Tillsynen över sjukförsäkringen samt över understödsföreningar m. m.

Det är enligt riksförsäkringsanstaltens mening icke möjligt att i nuvarande läge åstadkomma en helt tillfredsställande organisation för nu förevarande tillsynsverksamhet. Så mycket är emellertid uppenbart, att en utbyggnad måste ske i samband med genomförandet av sjukförsäkringslagen. Att med önskvärd säkerhet angiva antalet befattningshavare i skilda lönegrader för olika arbetsuppgifter är dock icke möjligt. Under sådana omständigheter torde man vara nödsakad att som ett provisorium godtaga en första utbyggnad vid den nya lagens ikraftträdande, vilken grundas på en sträng återhållsamhet beträffande tjänster och som efter hand, i den mån erfarenheter vunnits, förstärkes genom dubbleringar. Av stor vikt är vidare att utbyggnaden genomföres senast den 1 januari 1955.

Utredningsmannen har räknat med en ökning av antalet befattningar i högre lönegrad från 25 till 34, alltså med nio befattningar. Om man skall ange den ökning, som föranledes av sjukförsäkringsreformen, måste man emellertid från sistnämnda antal draga sex befattningar, vilka — som framgår av betänkanudet och av pensionsstyrelsens petitaskrivelse år 1952 — erfordrats även om reformen ej genomförts. Den på sjukförsäkringsreformen belöpande ökningen inskränker sig alltså till tre befattningar. Då man betänker, vilka betydande arbetsuppgifter av kvalificerad natur, som tillkommer genom reformen, är det enligt anstaltens mening uppenbart, att ökningen är otillräcklig och att — om förslaget genomföres — dubblingsförfarandet måste tillgripas redan från början, därest viktiga arbetsuppgifter ej skall eftersättas. När trots detta i det följande endast föreslås mindre betydande justeringar i förslaget, är detta främst beroende på svårigheten att nu beräkna hur ökningen av arbetsuppgifterna kommer att fördelas på olika grenar av tillsynsverksamheten. — Vid upprättande av sitt förslag har riksförsäkringsanstalten icke tagit hänsyn till det personalbehov, som kan föranledas av moderskapsförsäkring och läkemedelsförsäkring.

I fråga om en grupp av arbetsuppgifter är enligt anstaltens mening underdimensioneringen så stor, att en justering redan från början måste ske. Detta gäller arbetet med stats- och arbetsgivarbidrag — inberäknat fortlöpande kontroll av de allmänna sjukkassornas förvaltning på grundval av inkomna statistiska redogörelser — samt statistik.

Anstalten anför härom följande.

För dessa arbetsuppgifter räknar utredningsmannen med en byrådirektör i Ca 31 och en förste aktuarie i Ca 27. Möjligen är avsikten att en amanuens skall ägna en del av sin tid åt arbetsuppgifterna i fråga. Till jämförelse må nämnas, att minst fyra befattningshavare i högre lönegrad f. n. är sysselsatta med statsbidrags- och statistikarbete. Statsbidragsarbetet kommer visserligen att minska till följd av ändrade regler för statsbidragets beräkning, men minskningen påverkar framför allt behovet

av biträdespersonal och torde f. ö. komma att uppvägas av det genom arbetsgivarbidraget nytillkommande arbetet. För arbetet med stats- och arbetsgivarbidrag bör därför räknas med ytterligare en förste byråsekreterare i Ca 29 och en amanuens. Arbetet med statistiken kommer att kräva ytterligare personal vid en framtida utvidgning av sjukförsäkringsstatistiken. Till detta personalbehov kan dock ställning icke tagas, förrän statistikfrågan är utredd.

I övrigt påyrkas i förhållande till utredningsmannens förslag endast vissa lönegradsjusteringar. I detta hänseende anföres följande.

Lönegradsjusteringarna föranledes bl. a. därav att man på dem, som skall deltaga i inspektionsarbetet, måste ställa stora krav på ansvar och kunnsighet. Vid inspektion skall nämligen inte endast verksamhetens rätta handhavande kontrolleras utan även råd och vägledning lämnas i fråga om allt, som berör verksamheten. Vidare må framhållas, att ingen av de föreslagna befattningarna bör ha karaktär av inspektörstjänst, dvs. vara uteslutande avsedd för inspektioner. Tjänsterna för inspektion bör i stället inrättas för förstärkning av de olika byråerna i syfte att möjliggöra inspektionsverksamhet i ökad omfattning och med deltagande även av andra befattningshavare på byråerna.

Såsom tidigare anförts har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att förevarande arbetsuppgifter skall fördelas mellan tre byråer, var och en under ledning av en byråchef. *Tredje sjukkassebyrån* bör avses för i huvudsak försäkringsmatematiska och statistiska uppgifter, avseende såväl allmänna sjukkassor som understödsföreningar och stiftelser. *Andra sjukkassebyrån* skall handlägga bl. a. besvärärenden samt inom en särskild avdelning handhava ärenden rörande understödsföreningar och stiftelser, i den mån frågorna icke skall hänföras till tredje sjukkassebyrån. *Första sjukkassebyrån* skall slutligen handhava den allmänna administrationen av sjukförsäkringen.

Riksförsäkringsanstaltens förslag till personalplaner i vad avser den högre personalen framgår av följande uppställning, i vilken tillika för jämförelse angivits nuläget samt utredningsmannens förslag.

Befattning	Löne-grad	Rfa: s förslag				Nu	Ut-redn.-man-nen
		1. byrån	2. byrån	3. byrån	S: a		
Överdirektör	Cp 15	—	—	—	—	—	1
Byråchef	37	1	1	1	3	1	2
Byrådirektör	33	1	1	1	3	1	2
Byrådirektör	31	—	2	1	3	2	3
Förste aktuarie	29	—	—	3	3	1	3
Förste byråsekreterare	29	4	4	—	8	4	5
Förste aktuarie	27	—	—	3	3	3	4
Förste byråsekreterare	27	3	3	—	6	4	7
Byråsekreterare	Ca 25	—	—	—	—	2	—
Byråsekreterare, aktuarie (amanuens)	regl.bef.	3	2	2	7	7	7
Kontorsskrivare	19	2	—	1	3	3	3
		14	13	12	39	28	37

Personalens arbetsuppgifter anges på följande sätt.

Första sjukkassebyrån.

Byrådirektören skall leda byråns tillsynsverksamhet, innefattande främst planering och samordning av inspektionsverksamheten. En förste byråsekreterare i 29 lönegraden skall handlägga allmänna ärenden, såsom remissyttranden och utarbetande av instruktioner och cirkulär m. m. ävensom registreringsärenden, en skall handha kontrollen över sjukkassornas förvaltning på grundval av inkomna statistiska redogörelser och de båda övriga förste byråsekreterarna i denna lönegrad avses för inspektionsverksamhet.

En förste byråsekreterare i 27 lönegraden är beräknad för ärenden rörande personal, löner och pensioner m. m. i de allmänna sjukkassorna, en för den närmaste ledningen av verifikationsgranskningen samt en för inspektionsverksamhet.

Andra sjukkassebyrån.

2 byrådirektörer, 2 förste byråsekreterare i 29 och 2 i 27 lönegraden samt 2 amanuenser avses för besvärs- och liknande ärenden. Den tredje byrådirektören skall leda arbetet på understödsföreningsavdelningen.

En förste byråsekreterare i 29 och 1 i 27 lönegraden beräknas för ärenden rörande stiftelser och en förste byråsekreterare i 29 lönegraden för registreringsärenden m. m. rörande understödsföreningar ävensom för inspektionsverksamhet.

Tredje sjukkassebyrån.

Den ene av byrådirektörerna beräknas för arbetet med stats- och arbetsgivarbidrag samt statistik och den andre för det försäkringsmatematiska arbetet.

En förste aktuarie i 29 lönegraden är beräknad för försäkringsmatematiskt arbete rörande allmänna sjukkassor, en för liknande arbete rörande understödsföreningar samt en för inspektion främst av understödsföreningar.

En förste aktuarie i 27 lönegraden avses för arbete med stats- och arbetsgivarbidrag samt statistik, en för fortlöpande kontroll av understödsföreningarnas förvaltning m. m. och en för inspektionsverksamhet.

En aktuarie (amanuens) beräknas för arbete med stats- och arbetsgivarbidrag och en för övriga arbetsuppgifter på byrån.

Vad beträffar den lägre personalen har utredningsmannen förutsett, att det bör ankomma på anstalten att taga närmare ställning till behovet av sådan personal. Preliminärt har utredningsmannen räknat med en ökning av ca 10 befattningshavare.

Den nuvarande sjukkassebyrån förfogar över 5 kansliskrivare, 4 kontorister, 6 kanslibiträden, 17 kontorsbiträden och 3 expeditionsvakter. An-

stalten föreslår en ökning med 1 kansliskrivare, 4 kanslibiträden och 5 kontorsbiträden, således 10 befattningshavare.

Personalstyrkan enligt de skilda förslagen framgår av följande uppställning.

	Nu	Rfa:s förslag	Utredn.- mannen
Högre personal	28	39	37
Lägre personal	35	45	45
	63	84	82

Det bör dock ihågkommas, att anstalten förordar inrättandet av en överdirektörstjänst, som dock enligt anstaltens mening bör utgöra en allmän souschefsbefattning. I själva verket innebär därför anstaltens förslag för anstalten i dess helhet en ökning med 3 tjänster utöver utredningsmannens förslag.

D. Yttranden över riksförsäkringsanstaltens förslag.

Över riksförsäkringsanstaltens utlåtande har, såsom tidigare anmälts, yttranden avgivits av statskontoret, statens lönenämnd, statens organisationsnämnd och CST. Därvid har framkommit i stort sett endast allmänna synpunkter av den art, som anförts redan vid remissbehandlingen av utredningsmannens betänkande. I den mån härvid meddelats synpunkter som endast kompletterat vad tidigare anförts, har för sammanhangets skull redogjorts för dessa yttranden redan i tidigare avsnitt.

Gentemot detaljerna i fråga om riksförsäkringsanstaltens förslag har några erinringar icke anförts annat än av *statens organisationsnämnd*. Nämnden erinrar om en av nämnden den 21 januari 1953 avgiven undersökningsrapport rörande förevarande tillsynsverksamhet. I denna rapport hade föreslagits, att inspektionsarbetet skulle förstärkas och förläggas till en särskild inspektionsgrupp om 5 befattningshavare, direkt underställd byråchefen å sjukkassebyrån. Å andra sidan förutsattes viss reducering av sjukkassebyråns granskning av verifikationsmaterial och övriga räkenskapshandlingar. Härigenom skulle förstärkningen krävt en nettoökning av 3 befattningar i lägst 19 lönegraden. Nämnden vidhåller att personalstyrkan för angivna arbetsuppgifter till en början icke bör dimensioneras högre än nämnden i sin rapport föreslagit. Vad avser arbetet med stats- och arbetsgivarbidrag ifrågasätter nämnden huruvida det är nödvändigt att såsom anstalten föreslagit härför beräkna ytterligare två befattningshavare.

E. Departementschefen.

Allmänna utgångspunkter.

Genom den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande och det samtidiga genomförandet av en samordning mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna står riksförsäkringsanstalten vid ingången av år 1955 inför radikala förändringar i arbetsuppgifterna. Sjukförsäkringens utbyggnad medför, att tillsynen över sjukkassorna måste förstärkas. Å andra sidan inträder genom samordningen en högst avsevärd minskning i yrkesskadeförsäkringens arbetsbörda. Det gäller nu att anpassa anstaltens organisation efter de nya förhållandena.

Den definitiva lösningen av åtskilliga spörsmål inom ramen för här ifrågakommande problemkomplex bör emellertid såsom i det föregående framhållits tills vidare ställas på framtiden. Huvudlinjerna för sjuk- och yrkesskadeförsäkringarnas administration kan sålunda endast fastställas för den närmaste framtiden. Det är även möjligt att tillsynen över understödsföreningar och stiftelser framdeles kommer att överföras till annat statligt organ. Men härtill kommer, att åtskilliga detaljspörsmål — exempelvis omfattningen av den framtida statistiken och anmälningsförfarandet inom den nya yrkesskadeförsäkringens — ännu en tid väntar på sin lösning. Vidare karakteriseras den organisationsplan för anstalten som här framlägges av betydande osäkerhetsmoment i fråga om såväl personalbehovets omfattning och den rätta avvägningen mellan skilda lönegrupper som den lämpligaste utformningen av verkets indelning i byråer och mindre arbetsenheter. Det är nödvändigt att riksförsäkringsanstaltens organisation underkastas en fortlöpande, allsidig översyn. Jag anser mig därför böra redan från början göra klart, att den organisationsplan, som här framlägges, måste betraktas som ett provisorium.

I detta sammanhang vill jag fästa uppmärksamheten på att kompetensutredningen förklarar sig tveksam om den av utredningsmannen föreslagna personalorganisationen är godtagbar ur de synpunkter, som utredningen har att beakta. Jag förutsätter, att vid den fortsatta planeringen hänsyn skall tagas till uppkommande förslag från kompetensutredningens sida.

I fortsättningen kommer jag att behandla anstaltens organisation för yrkesskadeförsäkringens och för tillsynsarbetet i från varandra skilda avsnitt. Under remissbehandlingen har visserligen från vissa håll framkastats, att det vore lämpligt att söka genomföra en mera långtgående samordning av likartade arbetsuppgifter inom anstalten i dess helhet. I första hand anmäler sig härvid de statistiska och försäkringsmatematiska arbetsgrenarna. Med hänsyn till organisationens karaktär av provisorium bör

emellertid en sådan arbetsteknisk samordning ännu icke vidtagas. De härmed sammanhängande problemen förtjänar dock otvivelaktigt beaktande vid en fortsatt planering av anstaltens verksamhet.

Yrkesskadeförsäkringen.

Efter samordningens genomförande kan enligt utredningsmannens beräkningar det årliga antalet till den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen hänförliga skadefall, som skall regleras av riksförsäkringsanstalten, antagas minska från 158 000 till 22 000. Då däremot tillräckligt fasta hållpunkter rörande anslutningen till den föreslagna frivilliga allmänna försäkringen saknas, anses det omöjligt att ens i grova drag uppskatta antalet till denna hänförliga skadefall. Utredningsmannens kalkyler — redovisade i ett tidigare avsnitt — torde i huvudsak kunna tagas till utgångspunkt för en beräkning av personalbehovet. Jag vill emellertid i förevarande sammanhang göra några påpekanden.

Utredningsmannen har utgått ifrån att skadeanmälningarna redan när sextio dagar förflutit från skadans timande eller yppande skall vidarebefordras till försäkringsinrättningarna. Härigenom skulle dessa få möjlighet att under någon månad innan de eventuellt övertager skaderegleringen följa skadans utveckling och förbereda sina egna åtgärder. En icke ringa del av de insända anmälningarna kommer dock aldrig till försäkringsinrättningarnas prövning, enär den skadade återställts före samordningstidens utgång. Vilka individuella ärenden, som sålunda kommer att bortfalla, visar sig dock först efter hand. Utredningsmannen har räknat med att även dessa s. k. beredskapsanmälningar kommer att förorsaka försäkringsinrättningarna visst arbete. Riksförsäkringsanstalten har för sin del den uppfattningen, att så gott som alla inkomna anmälningar måste göras till föremål för en fullständig utredning och bedömning redan från början. En sådan ordning motiveras med att man därigenom kan förebygga glapprum mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna vid samordningstidens slut. För egen del vill jag här bestämt säga ifrån att arbetet med ifrågasvarande ärenden inte får överdimensioneras. Risker för komplikationer i utbetalningshänseende när ansvaret för skaderegleringen övergår på yrkesskadeförsäkringsinrättningarna kan nämligen i flertalet fall på ett relativt enkelt sätt elimineras genom att låta sjukkassan förskotta ersättningen under en övergångstid. Det bör tilläggas, att frågan om i vilken utsträckning och när skadeanmälningarna bör insändas till försäkringsinrättningarna icke kan avgöras förrän i samband med att frågan om anmälningsförfarandet vid yrkesskador löses. Förslag i detta hänseende skall framläggas av den utredningsman, som enligt vad som framgår av det följande tillkallats för utredning rörande bl. a. den framtida yrkesskadestatistiken. Det är f. n. icke ens säkert, att 60:e dagen kommer att sättas som gräns.

I anslutning till utredningsmannens beräkningar rörande arbetsbördan vill jag ytterligare framhålla, att vid behandlingen av personalbehovet på den nuvarande fjärde skaderegleringsbyråns yrkessjukdomsavdelning förutsatts, att de särskilda ersättningarna till silikosskadade även i fortsättningen skall utgå. Även riksförsäkringsanstalten har i sitt yttrande räknat med denna anordning. De särskilda silikosersättningsärendena kan visserligen antagas bli mindre arbetskrävande i fortsättningen. Det finns emellertid skäl att antaga, att yrkessjukdomsfallen sedan den nya lagen trätt i kraft kommer att öka i avsevärd omfattning. Utredningsmannens beräkningar av den totala arbetsbördan på detta avsnitt av anstaltens organisation synes därför närmast vara tilltagna i underkant. Med hänsyn till de ovissa faktorerna torde man likväl tills vidare böra bygga på utredningsmannens uppskattning av den totala arbetsbördan.

Samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna påverkar i hög grad frågan angående omfattningen och sättet för yrkesskadestatistikens anordnande. Utredningsmannen har, med hänsyn till att denna fråga ännu icke är löst, måst nöja sig med att arbeta med tre olika alternativ för statistikens omfattning. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1954 har numera en särskild utredningsman tillkallats för att utreda icke blott yrkesskadestatistikens utan även sjukförsäkringsstatistikens framtida utformning. I detta läge saknas f. n. förutsättningar för att draga upp några riktlinjer för statistikens organisation. Emellertid vill jag framhålla, att den nuvarande yrkesskadestatistiken utkommer först med en betydande eftersläpning. Det synes därför icke vara möjligt att räkna med någon mera betydande minskning av den med statistiken sysselsatta personalen. Utredningsmannen har dock vid sina beräkningar utgått ifrån att statistiken skall ha en något mindre omfattning än f. n. och att den försäkringsmatematiska och statistiska byrån förden skull bör kunna minskas med fem personer. Å andra sidan kräver bearbetningen av de av sjukförsäkringsmatematiska reglerade skadefallen, att försäkringsbyrån förstärkes med fem befattningshavare för arbetsgivarnas identifiering i arbetsgivarregistret. För egen del kan jag godtaga utredningsmannens beräkningar i förevarande avseende.

Utredningsmannen har funnit, att den med yrkesskadeförsäkringen arbetande personalen bör kunna — med reservation för hur den frivilliga försäkringen kan komma att utveckla sig — reduceras med 175 befattningshavare för den händelse statistiken skall ges i stort sett oförändrad omfattning. Riksförsäkringsanstalten har däremot hemställt, att minskningen begränsas till 162 befattningar. CST har hemställt, att anstalten skall för arbetet med den frivilliga försäkringen få behålla 4 tjänster, som eljest enligt utredningsmannens förslag skulle indragas, samt att frågan om en förstärkning av revisionssektionen inom försäkringsbyrån ägnas särskild uppmärksamhet. Tillräckligt fasta hållpunkter saknas för be-

dömande av de arbetsuppgifter, som den frivilliga försäkringen kommer att medföra. Jag är i detta läge icke beredd att beräkna några särskilda tjänster för denna gren av yrkesskadeförsäkringen. Skaderegleringsuppgifterna torde kunna omhänderhavas inom ramen för den skaderegleringspersonal, som i övrigt står till förfogande. Vad beträffar försäkringens planläggning, ackvisitionsarbetet m. m. bör hinder icke möta för riksförsäkringsanstalten att genom omdisposition inom försäkringsbyrån avdela någon eller några lämpade befattningshavare för dessa uppgifter. Vad beträffar revisionssektionen bör erinras, att chefen för finansdepartementet vid anmälan av propositionen den 12 mars 1954, nr 189, med förslag till debitering och uppörd av sjukförsäkringsavgifter, m. m. icke ansett sig böra f. n. tillstyrka en ökning av kontrollarbetet. Jag är alltså icke beredd att föreslå en förstärkning av personalen på denna sektion. I övrigt vill jag framhålla, att det med så förhållandevis osäkra utgångspunkter, som dem man här har att hålla sig till, självfallet ställer sig svårt att redan på förevarande stadium med större grad av säkerhet bedöma hur stor personalstyrka, som efter samordningens genomförande kommer att erfordras för skilda arbetsuppgifter. För egen del har jag vid genomgång av utredningsmannens förslag fått det intrycket att de av honom föreslagna personalminskningarna räknats fram med iakttagande av en viss försiktighet, något som för övrigt i skilda sammanhang antytts av utredningsmannen själv. Från denna utgångspunkt är jag icke benägen att räkna med en större kvarstående personalstyrka än den utredningsmannen syftar till. Å andra sidan anser jag försiktigheten bjuda att, med visst undantag, tills vidare ej heller företaga en vidsträcktare personalreduktion än utredningsmannen föreslagit.

Jag utgår således ifrån att utredningsmannens förslag till minskning av den för yrkesskadeförsäkringsverksamheten avsedda personalen skall godtagas såsom en preliminär arbetsplan. Personalstyrkan bör dock ökas med ett antal befattningshavare, som bör avses för vissa arbetsuppgifter med vilka utredningsmannen icke kunnat räkna. Riksförsäkringsanstalten har fr. o. m. innevarande år tillförts en ny arbetsuppgift, nämligen att verkställa debitering av byggnadsforskningsavgifterna. I sitt yttrande över utredningsförslaget har anstalten räknat med ett personalbehov härför av 1 förste kontorsskrivare, 1 kanslibitråde och 2 kontorsbiträden. Jag räknar tills vidare med, att en förste kontorsskrivartjänst skall avses för dessa arbetsuppgifter. Däremot anser jag, att anstalten i avvaktan på vidare erfarenhet bör söka täcka biträdesbehovet genom anlitande av i övrigt tillgänglig personal.

Vad beträffar byråindelningen har utredningsmannen föreslagit att två av de nuvarande fyra skaderegleringsbyråerna skall indragas. Den blivande första skaderegleringsbyrån skall handha alla ärenden — utom vad avser statsanställda — rörande samtliga former av ersättningar inom

ramen för yrkesskadeförsäkringslagen. På den blivande andra skaderegleringsbyrån skulle ankomma att handlägga militära ärenden och frågor rörande ersättningar åt statsanställda samt fångar och tvångsarbetare m. fl. ävensom uppgiften att reglera kvarstående ersättningar åt fiskare enligt den särskilda fiskarförsäkringsförordningen. Den nuvarande för första och fjärde skaderegleringsbyråerna gemensamma expeditionen skulle upplösas och dess personal fördelas på de båda nya skaderegleringsbyråerna. Riksförsäkringsanstalten anser däremot, att endast en skaderegleringsbyrå bör indragas. I övrigt har i remissvaren icke anförts några erinringar mot utredningsmannens förslag annat än mera principiella skisser, vilka här kan förbigås. För egen del anser jag mig i betraktande av de betydande minskningarna i skaderegleringens omfattning icke ha anledning att frångå utredningsmannens förslag på denna punkt. Förändringarna i byråindelningen framgår av *bilaga 1*.

I fråga om antalet för skadereglering å första skaderegleringsbyrån erfordrerliga befattningshavare kan jag, främst med hänsyn till den ståndpunkt jag intagit i fråga om prövningen av de s. k. beredskapsfallen, icke finna det erforderligt att antalet sådana befattningshavare — vilka av utredningsmannen föreslagits till 12 och av riksförsäkringsanstalten till 15 — beräknas till mera än 10. Till följd härav bör det av utredningsmannen beräknade antalet byråsekreterare (amanuenser) reduceras med 2. Vidare anser jag, att den högre personalen på rättsavdelningen bör kunna minskas med en förste byråsekreterare i 29 lönegraden i stället för, såsom utredningsmannen föreslagit, en byråsekreterare (amanuens).

Vad i övrigt angår fördelningen på olika lönegrader av tjänsterna inom den del av anstalten, som hänför sig till yrkesskadeförsäkringen, ansluter jag mig till utredningsmannens förslag. Förslag till lönesättning för den lägre personalen har gjorts upp av riksförsäkringsanstalten på basis av anstaltens egen ståndpunkt till frågan om personalens storlek. I sistnämnda hänseende avviker anstaltens uppfattning från utredningsmannens endast vad angår försäkringsbyråns register- och debiteringsavdelningar, där anstalten räknar med 9 lägre tjänster utöver utredningsmannens förslag. Under anslutning till utredningsmannens förslag i fråga om personalstyrkans omfattning förordar jag här följande fördelning på lönegrader (jfr s. 72).

		Lönegrad				Summa
	15	13	11	8		
Skaderegistret	—	2	1	5	8	
Arbetsgivarregistret (skadegranskning)	—	1	1	2	4	
• Debitering av mindre arbetsgivare	1	5	27	24	57	
Debitering av större arbetsgivare	3	2	15	10	30	

Sammanfattningsvis bör den nu behandlade delen av riksförsäkringsanstalten tills vidare i fortsättningen bestå av följande byråer: administra-

tiva byrån, försäkringsbyrån, försäkringsmatematiska och statistiska byrån, första skaderegleringsbyrån och andra skaderegleringsbyrån. Personalstyrkan bör i avvaktan på en definitiv lösning av i det föregående nämnda organisationsspörsmål uppgå till 436 mot f. n. 616, varigenom antalet befattningshavare minskas med 180. I nuläget har därvid inräknats fyra befattningshavare, som sysslar med byggnadsforskningsavgifterna. Den närmare fördelningen på olika tjänster framgår av *bilaga 2*.

**Tillsynen över sjukförsäkringen samt över vissa
understödsföreningar och stiftelser.**

Vid behandlingen av frågan om de administrativa huvudlinjerna för tillsynsarbetet anslöt jag mig till utredningsmannens förslag att tillsynen över sjukförsäkringen tills vidare skall kvarligga hos riksförsäkringsanstalten, som jämväl i avvaktan på vidare utredning fortfarande bör omhändera tillsynen över andra understödsföreningar än erkända arbetslöshetskassor samt över aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser. Med hänsyn till att denna lösning av tillsynsfrågorna har karaktär av provisorium, bör en uppbyggnad av tillsynsorganet ske med stor försiktighet. Vad beträffar tillsynen över understödsföreningar och stiftelser bör därvid tillses, att den härför erforderliga arbetskraften organiseras på sådant sätt, att en eventuell framtida överflyttning till annat ämbetsverk kan vidtagas utan att någon rubbning i övrigt skall behöva ske i fråga om anstaltens organisation.

Utredningsmannen har föreslagit, att den nuvarande sjukkassebyråns arbetsuppgifter fördelas på tre byråer. Av dessa skulle en avses för arbetet med tillsynen över understödsföreningar och stiftelser och två för tillsynen över sjukkassorna. Av sistnämnda båda byråer föreslås en (första sjukkassebyrån) för allmänt administrativa uppgifter och en (andra sjukkassebyrån) huvudsakligen för handläggningen av besvärssärenden m. m. i sjukförsäkringsfrågor.

Vid remissbehandlingen har yppats olika meningar om byråindelningen. Riksförsäkringsanstalten föreslår, med bibehållande av den förordade tredelningen, en administrativ samordning av i huvudsak statistiska och försäkringsmatematiska detaljer, vilka skulle förläggas till en av byråerna (tredje sjukkassebyrån) och avse såväl sjukkassor som föreningar och stiftelser. I övrigt följer anstalten i huvudsak utredningsmannens förslag med den avvikelsen, att återstående frågor rörande föreningar och stiftelser skall handläggas inom andra sjukkassebyrån. Första sjukkassebyrån skall däremot handlägga endast sjukförsäkringsärenden.

I övrigt har under remissbehandlingen framkommit förslag att inskränka antalet byråer till två, antingen genom att föra tillsynen över understödsföreningar och stiftelser till någon av de andra byråerna eller genom att, med bibehållande av en särskild byrå för sistnämnda ändamål, begränsa tillsynsorganisationen för sjukförsäkringen till en byrå.

För egen del vill jag anföra följande. Det med sjukförsäkringen sammanhängande tillsynsarbetet kommer utan tvivel att bli av sådan omfattning, att det synes uteslutet att lägga hela ansvaret härför på en enda byråchef. I själva verket har byråchefstjänsten i ett par år varit dubblerad på grund av redan inträffade öknningar i arbetsbördan. En uppdelning av sjukkassebyrån bör därför under alla förhållanden komma till stånd. Till anstaltens organisationsförslag kan jag icke ansluta mig, när detta förslag är oförenligt med den ståndpunkt jag intagit till frågan om tillsynsorganisationen för understödsföreningar och stiftelser. Jag är emellertid å andra sidan icke benägen att tillstyrka inrättande av en särskild byrå för sistnämnda tillsynsuppgifter utan anser, att dessa bör kunna, utan komplikationer vid en eventuell överflyttning till annat ämbetsverk, handläggas av en särskild avdelning inom någon av de andra byråerna. Jag biträder utredningsmannens förslag på så sätt, att jag förordar inrättande av två byråer, motsvarande de av utredningsmannen föreslagna första och andra sjukkassebyråerna. Tillsynen över understödsföreningar och stiftelser bör handhavas av en särskild avdelning inom andra sjukkassebyrån, vilken såsom den minsta byrån i första hand bör komma i fråga för detta ändamål.

Enligt utredningsmannens förslag skall första sjukkassebyrån ledas av en överdirektör, som tillika skall ansvara för samordningen av byråernas arbete. Förslaget har i detta hänseende avstyrkts — förutom av bl. a. statskontoret, statens organisationsnämnd och statens lönenämnd — av riksförsäkringsanstalten, som anser att någon överdirektörstjänst icke erfordras för denna begränsade uppgift och i stället föreslår inrättande av en överdirektörstjänst för souschefsgöromål. Sistnämnda förslag har i sin tur föranlett statskontoret, statens organisationsnämnd och statens lönenämnd att som sin mening uttala, att souschefsfrågan bör vila i avvaktan på närmare erfarenheter. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag mig icke kunna biträda någotdera förslaget. Jag delar emellertid utredningsmannens uppfattning, att en av cheferna för sjukkassebyråerna bör svara för samordningen mellan dessa. I första hand kommer härvid chefen för första sjukkassebyrån i fråga, när denna byrå kommer att erhålla en central ställning inom tillsynsorganisationen. Dock bör, om personliga förhållanden därtill föranleder, den nu nämnda uppgiften kunna överföras på chefen för andra sjukkassebyrån.

Vad därefter beträffar personalstyrkan, som f. n. utgör 63 befattningshavare, har utredningsmannen föreslagit en ökning med 19 tjänster, medan riksförsäkringsanstalten hemställer om en ökning med 21 befattningshavare. I den mån personalfrågorna i övrigt berörts i remissvaren har förekommit varierande uppfattningar av huvudsaklig innebörd att personalstyrkan, framför allt på byrådirektörsplanet, tilltagits i överkant i utredningsmannens förslag.

I ett tidigare sammanhang har jag framhållit, att man med hänsyn till tillsynsorganisationens provisoriska karaktär bör lägga restriktiva synpunkter på tillsynsorganets uppbyggnad. Jag är icke benägen att till fullo biträda utredningsmannens förslag till personaluppsättning. Av mitt ställningstagande till frågan om byråindelningen framgår, att jag räknar med en reduktion med en chefstjänsteman i förhållande till utredningsförslaget. Vad första sjukkassebyrån beträffar är jag icke f. n. beredd att biträda utredningsmannens förslag om inrättande av en förste byråsekreterartjänst i 27 lönegraden för handläggning av ärenden rörande personal och löner m. m. inom sjukkassorna. Inom andra sjukkassebyrån bör å understödsföreningsavdelningen inrättas en tjänst som amanuens i stället för en av de av utredningsmannen avsedda förste aktuarietjänsterna i 27 lönegraden. Vidare vill jag föreslå, att en av de byrådirektörstjänster, som utredningsmannen beräknat för handläggning av besvärärenden, skall utgå ur planen. Det synes tillräckligt om besvärärendena fördelas på två arbetsgrupper bestående av en byrådirektör och en förste byråsekreterare i 27 lönegraden resp. en förste byråsekreterare i 29 lönegraden och en förste byråsekreterare i 27 lönegraden. Man torde även kunna räkna med att byråchefen å andra sjukkassebyrån skall kunna i viss utsträckning medhinna att deltaga i avgörandet av besvärärenden även i de fall de inte såsom mera svårbedömda underställts honom. Den totala ökningen av tillsynspersonalen skulle således enligt mitt förslag begränsas till 16, varav 6 i amanuensgrad eller högre.

Det synes lämpligt att i förevarande sammanhang upptaga ytterligare vissa personalfrågor till behandling.

Enligt principbeslut av 1953 års riksdag skall fria eller rabatterade läkemedel fr. o. m. år 1955 tillhandahållas på apoteken. Kostnaderna härför skall finansieras över den allmänna sjukförsäkringen. Definitivt förslag i läkemedelsfrågan har förelagts riksdagen genom proposition den 12 mars, nr 163. Propositionen bygger på ett av en särskild utredningsman avgivet betänkande. Utredningsmannen hade föreslagit, att den centrala kontrollen skulle omfatta dels en kameral granskning, avseende tills vidare samtliga apoteksräkningar med verifikationer, och dels en taxations- och urvalsgranskning. Den förra skulle förläggas till sjukförsäkringens tillsynsmyndighet och den senare till medicinalstyrelsen. Totalt skulle erfordras, förutom viss apotekspersonal, ett kanslibitråde, åtta befattningshavare i befodringsgång samt en expeditionsvakt. Denna personal borde fördelas på de båda verken. För eget vidkommande anslöt jag mig till utredningsförslaget med den väsentliga ändringen, att den kamerala granskningen borde begränsas till en stickprovsgranskning. Jag förutskickade, att frågan om personalbehovet för den kamerala granskningen skulle tagas upp till behandling i samband med spörsmålet om anstaltens organisation. Här vill jag nu återkomma till denna fråga. Med hänsyn till den betydande begräns-

ning av arbetsuppgifterna, som bör vara möjlig om granskningen utformas på sätt jag i nyssnämnda proposition förordat, anser jag att det tills vidare bör vara tillfyllest om riksförsäkringsanstalten i anledning av läkemedelsreformen erhåller en förstärkning med 1 kanslibitråde och 2 kontorsbiträden. Ifrågavarande biträden bör lämpligen hänföras till första sjukkasseyrån.

Däremot synes det tills vidare icke vara erforderligt att beräkna någon personalförstärkning i anledning av den moderskapsförsäkring, varom förslag framlagts i proposition den 12 mars 1954, nr 144.

Mitt förslag till byråindelning samt till disposition av personalen framgår av *bilaga 3*.

Sammanfattning.

Enligt mina i det föregående gjorda förslag skall antalet byråer inom riksförsäkringsanstalten efter den nya organisationens genomförande uppgå till sju mot f. n. åtta.

Den nuvarande samt den av mig förordade personalstyrkan framgår av följande uppställning.

	Nu	Förslag	Minskning	Ökning
Generaldirektör	1	1	—	—
För yrkesskadeförsäkringen	616	436	180	—
För tillsynsuppgifterna	63	82	—	19
	680	519	180	19
			— 161	

På nuvarande stadium synes anledning icke föreligga att företaga någon uppdelning på ordinarie och icke-ordinarie tjänster. Beslut i detta hänseende synes böra anstå till 1955 års riksdag.

V. FÖRSÄKRINGSRÅDETS INRE ORGANISATION.

Utredningsmannen.

Mål och ärenden behandlas i försäkringsrådet av fem ledamöter eller av fyra ledamöter, om de är ense om beslutet. Bland ledamöterna skall en representera arbetsgivarna och en arbetarna. I behandlingen av viktigare ärende eller ärende av allmän betydelse skall minst sju ledamöter deltaga.

Försäkringsrådet förfogar över 1 ordförande och chef i Co 19, 7 försäkringsråd i Ca 37, 4 assessorer i Ca 32, 10 förste byråsekreterare i Ca eller Ce 29 och 1 förste byråsekreterare i Ca 27. Dessutom förfogar rådet över

ett antal byråsekreterare (amanuenser) och 9 tjänster i biträdesgrad. Antalet befattningshavare är 38, varav 29 i amanuens- och högre lönegrader.

Försäkringsrådet arbetar på fyra ordinarie divisioner och en extra division, som fungerar vissa veckor. På varje division tjänstgör, förutom arbetsgivar- och arbetarrepresentanter, två försäkringsråd (eller ordföranden och ett försäkringsråd) samt en assessor. Härjämte deltagar tre medicinskt sakkunniga såsom tillfälliga ledamöter i handläggning av ärenden, i vilka rådet eljest skulle ha inhämtat deras utlåtande. Föredragningen ombesörjes i huvudsak av förste byråsekreterare samt i viss mindre omfattning av amanuenspersonal.

I det föregående har föreslagits, att försäkringsrådet alltjämt skall vara högsta och — i vart fall tillsviðare — även enda besvärinstans rörande yrkesskadeförsäkringen. Till följd av samordningen kommer rådets härmed sammanhörande uppgifter att minska. Arbetsbördan torde sålunda efter viss övergångstid komma att reduceras med inemot en fjärdedel.

Försäkringsrådet har hos utredningsmannen anfört i stort sett följande.

Någon inskränkning av rådets organisation kan inte ske samtidigt med den nya lagstiftningens ikraftträdande. Någon nedgång i antalet besvär, som anföres med stöd av nuvarande lagstiftning, kan nämligen inte förväntas förrän tidigast under senare delen av 1955, vartill kommer den balans, som kan väntas föreligga. För handläggningen av efter samordningen kvarstående mål kräves tre ordinarie divisioner samt under övergångstiden en extra fjärde division. Sedan man erhållit överblick över utfallet av den nya lagstiftningen, bör man upptaga frågan om behovet av en ordinarie division utöver de förutnämnda tre. Under övergångstiden är inte heller i fråga om kontorspersonalen någon minskning befogad. Vid en minskning av antalet divisioner till tre skulle antalet befattningshavare kunna reduceras med 2 försäkringsråd, 1 assessor, 2 förste byråsekreterare i 29 lönegraden, 1 amanuens och 1 biträde eller tillhoppa 7 personer.

Rådets uppskattning av arbetsminskningens återverkningar kan enligt utredningsmannens mening i och för sig icke ge anledning till erinringar. Den bygger emellertid — och annat har inte varit ifrågasatt — på de nuvarande arbetsformerna. Det har inte varit möjligt att i samband med denna utredning undersöka, huruvida förutsättningar förefinns att förenkla handläggningen.

Såsom rådet påpekat, kan den av samordningen följande minskningen i yrkesskadeförsäkringsuppgifterna inte beräknas avspegla sig i rådets arbetsbörda förrän rätt lång tid efter samordningens ikraftträdande. I betraktande kommer härvid särskilt att besvärärenden, som avser under 1954 och tidigare år inträffade yrkesskador, kan förväntas i stor utsträckning inkomma efter 1954 års utgång samt att en arbetsbalans motsvarande omkring ett halvt års arbete för rådet kan antagas föreligga vid sistnämnda tidpunkt. Det torde inte bli möjligt att draga några konsekvenser av beskrivningen av arbetsuppgifterna förrän efter utgången av budgetåret

1955/56. Försiktigheten bjuder emellertid att tillsvidare iakttaga en viss återhållsamhet beträffande återbesättande av befattningar hos rådet.

Utredningsmannen har, såsom tidigare nämnts, föreslagit, att försäkringsrådet skall bli högsta instans även i ärenden rörande sjukförsäkringen. Då denna kommer att omfatta alla medborgare och arbetsgivarernas bidrag inte är satta i förhållande till sjukdomsförekomsten bland de anställda, kan det ifrågasättas, om de skäl som ligger till grund för arbetsgivar- och arbetarrepresentation i försäkringsrådet här har samma giltighet. I varje fall ter det sig som ett önskemål att även sjukförsäkringen får åtminstone en med dess verksamhet närmare förtrogen representant i rådet med uppgift att deltaga i rådets behandling av ärenden rörande sjukförsäkringen samt rörande denna och yrkesskadeförsäkringen gemensamt.

Såsom nämnts deltagar ett mindre antal läkare såsom tillfälliga ledamöter i handläggningen av yrkesskadeärenden, i vilka eljest skulle ha inhämtats sakkunnigutlåtande. Denna anordning bör tillämpas även i fråga om sjukförsäkringsärenden.

Antalet sjukförsäkringsärenden låter sig inte ens tillnärmelsevis bedöma. Den nytillkommande arbetsuppgiften torde dock inte påverka rådets arbetsbörda förrän en nedgång börjat inträda i antalet inkommande besvär enligt nuvarande yrkesskadelagstiftning. Inte förrän under senare delen av år 1955 lär man sålunda få några hållpunkter för bedömande av omfattningen av det merarbete, som vållas rådet genom sjukförsäkringsärendena. Olägenheterna därav torde emellertid inte behöva befaras bli alltför stora, eftersom någon personalreducering i anledning av minskningen av rådets uppgifter på yrkesskadeförsäkringens område förutsatts inte skolas förrän efter en övergångstid, som sträcker sig till utgången av budgetåret 1955/56. Vid den omprövning av rådets personalbehov, som då blir nödvändig, måste självfallet hänsyn tagas även till den nu ifrågavarande arbetsuppgiften.

Yttranden.

Landsorganisationen anser, att det vore föga realistiskt att räkna med möjligheten att efter övergångstiden beskära rådets organisation. Nedgången i yrkesskademål kommer att motvägas och kanske uppvägas av sjukförsäkringsmålen. Med visshet kan under alla förhållanden antagas, att det icke blir möjligt att företaga någon reducering av personalen, därest man, såsom landsorganisationen i annat sammanhang föreslagit, slopar fullföljdsvillkoret eller annan begränsning av besvärsrätten. Härtill kommer personalbehovet för rådets tillsyn över yrkesskadeförsäkringen — vilken tillsyn måste effektiviseras — och för den officialprövning i sjukförsäkringsmålen, som enligt landsorganisationens mening bör tilläggas rådet.

Försäkringsrådet menar, att någon förenkling icke är möjlig i fråga

om dess handläggning av yrkesskadeförsäkringsmålen samt att det är uteslutet att göra sjukförsäkringsmålen till föremål för en enklare handläggning än de förra. Däremot anser *statskontoret*, att försäkringsrådet snarast bör undersöka i vilken utsträckning åtgärder kan vidtagas för att förenkla handlägningsförfarandet hos rådet.

Landsorganisationen anser vidare, att den nuvarande partsrepresentationen inom rådet åtminstone tills vidare bör deltaga även i sjukförsäkringsmålen. Rådets behov av speciell sakkunskap på sjukförsäkringsväsendets område bör däremot tillfredsställande kunna tillgodoses genom hänsynstagande vid rekryteringen av rådets fasta personal. Likaså anser *försäkringsrådet*, att det bör anstå med införande i rådet av representant från sjukförsäkringshåll. Däremot förordar *svenska sjukkasseförbundet* representation för sjukförsäkringen i rådet att utses efter förslag av förbundet. *TCO* önskar bli representerat i försäkringsrådet. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att rådet utökas med en i sjukkassefrågor väl insatt medicinsk representant.

Departementschefen.

Såsom av ett tidigare avsnitt av denna redogörelse framgår, har jag icke funnit mig böra föreslå någon ändring i fråga om besvärsordningen i sjukförsäkringsmål, vilka således i överensstämmelse med den enligt sjukförsäkringslagen nu gällande ordningen bör avgöras av Kungl. Maj:t i sista instans. Försäkringsrådets ämbetsområde blir vid sådant förhållande oförändrat. Såsom utredningsmannen anfört, torde med häyn till besvärsärendenas eftersläpning den genom sjuk- och yrkesskadeförsäkringarnas samordning uppkommande minskningen i rådets arbetsbörda icke komma att medgiva någon omorganisation av försäkringsrådet förrän efter en övergångstid av ett par år. Någon ändring av rådets organisation är därför icke f. n. aktuell. Emellertid bör en viss försiktighet iakttagas beträffande återbesättande av befattningar hos rådet.

Vad beträffar den under remissbehandlingen väckta frågan om ett förenklat handlägningsförfarande inom försäkringsrådet, vill jag erinra att jag i ett tidigare sammanhang uttalat mig för att en undersökning härom framdeles bör komma till stånd.

VI. KOSTNADSFRÅGOR.

Utredningsmannen.

Riksförsäkringsanstalten.

Med utgångspunkt från att yrkesskadeförsäkringsstatistiken i stort sett skall ges samma omfattning som hittills skulle efter samordningens genomförande anstaltens personal uppgå till 520 befattningshavare. De häremot

svarande *avlöningskostnaderna* torde kunna uppskattas till 6 350 000 kronor för år. Då avlöningarna till ordinarie och icke-ordinarie personal — jämte rörligt tillägg — för budgetåret 1953/54 upptagits till 8 156 400 kronor, skulle kostnadsminskningen uppgå till ca 1,8 milj. kronor. Hade den för tillsynsverksamheten avsedda personalen inte behövt utökas, skulle kostnadsminskningen ha uppgått till ca 2 080 000 kronor. Sistnämnda belopp utgör alltså kostnadsminskningen å lönekontot för yrkesskadeförsäkringsverksamheten jämte därtill knutna uppgifter.

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar utgår arvoden till bl. a. anstaltens överläkare och högst 7 biträdande läkare. För överläkaren och sex av de biträdande läkarna tillämpas en tjänstgöringstid av 4½ timme samt för en biträdande läkare en tid av 2½ timme, allt per vecka. Antalet ärenden, som underställes läkare, torde komma att nedgå med ca 20 %. Antalet biträdande läkare bör kunna minskas med 2, med en sammanlagd tjänstgöringstid av 9 timmar i veckan och ett sammanlagt arvode av 13 200 kronor. Emellertid är det inte otänkbart, att läkarexpertis kan bli behövlig för tillsynsverksamheten över de erkända sjukkassorna. Det är därför ovisst i vad mån man i fråga om läkararvoden kan räkna med någon besparing.

Samordningen kommer att påverka jämväl anstaltens *omkostnader*. Det torde böra bli anstaltens sak att framlägga närmare beräkningar härutinnan.

Riksförsäkringsanstaltens ordsombud.

Anstalten har nu något mer än 900 ordsombud, vilka verkställer undersökningar och utredningar i olika ärenden, medverkar vid anskaffning av frivilliga försäkringar osv. Till ombuden utgår dels ett fast årsarvode och dels särskild ersättning för anskaffning av frivilliga försäkringar för hemmavarande föräldrar och barn.

Ordsombudsuppdraget innehas i regel som bisyssla. En särställning intar emellertid ombudskontoret i Göteborg. Detta förestås av en tjänsteman hos anstalten — denne åtnjuter ledighet från sin tjänst — och fungerar närmast som ett avdelningskontor vilket i betydande omfattning verkställer självständig skadereglering. Personalen utgöres av föreståndaren, 3 personer med heltids- och 1 person med deltidstjänstgöring.

Med stöd av 58 § i sjukförsäkringslagen torde på de allmänna sjukkassorna kunna överföras flertalet av ordsombudens åligganden. Ombudsorganisationen bör kunna avvecklas; detta gäller även kontoret i Göteborg.

Jämte ordsombuden har anstalten ca 300 särskilda ombud för den frivilliga fiskarförsäkringen. Upphör denna, bortfaller behovet av dessa ombud.

Nu berörda arvoden och särskilda ersättningar utgår från förslagsanslaget till Riksförsäkringsanstalten: Riksförsäkringsanstaltens ordsombud m. m. Från anslaget bestrides därjämte ersättningar för bestyret med upp-

görandet av arbetsgivarförteckningarna i 32 magistratsstäder. Något skäl att i förevarande sammanhang räkna med en ändring i kostnaderna för dessa bestyr synes inte föreligga.

Anslaget till riks försäkringsanstaltens ortsombud m. m. är för budgetåret 1953/54 uppfört med 323 000 kronor. Enligt vad här anförts skulle medelsbehovet — om man bortser från eventuella arvoden av statsmedel för anskaffningen till den blivande frivilliga yrkesskadeförsäkringen — komma att begränsas till att avse ersättningar för upprättande av arbetsgivarförteckningar, ca 23 000 kronor. Möjligen får därutöver något mindre belopp beräknas för reseersättningar och traktementen till sjukkassorna i samband med utredningar för anstaltens räkning.

Försäkringsrådet.

Kostnaderna för rådet under en övergångstid, som antagits sträcka sig till utgången av budgetåret 1955/56, kan beräknas inte komma att nämnvärt påverka av de föreslagna förändringarna i rådets verksamhetsområde. Därest den fjärde division, som rådet anser behöflig under övergångstiden, därefter kan avskaffas, skulle de årliga avlöningskostnaderna nedgå med ca 150 000 kronor. Någon mindre besparing torde därjämte ernås å omkostnadsanslaget.

De ömsesidiga bolagen.

Antalet befattningshavare hos bolagen torde minska från ca 265 till ca 160, medförande en minskning i avlöningskostnaderna från ca 3 milj. kronor till ca 2,1 milj. kronor för år. Även övriga förvaltningskostnader torde komma att nedgå.

Tilläggsavgifter och kostnadsbidrag.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riks försäkringsanstaltens verksamhet skall jämlikt 16 § i olycksfallsförsäkringslagen för varje försäkring i anstalten till statsverket erläggas en tilläggsavgift med 5 % av försäkringsavgiften. Ömsesidigt bolag är skyldigt att till bestridande av nämnda kostnader för varje räkenskapsår till statsverket erlægga bidrag med 3 % av summan av försäkringsavgifterna. Övriga kostnader för rådets och anstaltens verksamhet bestrides av statsmedel, dock att vissa särskilda föreskrifter gäller i fråga om kostnaderna för förvaltningen av olycksfallsförsäkringsfonden. Tilläggsavgifterna och bidragen upptages såsom inkomst i riksstaten. År 1952 inlevererades tilläggsavgifter å i runt tal 3,7 milj. kronor. Bolagens bidrag uppgick till ca 2 milj. kronor. I riksstaten för innevarande budgetår har vederbörande inkomsttitel upptagits till 5,8 milj. kronor.

De nyssnämnda procentsatserna har varit gällande alltsedan den obliga-

toriska olycksfallsförsäkringens tillkomst. Vid skilda tillfällen har förslag väckts om ändring i grunderna för deras beräkning, varvid bl. a. yrkats på sänkning av den för bolagens bidrag gällande procentsatsen. Spörsmålet om ett rättvist avvägande av tilläggsavgifter och bidrag har visat sig mycket komplicerat. Frågan torde erhålla ökad aktualitet i och med samordningens genomförande. Då det kan hållas för visst, att försäkringsavgifterna genom samordningen kommer att minska avsevärt, måhända till 60 % av de nu utgående, är det uppenbart att tilläggsavgifterna och bidragen kommer att nedgå avsevärt, därest inte grunderna för desamma ändras. F. n. är det dock inte möjligt att göra någon mera exakt beräkning av försäkringsavgifternas framtida storlek. Följaktligen kan inte heller bedömas, vilka belopp som framdeles skulle inflyta i tilläggsavgifter och bidrag vid olika alternativ. Härtill kommer att något avgörande ännu inte träffats i fråga om yrkesskadestatistikens framtida omfattning, ett spörsmål som torde ha sin betydelse vid avvägandet av tilläggsavgifterna och bidragen. Förutsättningar saknas för att i förevarande sammanhang närmare ingå på frågan om grunderna för dessa avgifters och bidrags utmätande.

Yttranden.

Riksförsäkringsanstalten beräknar, att utredningsmannens organisationsplan skulle, med de jämkningar anstalten förordad, omfatta en personal av 539 befattningshavare, inräknat generaldirektör och överdirektör. De sammanlagda avlöningskostnaderna — fränsett arvodesposten — kan uppskattas till ca 6 650 000 kronor för år.

Därest anstaltens huvudförslag godtages och yrkesskadeförsäkringen således centraliseras till anstalten torde avlöningskostnaderna stiga till 7 950 000 kronor; personalantalet blir då 646.

Avlöningskostnaden för de nya sjukkassebyråerna blir ca 1 240 000 kronor för år mot f. n. ca 930 000 för sjukkassebyrån. Merkostnaden under första hälften av år 1955 torde kunna täckas av besparingar på yrkesskadeförsäkringssidan.

Vid beräkningen har anstalten i allmänhet utgått från lönen enligt näst högsta löneklassen, enär man måste räkna med att äldre befattningshavare i övervägande flertalet fall kommer att överföras till den nya organisationen. I fråga om vissa kategorier — huvudsakligen kansliskrivare, kontorister och kanslibiträden — har dock räknats med högsta löneklassen; det alldeles övervägande flertalet av hithörande befattningshavare tillhör eller kommer inom en nära framtid att tillhöra denna löneklass.

Något belopp har ej beräknats för avlöning av semestervikarier, varav behov dock kan uppkomma. Med hänsyn till angelägenheten av att bereda den längre tid anställda delen av anstaltens personal, som väntas bli överflödig i samband med anordningen, skäligen tid för övergång till andra be-

fattningar, torde därjämte visst belopp framdeles få avses för avlöning av denna övergångsvis anställda personal. En beräkning av kostnaderna bör anstå till början av år 1956, då anstalten torde få inkomma med särskild framställning i ämnet.

Vad beträffar omkostnadernas storlek efter samordningens genomförande saknas f. n. tillräckliga hållpunkter för en uppskattning därav. En beräkning av medelsbehovet under omkostnadsanslaget bör anstå till hösten 1954, då anstalten har att i vanlig ordning avlåta petitaskrivelse för budgetåret 1955/56.

Statskontoret förordar en utredning angående ändrade grunder för beräkning av tilläggsavgifter och kostnadsbidrag. *Socialförsäkringsbolagens förening* framhåller, under hänvisning till förarbetena till olycksfallsförsäkringslagen, att kostnadsbidraget till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten beräknats till 2 % resp. 1 % av premieinkomsten. Till följd bl. a. av försäkringsstockens tillväxt har bidragen stigit från 140 000 år 1918 till 2,2 milj. kronor år 1952. Detta innebär, att bolagen betalar ca 1,5 milj. kronor såsom bidrag till försäkringsrådets verksamhet, ehuru anslagen till rådet för budgetåret 1952/53 uppgick till 845 000 kronor. Bidraget till riksförsäkringsanstalten — som enligt förarbetena till lagen skulle avse huvudsakligen statistikarbetet — belöpte sig år 1952 till ca 700 000 kronor, ett belopp som betydligt överstiger bolagens skäligen andel i kostnaderna för det arbete inom anstalten, vartill bolagen ansetts böra bidraga. Frågan om sänkning av bidragen har upprepade gånger tagits upp från bolagens sida utan att detta föranlett någon åtgärd. Riksförsäkringsanstalten har därvid bl. a. anfört att bolagen måste anses skyldiga att delta i anstaltens kostnader för s. k. okända arbetsgivare. Bolagens bidragsskyldighet har emellertid — anför föreningen — aldrig motiverats härmed. Föreningen hemställer, att i avvaktan på en definitiv reglering av bolagens bidrag detta provisoriskt bestämmes till 2 % av premieinkomsterna samt att en utredning snarast möjligt igångsättes i syfte att definitivt reglera bolagens bidragsskyldighet.

Försäkringsinspektionen anser, att det bör tillses att arbetsgivarbolagen icke behöver erlagga mer av kostnaderna för riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets verksamhet än som skäligen kan anses falla på dem.

Departementschefen.

De kostnadsberäkningar, för vilka redogjorts under förevarande avsnitt, synes icke giva anledning till några särskilda kommentarer.

Jag förutsätter, att ortsombudsorganisationen i överensstämmelse med utredningsmannens förslag skall avvecklas.

Utredningsmannen har framhållit, att försäkringsavgifterna efter samordningens genomförande kommer att minskas avsevärt och att till följd därav även statsverkets inkomster i form av tilläggsavgifter å försäkringar

i riksförsäkringsanstalten samt kostnadsbidrag från socialförsäkringsbolagen kommer att nedgå betydligt. Några exakta beräkningar härutinnan har dock icke kunnat göras. Utredningsmannen har icke ansett sig kunna närmare ingå på frågan om grunderna för dessa avgifters och bidrags utmätande. Socialförsäkringsbolagens förening, som menar att bolagens bidrag är för höga, har hemställt om utredning av bidragsfrågan samt föreslagit, att kostnadsbidraget provisoriskt sänkes från 3 till 2 % av försäkringspremierna.

I det föregående har jag föreslagit, att frågan om en centralisering av yrkesskadeförsäkringen skall upptagas till förnyad prövning längre fram. Under sådana omständigheter kan det ifrågasättas om det finnes anledning att utan att avvakta resultatet av denna prövning göra här förevarande spörsmål till föremål för en separat utredning.

Med anledning av vad socialförsäkringsbolagens förening anfört vill jag i detta sammanhang framhålla, att en utredning i bidragsfrågan i vart fall finge taga sikte på även andra förhållanden än dem, som hittills åberopats för bolagens bidragsskyldighet. Utredningen borde nämligen enligt min mening bl. a. söka åstadkomma en rättvis fördelning av de särskilda kostnader, som genom tillvaron av flera försäkringsinrättningar uppkommer för riksförsäkringsanstaltens del på grund av anstaltens allmänna uppgifter inom yrkesskadeförsäkringen. Enligt min mening bör emellertid förevarande finansieringsfrågor bli föremål för utredning först i sammanhang med den förutskickade utredningen i centraliseringsfrågan. Skulle yrkesskadeförsäkringen centraliseras, förlorar spörsmålet givetvis all aktualitet.

VII. ÖVERGÅNGSFRÅGOR.

Utredningsmannen.

Riksförsäkringsanstaltens organisation.

Den föreslagna utbyggnaden av sjukförsäkringstillsynen bör genomföras samtidigt med sjukförsäkringslagens ikraftträdande. Beträffande anstaltens omorganisation i övrigt torde den av samordningen föranledda beskärningen inte kunna ske förrän senare. Vid samordningens ikraftträdande kommer det nämligen att hos anstalten ineliggas ett avsevärt antal skadeärenden, vilka endast delvis eller inte alls hunnit behandlas. Därjämte kommer anstalten att få handlägga ett betydande antal äldre ärenden som anmäles först efter den 1 januari 1955. Vidare kan den slutliga statistiska bearbetningen av yrkesskadeärendena för visst år ej igångsättas, förrän inte blott de kortvariga utan även huvuddelen av de långvariga skadefallen är slutreglerade, varför statistiken vid nu gällande lagstiftning inte i sin helhet kan färdigställas tidigare än omkring 2½ år efter skadeårets utgång.

Av vad anstalten anfört i sina petita för budgetåret 1954/55 framgår, att anstalten räknat med att en starkare nedgång i antalet skadeärenden kommer att inträda först under och efter 1955 års andra och tredje månader. Härtill kommer, att den för tillsynen över sjukförsäkringen m.m. avsedda personalen, bl. a. med hänsyn till avvecklingen av försäkringen i erkända sjukkassor, torde behöva förstärkas under någon kortare övergångstid. Någon nämnvärd personalminskning torde därför inte vara att räkna med före den 1 april 1955. I vilket tempo nedskärningen därefter kan äga rum är vanskligt att förutse. Emellertid bör man kunna utgå från att den nya organisationen i förevarande del åtminstone i huvudsak kan träda i tillämpning den 1 juli 1955.

Ortsombudsorganisationen.

Med hänsyn till eftersläpande ärenden kommer Ortsombuden att erfordras även någon tid efter samordningens ikraftträdande. Man får måhända räkna med att avvecklingen av Ortsombudsorganisationen inte kan slutföras tidigare än till den 1 juli 1955.

Den övertaliga personalen.

Övergången till den nya organisationen torde komma att underlättas därigenom att ett inte obetydligt antal befattningshavare före eller i samband med dess ikraftträdande på grund av uppnådd pensionsålder eller eljest lämnar sin tjänst. Den härefter kvarstående övertaliga personalen bör så långt möjligt beredas något så när likvärdig anställning inom statsförvaltningen. I den mån så ej kan ske, torde kompensation böra beredas vederbörande i annan form. Hithörande spörsmål bör utredas i anslutning till det definitiva ställningstagandet till organisationsfrågan, varvid uppmärksamhet bör ägnas även åt samordningens konsekvenser för de ömse-sidiga bolagens personal.

Yttranden.

Socialförsäkringsbolagens förening understryker nödvändigheten av att avvecklingsproblem, som uppkommer för bolagens personal, vid den av utredningsmannen föreslagna utredningen vinner beaktande i lika hög grad som kompensationsproblemet då det gäller riks-försäkringsanstaltens personal.

TCO och *CST* anför, att riks-försäkringsanstalten vid omorganisationen bör betraktas som en enhet. Alla tjänstemän bör ges samma möjligheter att erhålla tjänster i den framtida organisationen och hänsyn bör vid placeringen icke tagas till förtrogenhet med speciella arbetsuppgifter. Vidare bör tjänstemännen under avvecklingstiden förklaras skyldiga att avgå vid pensionsålderns lägre gräns, varjämte därtill villiga befattningshavare bör få möjlighet att förtidspensioneras om de i övrigt fyller kraven för förtids-

pension. Då anstalten under en övergångstid torde kräva mer personal än som normalt behövs och svårigheter föreligger att tämligen snart överblicka det framtida personalbehovet, bör en successiv anpassning ske, så att tjänstemän, som de närmaste åren efter omorganisationen uppnår pensionsålderns undre gräns, må utgöra en personalreserv. Problem kan väntas uppstå då det gäller att överföra kvarstående personal på i lönegradshänseende likvärdiga tjänster. Visst utrymme bör därför skapas för att övergångsvis låta tjänstemän kvarstå i högre lönegrad.

Departementschefen.

Personalindragningarna inom den för yrkesskadeförsäkringsverksamheten avsedda delen av riks-försäkringsanstalten torde, såsom utredningsmannen framhållit, böra genomföras successivt under första halvåret 1955. Därest så finnes vara möjligt bör redan före den 1 juli 1955 sammanslagningar å yrkesskadedelen av byråer eller avdelningar komma till stånd. Den nya organisationen torde i stort sett kunna träda i tillämpning vid ingången av budgetåret 1955/56. Å andra sidan bör den föreslagna utbyggnaden av tillsynsorganisationen i huvudsak vara genomförd till den dag då sjukförsäkringslagen träder i kraft, nämligen den 1 januari 1955. Härigenom uppkommande merkostnader å tillsynssidan synes kunna motvägas av kostnadsminskningarna på yrkesskadeförsäkringssidan. Förstärkningarna å tillsynssidan torde under budgetåret 1954/55 böra ske i form av dubbleringsförordnanden.

I likhet med utredningsmannen utgår jag ifrån, att avvecklingen av ortsombudsorganisationen icke kan slutföras tidigare än till den 1 juli 1955. Detta har också förutsatts vid beräkningen av vederbörande anslag för budgetåret 1954/55 (V ht 1954, p. 78; rd. skr. nr 5).

Vad därefter beträffar avvecklingen av den övertaliga personalen hos riks-försäkringsanstalten vill jag understryka vikten av att arbetet härmed bedrivs under alla rimliga hänsynstaganden till personalens intressen.

Till en början vill jag framhålla, att tjänstemännen inom riks-försäkringsanstalten i dess helhet bör ges samma möjligheter att erhålla tjänster i den framtida organisationen. Härvid måste dock tillses att de befattningshavare, som tillföres den i sig självt knappt tillmätta tillsynsdelen av ämbetsverket, har erforderliga förutsättningar att kunna fullgöra de arbetsuppgifter som ingår i tillsynsverksamheten.

Jag förutsätter, att under avvecklingsskedet tjänstemännen regelmässigt skall av riks-försäkringsanstalten förklaras skyldiga att avgå vid pensionsålderns lägre gräns. Vidare bör beaktas möjligheten att i vanlig ordning bevilja förtidspension.

Förslag om ordinarie tjänstemäns förande på övergångsstat torde få föreläggas 1955 års riksdag. Vad beträffar den icke-ordinarie personalen bör Kungl. Maj:t, när särskilda skäl därtill föranleder, under budgetåret

1954/55 äga rätt att medge, att befattningshavare övergångsvis må med bibehållen lön placeras på lägre befattning. Skulle en dylik anordning kräva överskridande av en av riksdagen maximerad anslagspost, bör Kungl. Maj:t äga medgiva sådant överskridande.

Riksförsäkringsanstalten bör eftersträva att åstadkomma en jämnt fördelad avgång av den övertaliga personalen, så att icke större personalgrupper på en gång kommer att konkurrera om tillgängliga placeringsmöjligheter. Med hänsyn härtill bör övertalig tjänsteman under kortare övergångstid kunna få kvarstå i tjänst oaktat omorganisationen i och för sig krävt hans entledigande, dock under förutsättning att lämpligt arbete kan beredas tjänstemannen. Å andra sidan bör entledigande, om så med hänsyn till föreliggande omplaceringsmöjligheter befinnes påkallat, kunna på ansökan beviljas utan iakttagande av eljest föreskriven uppsägningstid. Riksförsäkringsanstalten bör vidare i möjligaste mån bevilja övertalig personal den ledighet, som bedöms erforderlig för att vederbörande skall kunna ägna skälig tid åt att söka ny anställning.

En särskild i förhållande till riksförsäkringsanstalten fristående nämnd bör tillsättas med uppgift att leda överflyttningen av den entledigade personalen till andra statliga organ eller till privat tjänst. Nämnden bör därvid samråda med den offentliga arbetsförmedlingen samt med ställiga myndigheter och organ och därvid aktivt medverka till personalens placering. Jag förutsätter, att någon nyrekrytering icke företages inom riksförsäkringsanstalten efter framläggandet av denna proposition och så länge anstalten till sitt förfogande har en reserv av oplacerade övertaliga tjänstemän, som kan utnyttjas för ifrågakommande arbetsuppgifter. Skulle nyrekrytering likväl anses erforderlig skall anstalten underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning.

Vidare vill jag föreslå, att möjlighet beredes viss personal att erhålla särskilda avvecklingsersättningar efter samma riktlinjer, som i propositionen den 5 mars 1954, nr 109, angående organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning m. m. förordats beträffande avvecklingen av personal vid krigsmaterielverket och vissa andra försvarsförvaltningar. Chefen för försvarsdepartementet anförde härom till det till nämnda proposition fogade statsrådsprotokollet bl. a. följande.

Då man torde få räkna med att befattningshavare med förhållandevis lång tjänstgöring bakom sig, vilka dessutom av åldersskäl representerar en på den allmänna arbetsmarknaden mindre efterfrågad arbetskraft, kan komma att avskedas, bör under vissa omständigheter möjlighet föreligga att tillerkänna till följd av omorganisationen övertalig personal särskilda ekonomiska förmåner. Det har icke varit möjligt att i detta sammanhang utarbeta förslag till bestämmelser i ämnet. Kungl. Maj:t torde därför böra erhålla bemyndigande att utfärda erforderliga bestämmelser i detta hänseende. Dessa syns lämpligen böra utformas i huvudsak enligt de rikt-

linjer, som tillämpades vid den åren 1943—1945 genomförda centraliseringen av underhållstjänsten i fråga om intendenturmateriel m. m.

Jag förutsätter, att befattningshavare, som utan att förebringa godtagbara skäl härför, vägrar att anta erbjuden annan anställning, härigenom förverkar den rätt till ekonomisk gottgörelse, som eljest kan tillkomma honom.

Det faller av sig självt att här berörda ersättningsfrågor bör avgöras konsekvent och efter enhetliga grunder. — — — Det bör uppmärksammas, att fattandet av beslut i förevarande ärenden måste bygga på även andra vanskliga avgöranden än vad som ligger i att fastställa ersättningsbeloppen. Sålunda måste ställning tas till frågan om entledigande är betingat av omorganisationen eller icke. Har vederbörande avböjt att anta erbjuden anställning måste det fastslås, huruvida fullgoda skäl härtill funnits. Slutligen måste ståndpunkt tas till frågan, om vederbörande iakttagit vad som skäligen bort ankomma på honom för att erhålla ny anställning.

Ersättningar, som i enlighet med vad här av mig förordats kan komma att utgå till övertalig personal hos riksförsäkringsanstalten i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställda bestämmelser, bör fastställas av den av mig i det föregående föreslagna nämnden, som därvid bör anpassa sin praxis efter den, som kommer att tillämpas vid avvecklingen inom de i propositionen nr 109 berörda försvarsförvaltningarna. Ersättningarna bör utbetalas av riksförsäkringsanstalten från det anslag, från vilket vederbörandes lön tidigare utgått. Kungl. Maj:t bör äga medgiva överskridande av anstaltens anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i den mån så erfordras för att täcka kostnaderna för dessa ersättningar.

Ett speciellt problem erbjuder avvecklingen av den övertaliga personalen inom socialförsäkringsbolagen, enligt utredningsmannens beräkningar ca 105 personer. Enligt min mening kan statsmakterna inte undandraga sig att medverka, då det gäller att söka anskaffa nya anställningar åt denna personal. Jag föreslår därför, att den för avvecklingsfrågorna tillsatta nämnden får i uppdrag att medverka vid omplaceringen av jämväl denna personal. Det måste dock förutsättas, att bolagen skall vara aktivt behjälpliga vid arbetsanskaffningen.

Man torde kunna förvänta, att bolagens personal i samband med avvecklingen kommer att göra vissa ersättningsanspråk gällande. I första hand måste detta bli en fråga mellan personalorganisationerna och vederbörande socialförsäkringsbolag. Därest det visar sig, att tillgängliga medel hos bolagen verkligen icke förslår att finansiera en rimlig ekonomisk gottgörelse åt nämnda personal, torde närmare få undersökas huruvida och i vilken utsträckning statsmedel bör tagas i anspråk härför. Vid denna bedömning torde de riktlinjer som godtages för jämförbara områden med liknande förutsättningar böra vara vägledande.

VIII. HEMSTÄLLAN.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna

a) av mig i det föregående förordade riktlinjer för det administrativa handhavandet av yrkesskadeförsäkringen samt tillsynen över nämnda försäkring och den allmänna sjukförsäkringen m. m.,

b) av mig i det föregående förordad plan för omorganisation av riksförsäkringsanstalten,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i de hänseenden, som berörts i det föregående, vidtaga de åtgärder, som belingas av riksförsäkringsanstaltens omorganisation.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.

Byråorganisation för yrkesskaderegleringen

(olycksfallsförsäkringslagen = OL; yrkessjukdomsförsäkringslagen = YL; yrkesskadeförsäkringslagen = YskL)

Nuvarande organisation.

S I	S II	S III	S IV	Exp.
Sjukpenning och läkarvårdsersättning enligt OL, dock ej till militärpersonal och andra statsanställda.	Invaliditets- och dödsfallsersättningar enligt OL, dock ej till militärpersonal och andra statsanställda.	Ersättningar till militärpersonal jämlikt militärsättningsföreläggningarna samt OL och YL m. fl. författningar.	Ersättningar enligt OL till statsanställda (utom militärpersonal). Ersättningar enligt YL (utom till militärpersonal). Ersättningar till fångar m. fl. Fiskarförsäkringsärenden. Särskilda silikosersättningar.	Gemensam för S I och S IV.

Utredningsmannens och departementschefens förslag.

S I	S II
Ersättningar enligt YskL eller motsvarande äldre författningar, dock ej till militärpersonal och andra statsanställda. Egen expedition.	Ersättningar till militärpersonal och andra statsanställda. Ersättningar till fångar m. fl. Kvarstående fiskarförsäkringsersättningar. Egen expedition.

Bilaga 2.

**Personal för yrkesskadeförsäkringen vid i huvudsak
oförändrad statistik.**

Befattning	Löne- grad	Nu	Rfas förslag	Utredn.- mannens förslag	Departem- ents- chefens förslag
Byråchef	37	7	6	5	5
Byrådirektör	33	1	1	1	1
Byrådirektör	31	10	9	8	8
Förste aktuarie	29	5	5	5	5
Förste byråingenjör	29	1	1	1	1
Förste byråsekreterare	29	11	11	10	9
Förste aktuarie	27	7	7	7	7
Förste byråingenjör	27	2	2	2	2
Förste byråsekreterare	27	19	14	11	11
Kamrer	27	1	1	1	1
Aktuarie, byråsekreterare (amanuens)	25—19	58	36	35	34
Byråingenjör	25	4	3	3	3
Förste kontorsskrivare	21	25	14	14	14
Kassör	19	1	1	1	1
Kontorsskrivare	19	30	12	12	12
Förste kansliskrivare	17	1	—	—	—
Kansliskrivare	15	14	12	} 288	12
Kontorist	13	36	33		33
Kanslibitråde	11	104	87		84
Kontorsbiträde	regl. bef.	235	162	} 25	159
Expeditionsvakt	12	3	3		3
Expeditionsvakt	11	2	2	2	2
Expeditionsvakt	10	27	20	20	20
Materialförvaltare	17	1	1	1	1
Verksregistrator	15	1	1	1	1
Maskinist	13	1	1	1	1
Postexpeditionsföreståndare	13	1	1	1	1
Telefonist	8	4	4	4	4
		612	450	437	435
Tillkommer för debitering av byggnadsforskningsavgift:					
Förste kontorsskrivare	21	1	1	—	1
Kanslibitråde	11	1	1	—	—
Kontorsbiträde	regl. bef.	2	2	—	—
		616	454	437	436

Organisation för tillsynsuppgifterna.

Befattning	Löne- grad	Nu	Utredningsmannen				Departementschefen				
			1. by- rån	2. by- rån	under- stöds- före- nings- byrån	S:a	1. by- rån	2. byrån			S:a
								ge- men- samt	under- stöds- fören.	övriga upp- gifter	
Överdirektör	Cp 15	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Byråchef	37	1 ¹	—	1	1	2	1	1	—	—	2
Byrådirektör	33	1	1	—	1	2	1	—	1	—	2
Byrådirektör	31	2	1	2	—	3	1	—	—	1	2
Förste aktuarie	29	1	2	—	1	3	2	—	1	—	3
Förste byråsekreterare . .	29	4	1	2	2	5	1	—	2	2	5
Förste aktuarie	27	3	2	—	2	4	2	—	1	—	3
Förste byråsekreterare . .	27	4	4	2	1	7	3	—	1	2	6
Byråsekreterare	Ca 25	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aktuarie, byråsekreterare (amanuens)	regl. bef.	7	3	2	2	7	3	—	3	2	8
		25	15	9	10	34	14	1	9	7	31
Kontorsskrivare	19	3				3					3
Kansliskrivare	15	5									6
Kontorist	13	4									4
Kanslibitråde	11	6									11
Kontorsbiträde	regl.bef.	17									24
Expeditionsvakt	10	3									3
Totalsumma		63				82					82

¹ Tjänsten dubblerad.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Inledning</i>	3
I. <i>Sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna</i>	4
Sjukförsäkringen	4
Yrkesskadeförsäkringen	6
II. <i>Samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna</i>	8
III. <i>Administrationns huvuddrag</i>	12
Allmänna synpunkter på yrkesskadeförsäkringens organisation	12
Utredningsmannen	12
Yttranden	15
Departementschefen	23
Tillsynen över sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna	28
Utredningsmannen	28
Yttranden	32
Departementschefen	37
IV. <i>Riksförsäkringsanstaltens inre organisation</i>	41
A. Utredningsmannen	41
Yrkesskadeförsäkringen	41
Tillsynen över sjukförsäkringen samt vissa understödsföreningar och stiftelser	57
Sammanfattning av personalminskningarna inom riksförsäkrings- anstalten	63
B. Yttranden över utredningsmannens förslag	63
C. Riksförsäkringsanstaltens utlåtande och förslag	71
D. Yttranden över riksförsäkringsanstaltens förslag	79
E. Departementschefen	80
V. <i>Försäkringsrådets inre organisation</i>	88
Utredningsmannen	88
Yttranden	90
Departementschefen	91
VI. <i>Kostnadsfrågor</i>	91
Utredningsmannen	91
Yttranden	94
Departementschefen	95
VII. <i>Övergångsfrågor</i>	96
Utredningsmannen	96
Yttranden	97
Departementschefen	98
VIII. <i>Hemställan</i>	101